

മഹാഭാരതം - 36

മഹാഭാരതം 36

വ്യാസമഹർഷി

ഭീഷ്മപർവ്വം അധ്യായം 1 - 25

താളിലക്കം
2020

പേര്: മഹാഭാരതം 36

ഭാഷ: Malayalam

വിഭാഗം: മഹാകാവ്യം

രചന: വ്യാസമഹർഷി

പ്രസാധകർ: താളിളക്കം

ഡിസംബർ 2020

Layout Design: പ്രവീൺ വർമ്മ

Copyleft:

ലാടെക്കിൽ നിർമ്മിച്ചതാണിത്.
ഓൺലൈൻ വായനയ്ക്ക് വേണ്ടി.
ഉബുണ്ടു ഓപ്പറേറ്റിങ്ങ് സിസ്റ്റത്തിലൂടെ.
കുടപ്പാട്: വിക്സിപ്പീഡിയ.

ഭിഷ്കപർവം അധ്യായം 1

1 [ജ]

കഥം യുയുധിരേ വീരാഃ കുരുപാണ്ഡവസോമകാഃ
പാർഥിവാശ് ച മഹാഭാഗാ നാനാദേശസമാഗതാഃ

2 [വ]

യഥാ യുയുധിരേ വീരാഃ കുരുപാണ്ഡവസോമകാഃ
കുരുക്ഷേത്രേ തപഃക്ഷേത്രേ ശൃണു തത് പൃഥിവീപത്രേ

3 അവതീര്യ കുരുക്ഷേത്രം പാണ്ഡവാഃ സഹ സോമകാഃ
കൗരവാൻ അഭ്യവർത്തത ജിഗീഷന്തോ മഹാബലാഃ

4 വേദാധ്യയനസമ്പന്നാഃ സർവേ യുദ്ധാഭിനന്ദിനഃ
ആശംസന്തോ ജയം യുദ്ധേ വധം വാഭിമുഖാ രണേ

5 അഭിയായ ച ദുർധർഷാം ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ വാഹിനീം
പ്രാങ്മുഖാഃ പശ്ചിമേ ഭാഗേ ന്യവിശന്ത സ സൈനികാഃ

6 സമന്തപഞ്ചകാദ് ബാഹ്യം ശിബിരാണി സഹസ്രശഃ
കാരയാം ആസ വിധിവത് കന്തിപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ

7 ശൂന്യേവ പൃഥിവീ സർവാ ബാലവൃദ്ധാവശേഷിതാ
നിരശ്വ പുരുഷാ ചാസീദ് രഥകുഞ്ജരവർജിതാ

8 യാവത് തപതി സൂര്യോ ഹി ജംബൂദ്വീപസ്യ മണ്ഡലം
താവദ് ഏവ സമാവൃത്തം ബലം പാർഥിവ സത്തമ

9 ഏകസ്ഥാഃ സർവവർണാസ് തേ മണ്ഡലം ബഹുയോജനം
പര്യാക്രാമന്ത ദേശാംശ് ച നദീഃ ശൈലാൻ വനാനി ച

10 തേഷാം യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ സർവേഷാം പുരുഷർഷഭ
ആദിദേശ സ വാഹാനാം ഭക്ഷ്യഭോജ്യം അനുത്തമം

11 സഞ്ജ്ഞാശ് ച വിവിധാസ് താസ് താസ് തേഷാം ചക്രേ യുധിഷ്ഠിരഃ
ഏവം വാദീ വേദിതവ്യഃ പാണ്ഡവേയോ *f*യം ഇത്യ് ഉത

12 അഭിജ്ഞാനാനി സർവേഷാം സഞ്ജ്ഞാശ് ചാഭരണാനി ച
യോജയാം ആസ കൗരവ്യോ യുദ്ധകാല ഉപസ്ഥിതേ

13 ദൃഷ്ട്വാ ധ്വജാഗ്രം പാർഥാനാം ധാർതരാഷ്ട്രോ മഹാമനാഃ
സഹ സർവൈർ മഹീപാലൈഃ പ്രത്യവൃഹത പാണ്ഡവാൻ

14 പാണ്ഡുരേണാതപത്രേണ ധ്രിയമാണേന മൂർധനി
മധ്യേ നാഗസഹസ്രസ്യ ഭ്രാന്തുഭിഃ പരിവാരിതം

15 ദൃഷ്ട്വാ ദുര്യോധനം ഹൃഷ്ടാഃ സർവേ പാണ്ഡവസൈനികാഃ

ദധുഃ സർവേ മഹാശംഖാൻ ഭേരീർ ജഹ്ലഃ സഹസ്രശഃ
 16 തതഃ പ്രഹൃഷ്ടാം സ്വാം സേനാം അഭിവീക്ഷ്യഥ പാണ്ഡവഃ
 ബഭ്രുവൂർ ഹൃഷ്ടമനസോ വാസുദേവശ് ച വിര്യവാൻ
 17 തതോ യോധാൻ ഹർഷയന്തൗ വാസുദേവധനഞ്ജയൗ
 ദധുഃ പുരുഷവ്യാഘ്രൗ ദിവ്യൗ ശംഖൗ രഥേ സ്ഥിതു
 18 പാണ്ഡുജന്യസ്യ നിർഘോഷം ദേവദത്തസ്യ ചോഭയോഃ
 ശ്രുത്വാ സ വാഹനാ യോധാഃ ശക്രൻ മൂത്രം പ്രസുത്യുവുഃ
 19 യഥാ സിംഹസ്യ നദതഃ സ്വനം ശ്രുത്യേതരേ മൃഗഃ
 ത്രസേയുസ് തദ്ദദ് ഏവാസീദ് ധാർതരാഷ്ട്ര ബലം തദാ
 20 ഉദതിഷ്ടദ് രജോ ഭൗമം ന പ്രാജ്ഞായത കിം ചന
 അന്തർ ധീയത ചാദിത്യഃ സൈന്യേന രജസാവൃതഃ
 21 വവർഷ ചാത്ര പർജന്യോ മാംസശോണിതവൃഷ്ടിമാൻ
 വൃക്ഷൻ സർവാണ്യ് അനീകാനി തദ് അദ്ഭുതം ഇവാഭവത്
 22 വായുസ് തതഃ പ്രാദുരഭ്രുൻ നീചൈഃ ശർകര കർഷണഃ
 വിനിഘ്നംസ് താന്യ് അനീകാനി വിധമംശ് ചൈവ തദ് രജഃ
 23 ഉഭേ സേനേ തദാ രാജൻ യുദ്ധായ മുദിതേ ഭൃശം
 കരക്ഷേത്രേ സ്ഥിതേ യത്തേ സാഗരക്ഷുഭിതോപമേ
 24 തയോസ് തു സേനയോർ ആസീദ് അദ്ഭുതഃ സ സമാഗമഃ
 യുഗാന്തേ സമന്വപ്രാപ്തേ ദ്യയോഃ സാഗരയോർ ഇവ
 25 ശൂന്യാസീത് പൃഥിവീ സർവാ ബാലവൃദ്ധാവശേഷിതാ
 തേന സേനാ സമൂഹേന സമാനീതേന കൗരവൈഃ
 26 തതസ് തേ സമയം ചക്രഃ കരപാണ്ഡവസോമകാഃ
 ധർമാംശ് ച സ്ഥാപയാം ആസൂർ യുദ്ധാനാം ഭരതർഷഭ
 27 നിവൃത്തേ ചൈവ നോ യുദ്ധേ പ്രീതിശ് ച സ്യാത് പരസ്സരം
 യഥാ പുരം യഥായോഗം ന ച സ്യാച് ഛലനം പുനഃ
 28 വാചാ യുദ്ധേ പ്രവൃത്തേ നോ വാചൈവ പ്രതിയോധനം
 നിഷ്കാന്തഃ പൃതനാ മധ്യാൻ ന ഹന്തവ്യഃ കഥം ചന
 29 രഥീ ച രഥിനാ യോധ്യോ ഗജേന ഗജധൂർ ഗതഃ
 അശ്വേനാശ്വീ പദാതിശ് ച പദാതേനൈവ ഭാരത
 30 യഥായോഗം യഥാ വിര്യം യഥോത്സാഹം യഥാ വയഃ
 സമാഭാഷ്യ പ്രഹർതവ്യം ന വിശ്വസ്തേ ന വിഹ്വലേ
 31 പരേണ സഹ സംയുക്തഃ പ്രമത്തോ വിമുഖസ് തഥാ
 ക്ഷീണശസ്ത്രോ വിവർമാ ച ന ഹന്തവ്യഃ കഥം ചന

32 ന സൂതേഷു ന ധൃര്യേഷു ന ച ശസ്ത്രോപനായിഷു
 ന ഭേരീശംഖവാദേഷു പ്രഹർത്തവ്യം കഥം ചന
 33 ഏവം തേ സമയം കൃത്യാ കൗരപാണ്ഡവസോമകാഃ
 വിസ്തൃയം പരമം ജഗ്മുഃ പ്രേക്ഷമാണാഃ പരസ്സരം
 34 നിവിശ്യ ച മഹാത്മാനസ് തതസ് തേ പുരുഷർഷഭാഃ
 ഹൃഷ്യരൂപാഃ സുമനസോ ബഭ്രുവുഃ സഹ സൈനികാഃ

അധ്യായം 2

1 [വ]

തതഃ പൂർവാപരേ സന്ധ്യേ സമീക്ഷ്യ ഭഗവാൻ ജ്വഷിഃ
 സർവവേദ വിദാം ശ്രേഷ്ഠോ വ്യാസഃ സത്യവതി സുതഃ
 2 ഭവിഷ്യതി രണേ ഘോരേ ഭരതാനാം പിതാമഹ
 പ്രത്യക്ഷദർശീ ഭഗവാൻ ഭൂതഭവ്യ ഭവിഷ്യവിത്
 3 വൈചിത്രവീര്യം രാജാനം സ രഹസ്യം ബ്രവീദ് ഇദം
 ശോചതം ആർതം ധ്യായതം പുത്രാണാം അനയം തദാ

4 [വ]

രാജൻ പരീതകാലാസ് തേ പുത്രാശ് ചാന്യേ ച ഭൂമിപാഃ
 തേ ഹനിഷ്യന്തി സംഗ്രാമേ സമാസാദ്യേതരേതരം
 5 തേഷു കാലപരീതേഷു വിനശ്യന്തു ച ഭാരത
 കാലപര്യായം ആജ്ഞായ മാ സ്യ ശോകേ മനഃ ക്രമാഃ
 6 യദി ത് ഇച്ഛസി സംഗ്രാമേ ദ്രഷ്ടം ഏനം വിശാം പതേ
 ചക്ഷുർ ദദാനി തേ ഹന്ത യുദ്ധം ഏതൻ നിശാമയ

7 [ധ്ര]

ന രോചയേ ജ്ഞാതിവധം ദ്രഷ്ടും ബ്രഹ്മർഷിസത്തമ
 യുദ്ധം ഏതത് ത് അശേഷേണ ശൃണയാം തവ തേജസാ

8 [വ]

തസ്മിന് അനിച്ചിതി ദ്രഷ്ടും സംഗ്രാമം ശ്രോതും ഇച്ഛതി
 വരാണാം ഈശ്വരോ ദാതാ സഞ്ജയായ വരം ദദാ

9 ഏഷ തേ സഞ്ജയോ രാജൻ യുദ്ധം ഏതദ് വദിഷ്യതി
 ഏതസ്യ സർവം സംഗ്രാമേ ന പരോക്ഷം ഭവിഷ്യതി

10 ചക്ഷുഷാ സഞ്ജയോ രാജൻ ദിവ്യേനൈഷ സമന്വൃതഃ
 കഥയിഷ്യതി തേ യുദ്ധം സർവജ്ഞാശ് ച ഭവിഷ്യതി

11 പ്രകാശം വാ രഹസ്യം വാ രാത്രൗ വാ യദി വാ ദിവാ
 മനസാ ചിന്തിതം അപി സർവം വേത്സ്യതി സഞ്ജയഃ

12 നൈനം ശസ്ത്രാണി ഭേത്സ്യന്തി നൈനം ബാധിഷ്യതേ ക്രമഃ
 ഗാവൽഗണിർ അയം ജീവൻ യുദ്ധാദ് അസ്മാദ് വിമോക്ഷ്യതേ

13 അഹം ച കീർത്തിം ഏതേഷാം കുരൂണാം ഭരതർഷഭ
 പാണ്ഡവാനാം ച സർവേഷാം പ്രഥയിഷ്യാമി മാം ശുചഃ

14 ദിഷ്ടും ഏതത് പുരാ ചൈവ നാത്ര ശോചിതും അർഹസി
 ന ചൈവ ശക്യം സംയത്നം യതോ ധർമസ് തതോ ജയഃ

15 [വ]

ഏവം ഉക്ത്വാ സ ഭഗവാൻ കുരൂണാം പ്രപിതാമഹഃ
 പുനർ ഏവ മഹാബാഹുഃ ശ്രുതരാഷ്ട്രം ഉവാച ഹ
 16 ഇഹ യുദ്ധേ മഹാരാജ ഭവിഷ്യതി മഹാൻ ക്ഷയഃ
 യഥേമാനി നിമിത്താനി ഭയായാദ്യോപലക്ഷയേ
 17 ശ്യേനാ ഗൃധ്രാശ് ച കാകാശ് ച കങ്കാശ് ച സഹിതാ ബലൈഃ
 സമ്പതന്തി വനാനേഷു സമവായാശ് ച കുർവതേ
 18 അത്യഗ്രം ച പ്രപശ്യന്തി യുദ്ധം ആനന്ദിനോ ദ്വിജാഃ
 ക്രവ്യാദാ ഭക്ഷയിഷ്യന്തി മാംസാനി ഗജവാജിനാം
 19 ഖടാ ഖടേതി വാശന്തോ ദൈരവം ഭയവേദിനഃ
 കഹ്വാഃ പ്രയാന്തി മധ്യേന ദക്ഷിണാം അഭിതോ ദിശം
 20 ഉഭേ പൂർവാപരേ സന്ധ്യേ നിത്യം പശ്യാമി ഭാരത
 ഉദയാസ്തമനേ സൂര്യം കബന്ധൈഃ പരിവാരിതം
 21 ശ്വേതലോഹിത പര്യന്താഃ കൃഷ്ണ ഗ്രീവാഃ സ വിദ്യുതഃ
 ത്രിവർണാഃ പരിഘോഃ സന്ധൗ ഭാനം ആവാരയന്ത്യ് ഉത
 22 ജലിതാർകേന്ദ്ര നക്ഷത്രം നിർവിശേഷേ ദിനക്ഷപം
 അഹോരാത്രം മയാ ദൃഷ്ടം തത് ക്ഷയായ ഭവിഷ്യതി
 23 അലക്ഷ്യഃ പ്രഭയാ ഹീനഃ പൗർണ്ണമാസീം ച കാർത്തികീം
 ചന്ദ്രോ ിഭൂദ് അഗ്നിവർണശ് ച സമവർണേ നദസ്തലേ
 24 സ്വപ്സ്യന്തി നിഹതാ വീരാ ഭ്രമിം ആവൃത്യ പാർഥിവാഃ
 രാജാനോ രാജപുത്രാശ് ച ശൂരാഃ പരിഘബാഹവഃ
 25 അന്തരിക്ഷേ വരാഹസ്യ വൃഷഭംശസ്യ ചോഭയോഃ
 പ്രണാദം യുധ്യതോ രാത്രൗ രൗദ്രം നിത്യം പ്രലക്ഷയേ
 26 ദേവതാ പ്രതിമാശ് ചാപി കമ്പന്തി ച ഹസന്തി ച
 വമന്തി ത്വധിരം ചാസ്യൈഃ സിദ്യന്തി പ്രപതന്തി ച
 27 അനാഹതാ ദുഃഖയഃ പ്രണദന്തി വിശാം പതേ
 അയുക്താശ് ച പ്രവർതന്തേ ക്ഷത്രിയാണാം മഹാരഥാഃ
 28 കോകിലാഃ ശതപത്രാശ് ച ചാഷാ ഭാസാഃ ശുകാസ് തഥാ
 സാരസാശ് ച മയൂരാശ് ച വാചോ മുഞ്ചന്തി ദാരുണാഃ
 29 ഗൃഹിതശസ്ത്രാഭരണാ വർമിണോ വാജിപുഷ്പഗാഃ
 അരുണോദയേഷു ദൃശ്യന്തേ ശതശഃ ശലഭ വ്രജാഃ
 30 ഉഭേ സന്ധ്യേ പ്രകാശേതേ ദിശാം ദാഹസമന്വിതേ
 ആസീദ് ത്വധിരവർഷം ച അസ്മി വർഷം ച ഭാരത

31 യാ ചൈഷാ വിശ്രുതാ രാജംസ് ത്രൈലോക്യേ സാധു സംമതാ
 അരുന്ധതീ തയാപ്യ ഏഷ വസിഷ്ഠഃ പൃഷ്ഠതഃ കൃതഃ
 32 രോഹിണീം പീഡയന് ഏഷ സ്ഥിതോ രാജഞ് ശന്നൈശ്ചരഃ
 വ്യാവൃത്തം ലക്ഷ്മ സോമസ്യ ഭവിഷ്യതി മഹദ് ഭയം
 33 അനഭ്രേ ച മഹാഘോരം സ്തനിതം ശ്രൂയതേ ിനിശം
 വാഹനാനാം ച ഭദ്രതാം പ്രപതന്ത്യ അശ്രുബിന്ദവഃ

അധ്യായം 3

1 [വ്യ]

ഖരാ ഗോഷ്യ പ്രജായന്തേ രമന്തേ മാതൃഭിഃ സുതാഃ

അനാർത്ഥം പുഷ്പഫലം ദർശയന്തി വനേ ദ്രുമാഃ

2 ഗർഭിണ്യോ രാജപുത്ര്യുൾ ച ജനയന്തി വിഭീഷണാൻ

ക്രവ്യാദാൻ പക്ഷിണൗ ചൈവ ഗോമായുൻ അപരാൻ മൃഗാൻ

3 ത്രിവിഷാണാൺ ചതുർനേത്രാഃ പഞ്ച പാദാ ദ്വിമേഹനാഃ

ദ്വിശീർഷാൺ ച ദ്വിപുച്ഛാൺ ച ദംഷ്ട്രിണഃ പശവോ ിശിവാഃ

4 ജായന്തേ വിവൃതാസ്യാൺ ച വ്യാഹരന്തോ ിശിവാ ഗിരഃ

ത്രിപദാഃ ശിഖിനസ് താർക്ഷ്യാൺ ചതുർദംഷ്ട്രാ വിഷാണിനഃ

5 തഥൈവാനന്യാൺ ച ദ്രശ്യന്തേ സ്ത്രിയൺ ച ബ്രഹ്മവാദിനാം

വൈനതേയാൻ മയൂരാൺ ച ജനയന്ത്യഃ പുരേ തവ

6 ഗോവത്സം വഡവാ സൂതേ ശ്യാ സ്തഗാലം മഹീപതേ

ക്രകരാൺ ശാരികാൺ ചൈവ ശുകാംൺ ചാശുഭ വാദിനഃ

7 സ്ത്രിയഃ കാൺ ചിത് പ്രജായന്തേ ചതസ്രഃ പഞ്ച കന്യകാഃ

താ ജാതമാത്രാ നൃത്യന്തി ഗായന്തി ച ഹസന്തി ച

8 പൃഥഗ്ജനസ്യ കഡകാഃ സ്തനപാഃ സ്തേന വേശ്മിനി

നൃത്യന്തി പരിഗായന്തി വേദയന്തോ മഹദ് ഭയം

9 പ്രതിമാൺ ചാലിഖന്ത്യ അന്യേ സ ശസ്ത്രാഃ കാലചോദിതാഃ

അന്യോന്യം അഭിധാവന്തി ശിശവോ ദണ്ഡപാണയഃ

ഉപരന്ധന്തി കൃത്യാ ച നഗരാണി യുയുത്സവഃ

10 പദ്മോത്പലാനി വൃക്ഷേഷു ജായന്തേ കമുദാനി ച

വിഷ്വഗ് വാതാൺ ച വാന്ത്യ ഉഗ്രാ രജോ ന വ്യുപശാമ്യതി

11 അഭീക്ഷ്ണം കമ്പതേ ഭൂമിർ അർകം രാഹുസ് തഥാഗ്രസത്

ശ്വേതോ ഗ്രഹസ് തഥാ ചിത്രാം സമതിക്രമ്യ തിഷ്ഠതി

12 അഭാവം ഹി വിശേഷേണ കുരൂണാം പ്രതിപശ്യതി

ധൂമകേതുർ മഹാഘോരഃ പുഷ്യം ആക്രമ്യ തിഷ്ഠതി

13 സേനയോർ അശിവം ഘോരം കരിഷ്യതി മഹാഗ്രഹഃ

മഘാസ് അംഗാരകോ വക്ത്രഃ ശ്രവണേ ച ബൃഹസ്പതിഃ

14 ഭാഗ്യം നക്ഷത്രം ആക്രമ്യ സൂര്യപുത്രേണ പീഡ്യതേ

ശുക്രഃ പ്രോഷ്ടപദേ പൂർവേ സമാരഹ്യ വിശാം പതേ

ഉത്തരേ തു പരിക്രമ്യ സഹിതഃ പ്രത്യഭീക്ഷതേ

15 ശ്യാമോ ഗ്രഹഃ പ്രജ്വലിതഃ സ ധൂമഃ സഹ പാവകഃ

ഐന്ദ്രം തേജസി നക്ഷത്രം ജ്യേഷ്ഠാം ആക്രമ്യ തിഷ്ഠതി
 16 ധ്രുവഃ പ്രജ്വലിതോ ഘോരം അപസവ്യം പ്രവർത്തതേ
 ചിത്രാ സ്വാത്യ് അന്തരേ ചൈവ ധിഷ്ഠിതഃ പരഷോ ഗ്രഹഃ
 17 വക്ത്രാൻവക്ത്രം കൃത്വാ ച ശ്രവണേ പാവകപ്രഭഃ
 ബ്രഹ്മരാശിം സമാവൃത്യ ലോഹിതാംഗോ വ്യവസ്ഥിതഃ
 18 സർവസസ്യ പ്രതിച്ഛന്നാ പൃഥിവീ ഫലമാലിനീ
 പഞ്ചശീർഷാ യവാശ് ചൈവ ശതശീർഷാശ് ച ശാലയഃ
 19 പ്രധാനാഃ സർവലോകസ്യ യാസ് ആയത്തം ഇദം ജഗത്
 താ ഗാവഃ പ്രസ്തതാ വന്തൈഃ ശോണിതം പ്രക്ഷരന്ത്യ് ഉത
 20 നിശ്ചേതർ അപിധാനേഭ്യഃ ഖഡ്ഗാഃ പ്രജ്വലിതാ ഭൃശം
 വ്യക്തം പശ്യന്തി ശസ്ത്രാണി സംഗ്രാമം സമുപസ്ഥിതം
 21 അഗ്നിവർണാ യഥാ ഭാസഃ ശസ്ത്രാണാം ഉദകസ്യ ച
 കവചാനാം ധ്വജാനാം ച ഭവിഷ്യതി മഹാൻ ക്ഷയഃ
 22 ദിക്ഷു പ്രജ്വലിതാസ്യാശ് ച വ്യാഹരന്തി മൃഗദീപ്തഃ
 അത്യഹിതം ദർശയന്തോ വേദയന്തി മഹദ് ഭയം
 23 ഏകപക്ഷാക്ഷി ചരണഃ ശകുനിഃ ഖചരോ നിശി
 രൗദ്രം വദതി സംരബ്ധഃ ശോണിതം ഛർദ്ദയൻ മൂഢഃ
 24 ഗ്രഹൗ താമ്രാരുണ ശിഖൗ പ്രജ്വലന്താവ് ഇവ സ്ഥിതൗ
 സപ്തർഷീണാം ഉദാരാണാം സമഖ്യാദ്യ വൈ പ്രഭാം
 25 സംവത്സരസ്ഥായിനൗ ച ഗ്രഹൗ പ്രജ്വലിതാവ് ഉഭൗ
 വിശാഖയോഃ സമീപസമൗ ബൃഹസ്പതിശന്നൈശ്ചരൗ
 26 കൃത്തികാസ്യ ഗ്രഹസ് തീവ്രോ നക്ഷത്രേ പ്രഥമേ ജ്വലൻ
 വപുഷ്യ് അപഹരൻ ഭാസാ ധൃമകേതുർ ഇവ സ്ഥിതഃ
 27 ത്രിഷു പൂർവേഷു സർവേഷു നക്ഷത്രേഷു വിശാം പതേ
 ബുധഃ സമ്പതതേ ഭീഷ്മം ജനയൻ സുമഹദ് ഭയം
 28 ചതുർദശീം പഞ്ചദശീം ഭൂതപൂർവാം ച ഷോഡശീം
 ഇഥം തു നാഭിജാനാമി അമാവാസ്യാം ത്രയോദശീം
 29 ചന്ദ്രസൂര്യാവ് ഉഭൗ ഗ്രസ്താവ് ഏകമാസേ ത്രയോദശീം
 അപർവണി ഗ്രഹാവ് ഏതൗ പ്രജാഃ സക്ഷപയിഷ്യതഃ
 30 രജോ വൃതാ ദിശഃ സർവാഃ പാംസുവർഷൈഃ സമന്തതഃ
 ഉത്പാതമോഽ രൗദ്രാശ് ച രാത്രൗ വർഷന്തി ശോണിതം
 31 മാംസവർഷം പുനസ് തീവ്രം ആസീത് കൃഷ്ണ ചതുർദശീം
 അർധരാത്രേ മഹാഘോരം അത്രപ്യംസ് തത്ര രാക്ഷസാഃ

32 പ്രതിസ്രോതോ ഴവഹൻ നദ്യഃ സരിതഃ ശോണിതോദകാഃ
 ഘനായമാനാഃ കൂപാശ് ച നർദന്തി വൃഷഭാ ഇവ
 പതന്ത്യ് ഉൽകാഃ സ നിർഘാതാഃ ശുഷ്കാശനി വിമിശ്രിതാഃ
 33 അദ്യ ചൈവ നിശാം വ്യൂഷ്യാം ഉദയേ ഭാനർ ആഹതഃ
 ജലന്തിഭിർ മഹോൽകാഭിശ് ചതുർഭിഃ സർവതോദിശം
 34 ആദിത്യം ഉപതിഷ്ഠദ്ഭിസ് തത്ര ചോക്തം മഹർഷിഭിഃ
 ഭൂമിപാല സഹസ്രാണാം ഭൂമിഃ പാണ്ഡ്യതി ശോണിതം
 35 കൈലാസമന്ദരാഭ്യാം തു തഥാ ഹിമവതോ ഗിരേഃ
 സഹസ്രശോ മഹാശബ്ദം ശിഖരാണി പതന്തി ച
 36 മഹാഭൂതാ ഭൂമികമ്പേ ചതുരഃ സാഗരാൻ പൃഥക്
 വേലാം ഉദ്ദർതയന്തി സ്മ ക്ഷോഭയന്തഃ പുനഃ പുനഃ
 37 വൃക്ഷാൻ ഉന്മഥ്യ വാന്ത്യ് ഉഗ്രാ വാതാഃ ശർകര കർണിണഃ
 പതന്തി ചൈത്യവൃക്ഷാശ് ച ഗ്രാമേഷു നഗരേഷു ച
 38 പീതലോഹിത നീലശ് ച ജലത്യ് അഗ്നിർ ഹുതോ ദ്വിജൈഃ
 വാമാർചിഃ ശാവഗസീ ച ധൃമപ്രായഃ ഖരസ്വനഃ
 സ്തർശാ ഗന്ധാ രസാശ് ചൈവ വിപരീതാ മഹീപതേ
 39 ധൃമായന്തേ ധ്വജാ രാജന്താം കമ്പമാനാ മുഹൂർ മുഹൂഃ
 മുഞ്ചന്ത്യ് അംഗാരവർഷാണി ഭേദ്യോ ഴഥ പടഹാസ് തഥാ
 40 പ്രാസാദശിഖരാഗ്രേഷു പുരദ്വാരേഷു ചൈവ ഹി
 ഗൃഗ്രാഃ പരിപതന്ത്യ് ഉഗ്രാ വാമം മണ്ഡലം ആശ്രിതാഃ
 41 പക്വാപക്വേതി സുദൃശം വാവായുന്തേ വയാംസി ച
 നിലീയന്തേ ധ്വജാഗ്രേഷു ക്ഷയായ പൃഥിവീക്ഷിതാം
 42 ധ്യായന്തഃ പ്രകിരന്തശ് ച വാലാൻ വേപഥുസംയുതാഃ
 അന്തി ദീനാസ് തുരഗാ മാതംഗാശ് ച സഹസ്രശഃ
 43 ഏതച് ഏതാ ഭവാൻ അത്ര പ്രാപ്തകാലം വ്യവസ്യതാം
 യഥാ ലോകഃ സമുച്ഛേദം നായം ഗച്ഛേത ഭാരത
 44 [വ]

പിതൂർ വചോ നിശമ്യേതദ് ഗൃതരാഷ്ട്രോ ഴബ്രവീദ് ഇദം
 ദിഷ്ടം ഏതത് പുരാ മന്യേ ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ
 45 ക്ഷത്രിയാഃ ക്ഷത്രധർമ്മേണ വധ്യന്തേ യദി സംയുഗേ
 വീരലോകം സമാസാദ്യ സുഖം പ്രാപ്സ്യന്തി കേവലം
 46 ഇഹ കീർതിം പരേ ലോകേ ദീർഘകാലം മഹത് സുഖം

പ്രാപ്തന്തി പുരുഷവ്യാഘ്രാഃ പ്രാണാംസ് തൃശ്ശയാ മഹാഹവേ

അധ്യായം 4

1 [വി]

ഏവം ഉക്തോ മുനിസ് തത്ത്വം കവീന്ദ്രോ രാജസത്തമ
 പുത്രേണ ധൃതരാഷ്ട്രേണ ധ്യാനം അന്വഗമത് പരം
 2 പുനർ ഏവാബ്രുവിദ് വാക്യം കാലവാദീ മഹാതപഃ
 അസംശയം പാർഥിവേന്ദ്ര കാലഃ സങ്ക്ഷിപതേ ജഗത്
 3 സൃജതേ ച പുനർ ലോകാൻ നേഹ വിദ്യതി ശാശ്വതം
 ജ്ഞാതീനാം ച കുരൂണാം ച സംബന്ധിസുഹൃദാം തഥാ
 4 ധർമ്മ്യം ദേശയ പന്ഥാനം സമർഥോ ഹ്യ് അസി വാരണേ
 ക്ഷുദ്രം ജ്ഞാതിവധം പ്രാഹുർ മാ കരുഷ്യ മമാപ്രിയം
 5 കാലോ *f* യം പുത്ര രൂപേണ തവ ജാതോ വിശാം പതേ
 ന വധഃ പൂജ്യതേ വേദേ ഹിതം നൈതത് കഥം ചന
 6 ഹന്യാത് സ ഏവ യോ ഹന്യാത് കലധർമ്മം സ്വകാം തനം
 കാലേനോത്പഥ ഗന്താസി ശക്യേ സതി യഥാ പഥി
 7 കലസ്യാസ്യ വിനാശായ തഥൈവ ച മഹീക്ഷിതാം
 അനർഥോ രാജ്യരൂപേണ ത്യജ്യതാം അസുഖാവഹഃ
 8 ലുപ്തജ്ഞഃ പരേണാസി ധർമ്മം ദർശയ വൈ സുതാൻ
 കിം തേ രാജ്യേന ദുർധർഷ യേന പ്രാപ്തോ *f* സി കിൽബിഷം
 9 യശോധർമ്മം ച കീർത്തിം ച പാലയൻ സ്വർഗം ആപ്സ്യസി
 ലഭന്താം പാണ്ഡവാ രാജ്യം ശമം ഗച്ഛതു കൗരവാഃ
 10 ഏവം ബ്രുവതി വിപ്രേന്ദ്രേ ധൃതരാഷ്ട്രോ *f* ബികാ സുതഃ
 ആക്ഷിപ്യ വാക്യം വാക്യജ്ഞോ വാക്പഥേനാപ്യ് അയാത് പുനഃ

11 [ധൃ]

യഥാ ഭവാൻ വേദ തഥാസ്തു വേത്താ; ഭാവാഭാവൗ വിദിതൗ മേ യഥാവത്
 സ്വാർഥേ ഹി സംമുഹ്യതി താത ലോകോ; മാം ചാപി ലോകാത്മകം ഏവ
 വിദ്ധി
 12 പ്രസാദയേ ത്വാം അതുലപ്രഭാവം; ത്വം നോ ഗതിർ ദർശയിതാ ച ധീരഃ
 ന ചാപി തേ വശഗാ മേ മഹർഷേ; ന കൽമഷം കർതും ഇഹാർഹസേ മാം
 13 ത്വം ഹി ധർമ്മഃ പവിത്രം ച യശഃ കീർത്തിർ ധൃതിഃ സ്മൃതിഃ
 കരുണാം പാണ്ഡവാനാം ച മാന്യശ് ചാസി പിതാമഹഃ

14 [വ്യ]

വൈചിത്രവീര്യ നൃപതേ യത് തേ മനസി വർതതേ
 അഭീധസ്വ യഥാകാമം ഛേദന്താസ്തി തവ സംശയം

15 [ധൃ]

യാനി ലിംഗാനി സംഗ്രാമേ ഭവന്തി വിജയിഷ്യതാം
താനി സർവാണി ഭഗവഞ് ശ്രോതും ഇച്ഛാമി തത്പതഃ

16 [വ്യ]

പ്രസന്നഭാഃ പാവക ഊർധ്വരശ്മിഃ പ്രദക്ഷിണാവർതശിഖോ വിധുമഃ
പുണ്യാ ഗന്ധാശ് ചാഹുതീനാം പ്രവാനിഃ ജയസ്യേതദ് ഭാവിനോ രൂപം
ആഹുഃ

17 ഗംഭീരഘോഷാശ് ച മഹാസ്വനാശ് ച; ശംഖാ മൃദംഗാശ് ച നദന്തി യത്ര
വിശ്രുദ്ധരശ്മിസ് തപനഃ ശശീ ച; ജയസ്യേതദ് ഭാവിനോ രൂപം ആഹുഃ

18 ഇഷ്ടാ വാചഃ പൃഷ്ടതോ വായസാനാം; സന്ദ്രസഥിതാനാം ച ഗമിഷ്യതാം ച
യേ പൃഷ്ടതസ് തേ ത്വരയന്തി രാജന്ഃ; യേ ത്വ അഗ്രതസ് തേ പ്രതിഷേധയന്തി

19 കല്യാണ വാചഃ ശകനാ രാജഹംസാഃ; ശുകാഃ ക്രൗഞ്ചാഃ ശതപത്രാശ് ച യത്ര
പ്രദക്ഷിണാശ് ചൈവ ഭവന്തി സംഖ്യേ; ധ്രുവം ജയം തത്ര വദന്തി വിപ്രാഃ

20 അലങ്കാരൈഃ കവചൈഃ കേതുഭിശ് ച; മുഖപ്രസാദൈർ ഹേമവർണൈശ് ച
നൃണാം

ദ്രാജിഷ്ഠതീ ദൃഷ്ടതിപ്രേക്ഷണീയാ; യേഷാം ചമൂസ് തേ വിജയന്തി ശത്രുൻ

21 ഹൃഷ്ടാ വാചസ് തഥാ സത്ത്വം യോധാനാം യത്ര ഭാരത
ന മ്ലായന്തേ സ്രജശ് ചൈവ തേ തരന്തി രണേ രിപുൻ

22 ഇഷ്ടോ വാതഃ പ്രവിഷ്ടസ്യ ദക്ഷിണാ പ്രവിവിക്ഷതഃ
പശ്ചാത് സംസാധയത്യ് അർഥം പുരസ്താത് പ്രതിഷേധതേ

23 ശബ്ദരൂപരസസ്സർശ ഗന്ധാശ് ചാവിഷ്ഠതാഃ ശുഭാഃ
സദാ യോധാശ് ച ഹൃഷ്ടാശ് ച യേഷാം തേഷാം ധ്രുവം ജയഃ

24 അന്ദ് ഏവ വായവോ വാന്തി തഥാദ്രാണി വയാംസി ച
അനുപ്ലവന്തേ മോലാശ് ച തഥൈവേദ്ര ധന്തംഷി ച

25 ഏതാനി ജയമാനാനാം ലക്ഷണാനി വിശാം പതേ
ഭവന്തി വിപരീതാനി മുമൂർഷാണാം ജനാധിപ

26 അൽപായാം വാ മഹത്യാം വാ സേനായാം ഇതി നിശ്ചിതം
ഹർഷോ യോധഗണസ്യൈകം ജയലക്ഷണം ഉച്യതേ

27 ഏകോ ദീർണോ ദാരയതി സേനാം സുമഹതിം അപി
തം ദീർണം അനുദീര്യന്തേ യോധാഃ ശൂരതമാ അപി

28 ദുർനിവാരതമാ ചൈവ പ്രഗ്നോ മഹതി ചമുഃ
അപാം ഇവ മഹാവേഗസ് ത്രസ്താ മൃഗഗണാ ഇവ

29 നൈവ ശക്യാ സമാധാതും സ നിപാതേ മഹാചമുഃ

ദിർണാ ഇത്യ ഏവ ദീര്യന്തേ യോധാഃ ശൂരതമാ അപി
 ഭീതാൻ ഭഗ്നാംഗ് ച സന്വേഷ്യ ഭയം ഭൂയോ വിവർധതേ
 30 പ്രഭസ്മാ സഹസാ രാജൻ ദിശോ വിദ്രാമിതാ പരൈഃ
 നൈവ സ്ഥാപയിതും ശക്യാ ശൂരൈർ അപി മഹാചമുഃ
 31 സംദൃത്യ മഹതീം സേനാം ചതുരംഗാം മഹീപതിഃ
 ഉപായപൂർവ്വം മേധാവി യതേത സതതോത്ഥിതഃ
 32 ഉപായവിജയം ശ്രേഷ്ഠം ആഹൂർ ഭേദേന മധ്യമം
 ജഘന്ത്യ ഏഷ വിജയോ യോ യുദ്ധേന വിശാം പതേ
 മഹാദോഷഃ സംനിപാതസ് തതോ വ്യംഗഃ സ ഉച്യതേ
 33 പരസ്പരജ്ഞാഃ സംഹൃഷ്ടാ വ്യവധൃതാഃ സുനിശ്ചിതാഃ
 പഞ്ചാശദ് അപി യേ ശൂരാ മഗ്നന്തി മഹതീം ചമുഃ
 അഥ വാ പഞ്ചഷ്ട് സപ്ത വിജയന്ത്യ അനിവർതിനഃ
 34 ന വൈനതേയോ ഗരുഡഃ പ്രശംസതി മഹാജനം
 ദൃഷ്ട്വാ സുപർണോപചിതിം മഹതീം അപി ഭാരത
 35 ന ബാഹുല്യേന സേനായാ ജയോ ഭവതി ഭാരത
 അധ്രുവോ ഹി ജയോ നാമ ദൈവം ചാത്ര പരായണം
 ജയന്തോ ഹ്യ അപി സംഗ്രാമേ ക്ഷത്രവന്തോ ഭവന്ത്യ ഉത

അധ്യായം 5

1 [വി]

ഏവം ഉക്തോ യയൗ വ്യാസോ ധൃതരാഷ്ട്രായ ധീമതേ
 ധൃതരാഷ്ട്രോ ഫപി തച് ശ്രുത്വാ ധ്യാനം ഏവാന്വപദ്യത
 2 സ മുഹൂർത്തം ഇവ ധ്യാത്വാ വിനിഃശ്വസ്യ മുഹൂർ മുഹൂഃ
 സഞ്ജയം സംശിതാത്മാനം അപ്സുച്ഛദ് ഭരതർഷഭ
 3 സഞ്ജയേമേ മഹീപാലഃ ശൂരാ യുദ്ധാഭിനന്ദിനഃ
 അന്യോന്യം അഭിനിഷ്ഠന്തി ശസ്ത്രൈർ ഉച്ചാവചൈർ അപി
 4 പാർഥിവാഃ പൃഥിവി ഹേതോഃ സമഭിത്യക്തജീവിതാഃ
 ന ച ശാമ്യതി നിഷ്ഠന്തോ വർധയന്തോ യമക്ഷയം
 5 ദൈമം ഐശ്വര്യം ഇച്ഛന്തോ ന മൃഷ്യന്തേ പരസ്പരം
 മന്യേ ബഹുഗുണാ ഭൂമിസ് തൻ മമാചക്ഷ്യ സഞ്ജയ
 6 ബഹുനി ച സഹസ്രാണി പ്രയുതാന്യ് അർബുദാനി ച
 കോട്യശ് ച ലോകവീരാണാം സമേതാഃ കരുജാംഗലേ
 7 ദേശാനാം ച പരീമാണം നഗരാനാം ച സഞ്ജയ
 ശ്രോതും ഇച്ഛാമി തന്ത്വേന യത ഏതേ സമാഗതാഃ
 8 ദിവ്യബുദ്ധിപ്രദീപ്തേന യുക്തസ് ത്വം ജ്ഞാനചക്ഷുഷാ
 പ്രസാദാത് തസ്യ വിപ്രർഷേർ വ്യാസസ്യാമിത തേജസഃ

9 [സ്]

യഥാ പ്രജ്ഞം മഹാപ്രാജ്ഞ ദൈമാൻ വക്ഷ്യാമി തേ ഗുണാൻ
 ശാസ്ത്രചക്ഷുർ അവേക്ഷസ്വ നമസ് തേ ഭരതർഷഭ
 10 ദ്വിവിധാനീഹ ഭൂതാനി ത്രസാനി സ്ഥാവരാനി ച
 ത്രസാനാം ത്രിവിധാ യോനിർ അണ്യ സ്വേദജരായുജാഃ
 11 ത്രസാനാം ചലു സർവേഷാം ശ്രേഷ്ഠാ രാജഞ് ജരായുജാഃ
 ജരായുജാനാം പ്രവരാ മാനവാഃ പശവശ് ച യേ
 12 നാനാരൂപാണി ബിഭ്രാണാസ് തേഷാം ദേദാശ് ചതുർദശ
 അരണ്യവാസിനഃ സപ്ത സപ്തേഷാം ഗ്രാമവാസിനഃ
 13 സിംഹവ്യാഘ്ര വരാഹാശ് ച മഹിഷാ വാരണാസ് തഥാ
 ഋക്ഷാശ് ച വാനരാശ് ചൈവ സപ്താരണ്യാഃ സ്മൃതാ നൃപ
 14 ഗൗർ അജോ മനുജോ മേഷോ വാജ്യ് അശ്വതര ഗർഭദാഃ
 ഏതേ ഗ്രാമ്യാഃ സമാഖ്യാതാഃ പശവഃ സപ്ത സാധുഭിഃ
 15 ഏതേ വൈ പശവോ രാജൻ ഗ്രാമ്യാരണ്യാശ് ചതുർദശ
 വേദോക്താഃ പൃഥിവിപാല യേഷു യജ്ഞാഃ പ്രതിഷ്ഠിതാഃ

16 ഗ്രാമ്യുണാം പുരുഷഃ ശ്രേഷ്ഠഃ സിംഹശ് ചാരണ്യവാസിനാം
 സർവേഷാം ഏവ ഭൂതാനാം അന്യോന്യേനാഭിജീവനം
 17 ഉദ്ഭിജ്ജാഃ സ്ഥാവരാഃ പ്രോക്താസ് തേഷാം പഞ്ചൈവ ജാതയഃ
 വൃക്ഷഗുൽമ ലതാവല്ലസ് ത്വക് സാരാസ് തൃണജാതയഃ
 18 ഏഷാം വിംശതിർ ഏകോനാ മഹാഭൂതേഷു പഞ്ചസു
 ചതുർവിംശതിർ ഉദ്ഭിഷ്ടാ ഗായത്രീ ലോകസംമതാ
 19 യ ഏതാം വേദ ഗായത്രീം പുണ്യാം സർവഗുണാനൃപിതാം
 തത്ത്വേന ഭരതശ്രേഷ്ഠ സ ലോകാൻ ന പ്രണശ്യതി
 20 ഭൂമൗ ഹി ജായതേ സർവം ഭൂമൗ സർവം പ്രണശ്യതി
 ഭൂമിഃ പ്രതിഷ്ഠാ ഭൂതാനാം ഭൂമിർ ഏവ പരായണം
 21 യസ്യ ഭൂമിസ് തസ്യ സർവജഗത് സ്ഥാവരജംഗമം
 തത്രാഭിഗൃദ്ധാ രാജാനോ വിനിഘ്നന്തിതരേതരം

അധ്യായം 6

അധ്യായം 7

1 [ധ്രു]

നദീനാം പർവതാനാം ച നാമധേയാനി സഞ്ജയ
 തഥാ ജനപദാനാം ച യേ ചാന്യേ ഭൂമിം ആശ്രിതാഃ
 2 പ്രമാണം ച പ്രമാണജ്ഞ പുഥിവ്യാ അപി സർവശഃ
 നിഖിലേന സമാചക്ഷ്യ കാനനാനി ച സഞ്ജയ
 3 പഞ്ചേമാനി മഹാരാജ മഹാഭൂതാനി സംഗ്രഹാത്
 ജഗത് സ്ഥിതാനി സർവാണി സമാന്യ് ആഹൂർ മനീഷിണഃ
 4 ഭൂമിർ ആപസ് തഥാ വായുർ അഗ്നിർ ആകാശം ഏവ ച
 ഗുണോത്തരാണി സർവാണി തേഷാം ഭൂമിഃ പ്രധാനതഃ
 5 ശബ്ദഃ സ്വർശശ് ച രൂപം ച രസോ ഗന്ധശ് ച പഞ്ചമഃ
 ഭൂമേർ ഏതേ ഗുണാഃ പ്രോക്താ ജ്ഞിഭിസ് തത്ത്വവേദിഭിഃ
 6 ചത്വാരോ ിപ്ല ഗുണാ രാജൻ ഗന്ധസ് തത്ര ന വിദ്യതേ
 ശബ്ദഃ സ്വർശശ് ച രൂപം ച തേജസോ ിഥ ഗുണാസ് ത്രയഃ
 ശബ്ദഃ സ്വർശശ് ച വായോസ് തു ആകാശേ ശബ്ദ ഏവ ച
 7 ഏതേ പഞ്ച ഗുണാ രാജൻ മഹാഭൂതേഷു പഞ്ചസു
 വർതന്തേ സർവലോകേഷു യേഷു ലോകാഃ പ്രതിഷ്ഠിതാഃ
 8 അന്യോന്യം നാഭിവർതന്തേ സാമ്യം ഭവതി വൈ യദാ
 യദാ തു വിഷമീഭാവം ആവിശന്തി പരസ്പരം
 തദാ ദേഹൈർ ദേഹവന്തോ വ്യതിരോഹന്തി നാനൃഥാ
 9 ആനപൂർവ്യാദ് വിനശ്യന്തി ജായന്തേ ചാനപൂർവശഃ
 സർവാണ്യ് അപരിമേയാനി തദ് ഏഷാം രൂപം ഐശ്വരം
 10 തത്ര തത്ര ഹി ദൃശ്യന്തേ ധാതവഃ പാഞ്ച ഭൗതികാഃ
 തേഷാം മനുഷ്യാസ് തർകേണ പ്രമാണാനി പ്രചക്ഷതേ
 11 അചിന്ത്യാഃ ഖലു യേ ഭാവാ ന താംസ് തർകേണ സാധയേത്
 പ്രകൃതിഭ്യഃ പരം യത് തു തദ് അചിന്ത്യസ്യ ലക്ഷണം
 12 സുദർശനം പ്രവക്ഷ്യാമി ദ്വീപം തേ കരുനന്ദന
 പരിമണ്ഡലോ മഹാരാജ ദ്വീപോ ിസൗ ചക്രസംസ്ഥിതഃ
 13 നദീ ജലപ്രതിച്ഛന്നഃ പർവതൈശ് ചാന്ദ്രസംനിഭൈഃ
 പുരൈശ് ച വിവിധാകാരൈ രമ്യൈർ ജനപദൈസ് തഥാ
 14 വൃക്ഷൈഃ പുഷ്പഫലോപേതൈഃ സമ്പന്നധനധാന്യവാൻ

ലാവണേന സമുദ്രേണ സമന്താത് പരിവാരിതഃ
 15 യഥാ ച പുരുഷഃ പശ്യേദ് ആദർശേ മുഖം ആത്മനഃ
 ഏവം സുദർശന ദ്വീപോ ദൃശ്യതേ ചന്ദ്രമണ്ഡലേ
 16 ദ്വീർ അംശേ പിപ്ലവസ് തത്ര ദ്വീർ അംശേ ച ശശോ മഹാൻ
 സർവൗഷധിസമാവാപൈഃ സർവതഃ പരിവൃഹിതഃ
 ആപസ് തതോ ിന്യാ വിജേന്യയാ ഏഷ സങ്ഷേപ ഉച്യതേ

അധ്യായം 7

അധ്യായം 8

1 [ധ്ര]

ഉക്തോ ദ്വീപസ്യ സങ്ക്ഷേപോ വിസ്തരം ബ്രൂഹി സഞ്ജയ
യാവദ് ഭൂമ്യവകാശോ ിയം ദൃശ്യതേ ശശലക്ഷണേ
തസ്യ പ്രമാണം പ്രബ്രൂഹി തതോ വക്ഷ്യസി പിപ്ലവം

2 [വ]

ഏവം ഉക്തഃ സ രാജന്താ ഇ സഞ്ജയോ വാക്യം അബ്രൂഹിത്
പ്രാഗ് ആയതാ മഹാരാജ ഷഡ് ഏതേ രത്നപർവതാഃ
അവഗാഡാ ഹ്യ ഉഭയതഃ സമുദ്രൗ പൂർവപശ്ചിമൗ

3 ഹിമവാൻ ഹേമകൂടശ് ച നിഷധശ് ച നഗോത്തമഃ
നീലശ് ച വൈഡൂര്യമയഃ ശ്വേതശ് ച രജതപ്രഭഃ
സർവധാതുവിനദ്ധശ് ച ശൃംഗവാൻ നാമ പർവതഃ

4 ഏതേ വൈ പർവതാ രാജൻ സിദ്ധചാരണസേവിതാഃ
തേഷാം അന്തരവിഷ്കംഭോ യോജനാനി സഹസ്രശഃ
5 തത്ര പുണ്യാ ജനപദാസ് താനി വർഷാണി ഭാരത
വസന്തി തേഷു സത്ത്യാനി നാനാ ജാതീനി സർവശഃ

6 ഇദം ഇ ഭാരതം വർഷം തതോ ഹൈമവതം പരം
ഹേമകൂടാത് പരം ചൈവ ഹരിവർഷം പ്രചക്ഷതേ
7 ദക്ഷിണേന ഇ നീലസ്യ നിഷധസ്യോത്തരേണ ച
പ്രാഗ് ആയതോ മഹാരാജ മാല്യവാൻ നാമ പർവതഃ

8 തതഃ പരം മാല്യവതഃ പർവതോ ഗന്ധമാദനഃ
പരിമണ്ഡലസ് തയോർ മധ്യേ മേരുഃ കനകപർവതഃ
9 ആദിത്യതരുണാഭാസോ വിധൂമ ഇവ പാവകഃ
യോജനാനാം സഹസ്രാണി ഷോഡശാധഃ കില സ്മൃതഃ

10 ഉച്ചൈശ് ച ചതുരാശീതിർ യോജനാനാം മഹീപതേ
ഊർധ്വം അന്തശ് ച തിര്യക് ച ലോകാൻ ആവൃത്യ തിഷ്ഠതി
11 തസ്യ പാർശ്വേ ത്വ് ഇമേ ദ്വീപാശ് ചത്വാരഃ സംസ്ഥിതാഃ പ്രഭോ
ഭദ്രാശഃ കേതുമാലശ് ച ജംബൂദ്വീപശ് ച ഭാരത
ഉത്തരാശ് ചൈവ കരവഃ കൃതപുണ്യപ്രതിശ്രയാഃ

12 വിഹഗഃ സുമുഖോ യത്ര സുപർണസ്യോത്തമജഃ കില
സ വൈ വിചിന്തയാം ആസ സൗവർണാൻ പ്രേക്ഷ്യ വായസാൻ

13 മേരുർ ഉത്തമമധ്യാനാം അധമാനാം ച പക്ഷിണാം
 അവിശേഷ കരോ യസ്മാത് തസ്മാദ് ഏനം ത്യജാമ്യ് അഹം
 14 തം ആദിത്യോ റ്റനപര്യേതി സതതം ജ്യോതിഷാം പതിഃ
 ചന്ദ്രമാശ് ച സ നക്ഷത്രോ വായുശ് ചൈവ പ്രദക്ഷിണം
 15 സ പർവതോ മഹാരാജ ദിവ്യപുഷ്പഫലാനിതഃ
 ഭവനെർ ആവൃതഃ സർവൈർ ജാംബുനദമയൈഃ ശൃംഗൈഃ
 16 തത്ര ദേവഗണാ രാജൻ ഗന്ധർവാസുരരാക്ഷസാഃ
 അപ്ലരോഗണസംയുക്താഃ ശൈലേ ക്രീഡന്തി നിത്യശഃ
 17 തത്ര ബ്രഹ്മാ ച ഭദ്രശ് ച ശക്രശ് ചാപി സുരേശ്വരഃ
 സമേത്യ വിവിധൈർ യജ്ഞൈർ യജന്തേ റ്റനേകദക്ഷിണൈഃ
 18 തുംബുരുർ നാരദശ് ചൈവ വിശ്വാവസുർ ഹഹാഹുഃ
 അഭിഗമ്യാമര ശ്രേഷ്ഠാഃ സ്തവൈ സ്തുന്വന്തി ചാഭിഭോ
 19 സപ്തർഷയോ മഹാത്മാനഃ കശ്യപശ് ച പ്രജാപതിഃ
 തത്ര ഗച്ഛന്തി ഭദ്രം തേ സദാ പർവണി പർവണി
 20 തസ്യൈവ മുർധന്യ് ഉഗന്താഃ കാവ്യോ ദൈവൈത്യർ മഹീപതേ
 തസ്യ ഹീമാനി രത്നാനി തസ്യേമേ രത്നപർവതാഃ
 21 തസ്മാത് കണ്വേരോ ഭഗവാംശ് ചതുർഥം ഭാഗം അശ്നന്തേ
 തതഃ കലാംശം വിത്തസ്യ മനുഷ്യഭ്യഃ പ്രയച്ഛതി
 22 പാർശ്വേ തസ്യോത്തരേ ദിവ്യം സർവർതുക്സുമം ശിവം
 കർണികാരവനം രമ്യം ശിലാ ജാലസമുദ്ഗതം
 23 തത്ര സാക്ഷാത് പശുപതിർ ദിവൈത്യർ ഭൃന്തൈഃ സമാവൃതഃ
 ഉമാ സഹായോ ഭഗവാൻ രമതേ ഭൃതഭാവനഃ
 24 കർണികാരമയീം മാലാം ബിഭ്രത് പാദാവലംബിനീം
 ത്രിഭിർ നേത്രൈഃ കൃതോദ്യോതസ് ത്രിഭിഃ സുരൈർ ഇവോദിതൈഃ
 25 തം ഉഗ്രതപസഃ സിദ്ധാഃ സുവ്രതാഃ സത്യവാദിനഃ
 പശ്യന്തി ന ഹി ദുർവൃത്തൈഃ ശക്യോ ദൃഷ്ടം മഹേശ്വരഃ
 26 തസ്യ ശൈലസ്യ ശിഖരാത് ക്ഷീരധാരാ നരേശ്വര
 ത്രിംശദ് ബാഹുപരിഗ്രാഹ്യാ ഭീമ നിർഘൃത നിസ്വനാ
 27 പുണ്യാ പുണ്യതമൈർ ജ്ജഷ്ടാ ഗംഗാ ഭാഗീരഥീ ശൃഭാ
 പതത്യ് അജസ്ര വേഗേന ഹ്രദേ ചാന്ദ്രമസേ ശൃഭേ
 തയാ ഹ്യ് ഉത്പാദിതഃ പുണ്യഃ സ ഹ്രദഃ സാഗരോപമഃ
 28 താം ധാരയാം ആസ പുരാ ദുർധരാം പർവതൈർ അപി
 ശതം വർഷസഹസ്രാണാം ശിരസാ വൈ മഹേശ്വരഃ

29 മേരോസ് തു പശ്ചിമേ പാർശ്വേ കേതുമാലോ മഹീപതേ
 ജംബു ഷണ്ഡശ് ച തത്രൈവ സുമഹാൻ നന്ദനോപമഃ
 30 ആയുർ ദശസഹസ്രാണി വർഷാണാം തത്ര ഭാരത
 സുവർണവർണാശ് ച നരാഃ സ്ത്രീയശ് ചാപ്സരസോപമഃ
 31 അനാമയാ വീതശോകാ നിത്യം മുദിതമാനസാഃ
 ജായന്തേ മാനവാസ് തത്ര നിഷ്പ്പൂ കനകപ്രഭാഃ
 32 ഗന്ധമാദന ശൃംഗേഷു കഞ്ചേരഃ സഹ രാക്ഷസൈഃ
 സംവൃതോ ിപ്സരസാം സംഘൈർ മോദതേ ഗുഹ്യകാധിപഃ
 33 ഗന്ധമാദന പാദേഷു പരേഷ് അപരഗണ്ഡികാഃ
 ഏകാദശ സഹസ്രാണി വർഷാണാം പരമായുഷഃ
 34 തത്ര കൃഷ്ണാ നരാ രാജംസ് തേജോയുക്താ മഹാബലാഃ
 സ്ത്രീയശ് ചോത്പലപത്രാഭാഃ സർവാഃ സുപ്രിയദർശനാഃ
 35 നീലോത്പരതരം ശ്വേതം ശ്വേതാദ് ധൈരണ്യകം പരം
 വർഷം ഐരാവതം നാമ തതഃ ശൃംഗവതഃ പരം
 36 ധനുഃസംസ്ഥേ മഹാരാജ ദ്വേ വർഷേ ദക്ഷിണോത്തരേ
 ഇലാ വൃതം മധ്യം തു പഞ്ചവർഷാണി ചൈവ ഹ
 37 ഉത്തരോത്തരം ഏതേഭ്യോ വർഷം ഉദ്രിച്യതേ ഗുണൈഃ
 ആയുഷ് പ്രമാണം ആരോഗ്യം ധർമ്മതഃ കാമതോ ിർഥതഃ
 38 സമന്വിതാനി ഭൂതാനി തേഷു വർഷേഷു ഭാരത
 ഏവം ഏഷാ മഹാരാജ പർവതൈഃ പൃഥിവീ ചിതാ
 39 ഹേമകൂടസ് തു സുമഹാൻ കൈലാസോ നാമ പർവതഃ
 യത്ര വൈശ്രവണോ രാജാ ഗുഹ്യകൈഃ സഹ മോദതേ
 40 അസ്ത്യാ ഉത്തരേണ കൈലാസം മൈനാകം പർവതം പ്രതി
 ഹിരണ്യശൃംഗഃ സുമഹാൻ ദിവ്യോ മണിമയോ ഗിരിഃ
 41 തസ്യ പാർശ്വേ മഹദ് ദിവ്യം ശുഭം കാഞ്ചനവാലുകം
 രമ്യം ബിന്ദുസരോ നാമ യത്ര രാജാ ഗേരീരഥഃ
 ദൃഷ്ട്വാ ഭാഗീരഥീം ഗംഗാം ഉവാസ ബഹുലാഃ സമാഃ
 42 യുവാ മണിമയാസ് തത്ര ചിത്യാശ് ചാപി ഹിരണ്മയാഃ
 തത്രേഷ്യാ തു ഗതഃ സിദ്ധിം സഹസ്രാക്ഷോ മഹായശാഃ
 43 സൃഷ്ട്വാ ഭൂതപതിർ യത്ര സർവലോകാൻ സനാതനഃ
 ഉപാസ്യതേ തിമതേജാ വൃതോ ഭൂതൈഃ സമാഗതൈഃ
 നരനാരായണൗ ബ്രഹ്മാ മനുഃ സ്ഥാണശ് ച പഞ്ചമഃ
 44 തത്ര ത്രിപഥഗാ ദേവീ പ്രഥമം തു പ്രതിഷ്ഠിതാ

ബ്രഹ്മലോകാദ് അപക്രാന്താ സപ്തധാ പ്രതിപദ്യതേ
 45 വസ്ദ്വാക സാരാ നലിനീ പാവനാ ച സരസ്വതീ
 ജംബൂനദീ ച സീതാ ച ഗംഗാ സിന്ധുശ് ച സപ്തമീ
 46 അചിന്ത്യാ ദിവ്യസങ്കല്പാ പ്രഭോർ ഏഷൈവ സംവിധിഃ
 ഉപാസതേ യത്ര സത്രം സഹസ്രയുഗപര്യയേ
 47 ദൃശ്യാദൃശ്യാ ച ഭവതി തത്ര തത്ര സരസ്വതീ
 ഏതാ ദിവ്യാഃ സപ്ത ഗംഗാസ്ത്രിഷു ലോകേഷു വിശ്രുതാഃ
 48 രക്ഷാംസി വൈ ഹിമവതി ഹേമകുടേ തു ഗൃഹ്യകാഃ
 സർപാ നാഗാശ് ച നിഷയേ ഗോകർണേ ച തപോധനാഃ
 49 ദേവാസുരാണാം ച ഗൃഹം ശ്വേതഃ പർവത ഉച്യതേ
 ഗന്ധർവാ നിഷയേ ശൈലേ നീലേ ബ്രഹ്മർഷയോ നൃപ
 ശൃംഗവാംസ തു മഹാരാജ പിതൃണാം പ്രതിസഞ്ചരഃ
 50 ഇത്യ ഏതാനി മഹാരാജ സപ്ത വർഷാണി ഭാഗശഃ
 ഭൂതാന്യ് ഉപനിവിഷ്യാനി ഗതിമന്തി ധ്രുവാണി ച
 51 തേഷാം ജ്വലിർ ബഹുവിധാ ദൃശ്യതേ ദൈവമാനുഷീ
 അശക്യാ പരിസംഖ്യാതും ശ്രദ്ധേയാ തു ബൃഹുഷതാ
 52 യാം തു പൃച്ഛസി മാ രാജൻ ദിവ്യാം ഏതാം ശശാക്രതിം
 പാർശ്വേ ശശസ്യ ദ്വേ വർഷേ ഉഭയേ ദക്ഷിണോത്തരേ
 കർണൗ തു നാഗദ്വീപം ച കശ്യപ ദ്വീപം ഏവ ച
 53 താമ്രവർണഃ ശിരോ രാജഞ് ശ്രീമാൻ മലയപർവതഃ
 ഏതദ് ദ്വിതീയം ദ്വീപസ്യ ദൃശ്യതേ ശശസംസ്ഥിതം

അധ്യായം 8

1 [ധൃ]

മേരോർ അഥോത്തരം പാർശ്വം പൂർവം ചാചക്ഷ്വ സഞ്ജയ
നിഖിലേന മഹാബുദ്ധേ മാല്യവന്തം ച പർവതം

2 [സ്]

ദക്ഷിണേന തു നീലസ്യ മേരോഃ പാർശ്വേ തഥോത്തരേ
ഉത്തരാഃ കരവോ രാജൻ പുണ്യാഃ സിദ്ധനിഷേവിതാഃ

3 തത്ര വൃക്ഷാ മധ്യ ഫലാ നിത്യപുഷ്പഫലോപഗാഃ

പുഷ്പാണി ച സുഗന്ധീനി രസവന്തി ഫലാനി ച

4 സർവകാമഫലാസ് തത്ര കേ ചിദ് വൃക്ഷാ ജനാധിപ

അപരേ ക്ഷീരിണോ നാമ വൃക്ഷാസ് തത്ര നരാധിപ

5 യേ ക്ഷരന്തി സദാ ക്ഷീരം ഷഡ്രസം ഹ്യ് അമൃതോപമം

വസ്തുാണി ച പ്രസൂയന്തേ ഫലേഷ് ആദരണാനി ച

6 സർവാ മണിമയീ ഭൂമിഃ സൂക്ഷ്മകാഞ്ചനവാലുകാ

സർവത്ര സുഖസംസ്കർശാ നിഷ്കാ ച ജനാധിപ

7 ദേവലോകച്യുതാഃ സർവേ ജായന്തേ തത്ര മാനവാഃ

തുല്യരൂപമുണോപേതാഃ സമേഷു വിഷമേഷു ച

8 മിഥുനാനി ച ജായന്തേ സ്ത്രീയസ് ചാപ്സരസോപമാഃ

തേഷാം തേ ക്ഷീരിണാം ക്ഷീരം പിബന്ത്യ് അമൃതസംനിഭം

9 മിഥുനം ജായമാനം വൈ സമം തച് ച പ്രവർധതേ

തുല്യരൂപമുണോപേതം സമവേഷം തഥൈവ ച

ഏകൈകം അനരക്തം ച ചക്രവാക സമം വിഭോ

10 നിരാമയാ വീതശോകാ നിത്യം മുദിതമാനസാഃ

ദശവർഷസഹസ്രാണി ദശവർഷശതാനി ച

ജീവന്തി തേ മഹാരാജ ന ചാന്യോന്യം ജഹത്യ് ഉത

11 ഭാരുണ്യാ നാമ ശകുനാസ് തീക്ഷ്ണമുണ്യാ മഹാബലാഃ

തേ നിർഹരന്തി ഹി മൃതാൻ ദദീഷു പ്രക്ഷിപന്തി ച

12 ഉത്തരാഃ കരവോ രാജൻ വ്യാഖ്യാതാസ് തേ സമാസതഃ

മേരോഃ പാർശ്വം അഹം പൂർവം വക്ഷ്യാമ്യ് അഥ യഥാതഥം

13 തസ്യ പൂർവാഭിഷേകസ് തു ഭദ്രാശ്വസ്യ വിശാം പതേ

ഭദ്ര സാലവനം യത്ര കാലാമൃശ് ച മഹാദ്രുമഃ

14 കാലാമൃശ് ച മഹാരാജ നിത്യപുഷ്പഫലഃ ശുഭഃ

ദീപസ് ച യോജനോത്സേധഃ സിദ്ധചാരണസേവിതഃ

15 തത്ര തേ പുരുഷാഃ ശ്വേതാസ് തേജോയുക്താ മഹാബലാഃ
 സ്ത്രീയഃ കമുദവർണാശ് ച സുന്ദര്യഃ പ്രിയദർശനാഃ
 16 ചന്ദ്രപ്രഭാശ് ചന്ദ്ര വർണാഃ പൂർണചന്ദ്രനിഭാനനാഃ
 ചന്ദ്ര ശീതലഗാന്ത്ര്യശ് ച നൃത്തഗീതവിശാരദാഃ
 17 ദശവർഷസഹസ്രാണി തത്രായുർ ഭരതർഷഭ
 കാലാശ്ച രസഹീതാസ് തേ നിത്യം സംസ്ഥിത യൗവനാഃ
 18 ദക്ഷിണേന തു നീലസ്യ നിഷധസ്യോത്തരേണ തു
 സുദർശനോ നാമ മഹാഞ് ജാംബൂവൃക്ഷഃ സനാതനഃ
 19 സർവകാമഫലഃ പുണ്യഃ സിദ്ധചാരണസേവിതഃ
 തസ്യ നാശ്ച സമാഖ്യാതോ ജംബൂദ്വീപഃ സനാതനഃ
 20 യോജനാനാം സഹസ്രം ച ശതം ച ഭരതർഷഭ
 ഉത്സേധോ വൃക്ഷരാജസ്യ ദിവസ്മുൻ മനുജേശ്വര
 21 അരതീനാം സഹസ്രം ച ശതാനി ദശ പഞ്ച ച
 പരിണാഹസ് തു വൃക്ഷസ്യ ഫലാനാം രസഭേദിനാം
 22 പതമാനാനി താന്യ് ഉർവ്വ്യാം കുർവന്തി വിപുലം സ്വനം
 മുഞ്ചന്തി ച രസം രാജംസ് തസ്മിൻ രജതസംനിഭം
 23 തസ്യ ജംബ്വാഃ ഫലരസോ നദീ ഭൂത്വാ ജനാധിപ
 മേരും പ്രദക്ഷിണം കൃത്വാ സന്ദ്രയാത്യ് ഉത്തരാൻ കരൂൻ
 24 പിബന്തി തദ് രസം ഹൃഷ്ട്യാ ജനാ നിത്യം ജനാധിപ
 തസ്മിൻ ഫലരസേ പിതേ ന ജരാ ബാധതേ ച താൻ
 25 തത്ര ജാംബൂനദം നാമ കനകം ദേവ ഭൂഷണം
 തരുണാദിത്യവർണാശ് ച ജായന്തേ തത്ര മാനവാഃ
 26 തഥാ മാല്യവതഃ ശ്രംഗേ ദീപ്യതേ തത്ര ഹവ്യവാദ്
 നാശ്ച സംവർതകോ നാമ കാലാഗ്നിർ ഭരതർഷഭ
 27 തഥാ മാല്യവതഃ ശ്രംഗേ പൂർവേ പൂർവാന്ത ഗണ്ധികാ
 യോജനാനാം സഹസ്രാണി പഞ്ചാശൻ മാല്യവാൻ സ്ഥിതഃ
 28 മഹാരജത സങ്കാശാ ജായന്തേ തത്ര മാനവാഃ
 ബ്രഹ്മലോകാച് ച്യുതാഃ സർവേ സർവേ ച ബ്രഹ്മവാദിനഃ
 29 തപസ് തു തപ്യമാനാസ് തേ ഭവന്തി ഹ്യ് ഉൗർധ്വരേതസഃ
 രക്ഷണാർഥം തു ഭൂതാനാം പ്രവിശന്തി ദിവാകരം
 30 ഷഷ്ടീസ് താനി സഹസ്രാണി ഷഷ്ടീർ ഏവ ശതാനി ച
 അരുണസ്യാന്ത്രോ യാന്തി പരിവാര്യ ദിവാകരം
 31 ഷഷ്ടീം വർഷസഹസ്രാണി ഷഷ്ടീം ഏവ ശതാനി ച

ആദിത്യതാപ തപ്താസ് തേ വിശന്തി ശശിമണ്ഡലം

അധ്യായം 9

1 [ധൃ]

വർണാണാം ചൈവ നാമാനി പർവതാനാം ച സഞ്ജയ
ആചക്ഷ്യ മേ യഥാതത്ത്വം യേ ച പർവതവാസിനഃ

2 [സ്]

ദക്ഷിണേന തു ശ്വേതസ്യ നീലസ്യൈവോത്തരേണ തു
വർഷം രമണകം നാമ ജായന്തേ തത്ര മാനവാഃ

3 ശുക്ലാഭീജന സമ്പന്നാഃ സർവേ സുപ്രിയദർശനാഃ
രതിപ്രധാനാശ് ച തഥാ ജായന്തേ തത്ര മാനവാഃ

4 ദശവർഷസഹസ്രാണി ശതാനി ദശ പഞ്ച ച
ജീവന്തി തേ മഹാരാജ നിത്യം മുദിതമാനസാഃ

5 ദക്ഷിണേ ശ്രംഗിണശ് ചൈവ ശ്വേതസ്യോഥോത്തരേണ ച
വർഷം ഹൈരണ്യതം നാമ യത്ര ഹൈരണ്യതീ നദീ

6 യക്ഷാനഗാ മഹാരാജ ധനിനഃ പ്രൈവ ദർശനാഃ
മഹാബലാസ് തത്ര സദാ രാജൻ മുദിതമാനസാഃ

7 ഏകാദശ സഹസ്രാണി വർഷാണാം തേ ജനാധിപ
ആയുഷ് പ്രമാണം ജീവന്തി ശതാനി ദശ പഞ്ച ച

8 ശ്രംഗാണി വൈ ശ്രംഗവതസ് ത്രീണ്യ് ഏവ മനുജാധിപ
ഏകം മണിമയം തത്ര തമൈകം രൗക്മം അദ്ഭുതം

9 സർവരത്നമയം ചൈകം ഭവന്നൈർ ഉപശോഭിതം
തത്ര സ്വയന്ദ്രഭാ ദേവീ നിത്യം വസതി ശാബ്ധിലീ

10 ഉത്തരേണ തു ശ്രംഗസ്യ സമുദ്രാന്തേ ജനാധിപ
വർഷം ഐരാവതം നാമ തസ്മാച് ഛ്രംഗവതഃ പരം

11 ന തത്ര സൂര്യസ് തപതി ന തേ ജീര്യന്തി മാനവാഃ
ചന്ദ്രമാശ് ച സ നക്ഷത്രോ ജ്യോതിർ ഭൂത ഇവാവൃതഃ

12 പദ്മപ്രഭാഃ പദ്മവർണാഃ പദ്മപത്ര നിഭക്ഷണാഃ
പദ്മപത്ര സുഗന്ധാശ് ച ജായന്തേ തത്ര മാനവാഃ

13 അനിഷ്ഠന്ദാഃ സുഗന്ധാശ് ച നിരാഹാരാ ജിതേന്ദ്രിയാഃ
ദേവലോകച്യുതാഃ സർവേ തഥാ വിരജന്തോ നൃപ

14 ത്രയോദശ സഹസ്രാണി വർഷാണാം തേ ജനാധിപ
ആയുഷ് പ്രമാണം ജീവന്തി നരാ ഭരതസത്തമ

15 ക്ഷീരോദസ്യ സമുദ്രസ്യ തമൈവോത്തരതഃ പ്രഭുഃ
ഹരിർ വസതി വൈകുണ്ഠഃ ശകടേ കനകാത്മകേ

16 അഷ്ടചക്രം ഹി തദ് യാനം ഭൂതയുക്തം മനോജവം
 അഗ്നിവർണം മഹാവേഗം ജാംബുനദപരിഷ്കൃതം
 17 സ പ്രഭുഃ സർവഭൂതാനാം വിഭുസ് ച ഭരതർഷഭ
 സർഷേപോ വിസ്തരശ് ചൈവ കർതാ കാരയിതാ ച സഃ
 18 പൃഥിവ്യ് ആപസ് തഥാകാശം വായുസ് തേജശ് ച പാർഥിവ
 സ യജ്ഞഃ സർവഭൂതാനാം ആസ്യം തസ്യ ഹൃതാശനഃ
 19 [വ്]
 ഏവം ഉക്തഃ സഞ്ജയേന ധൃതരാഷ്ട്രോ മഹാമനാഃ
 ധ്യാനം അന്വഗമദ് രാജാ പുത്രാൻ പ്രതി ജനാധിപ
 20 സ വിചിന്ത്യ മഹാരാജ പുനർ ഏവാബ്രവീദ് വചഃ
 അസംശയം സൃതപുത്ര കാലഃ സർഷീപതേ ജഗത്
 സൃജതേ ച പുനഃ സർവം ന ഹ വിദ്യതി ശാശ്വതം
 21 നരോ നാരായണശ് ചൈവ സർവജ്ഞഃ സർവഭൂതഭൂത്
 ദേവോ വൈകുണ്ഠ ഇത്യ് ആഹൂർ വേദാ വിഷ്ണുർ ഇതി പ്രഭുഃ

അധ്യായം 10

1 [ധൃ]

യദ് ഇദം ഭാരതം വർഷം യത്രോദം മുർച്ഛിതം ബലം
യത്രാതിമാത്രം ലുണ്ണോ ിയം പുത്രോ ദുര്യോധനോ മമ
2 യത്ര ഗൃദ്ധാഃ പാണ്ഡുസുതാ യത്ര മേ സജ്ജതേ മനഃ
ഏതൻ മേ തത്ത്വം ആചക്ഷ്യ കശലോ ഹ്യ് അസി സജ്ജയ

3 [സ്]

ന തത്ര പാണ്ഡവാ ഗൃദ്ധാഃ ശൃണു രാജൻ വചോ മമ
ഗൃദ്ധോ ദുര്യോധനസ് തത്ര ശകുനീശ് ചാപി സൗബലഃ
4 അപരേ ക്ഷത്രിയാശ് ചാപി നാനാജനപദേശ്വരാഃ
യേ ഗൃദ്ധാ ഭാരതേ വർഷേ ന മൃഷ്യന്തി പരസ്സരം
5 അത്ര തേ വർണയിഷ്യാമി വർഷം ഭാരത ഭാരതം
പ്രിയം ഇന്ദ്രസ്യ ദേവസ്യ മനോർ വൈവസ്വതസ്യ ച
6 പൃഥോശ് ച രാജൻ വൈന്യസ്യ തഥേക്ഷ്യാകോർ മഹാത്മനഃ
യയാതേർ അംബരീഷസ്യ മാന്ധാതൂർ നഹുഷസ്യ ച
7 തഥൈവ മുചുകന്ദസ്യ ശിബേർ ഔശീനരസ്യ ച
ഋഷഭസ്യ തഥൈലസ്യ നൃഗസ്യ നൃപതേസ് തഥാ
8 അന്യേഷാം ച മഹാരാജ ക്ഷത്രിയാണാം ബലീയസാം
സർവേഷാം ഏവ രാജേന്ദ്ര പ്രിയം ഭാരത ഭാരതം
9 തത് തേ വർഷം പ്രവക്ഷ്യാമി യഥാ ശ്രുതം അരിന്ദമ
ശൃണു മേ ഗദതോ രാജൻ യൻ മാം ത്വം പരിപുച്ഛസി
10 മഹേന്ദ്രോ മലയഃ സഹ്യഃ ശ്രുതിമാൻ ഋക്ഷവാൻ അപി
വിന്ധ്യശ് ച പാരിയാത്രശ് ച സപ്തൈതേ കലപർവതാഃ
11 തേഷാം സഹസ്രശോ രാജൻ പർവതാസ് തു സമീപതഃ
അഭിജ്ഞാതാഃ സാരവന്തോ വിപുലാശ് ചിത്രസാനവഃ
12 അന്യേ തതോ ിപരിജ്ഞാതാ ഹ്രസ്വാ ഹ്രസ്വോപജീവിനഃ
ആര്യാ മ്ലേച്ഛാശ് ച കൗരവ്യ തൈർ മിത്രാഃ പുരുഷാ വിഭോ
13 നദീഃ പിബന്തി ബഹുലാ ഗംഗാം സിന്ധും സരസ്വതീം
ഗോദാവരീം നർമദാം ച ബാഹുദ്രാം ച മഹാനദീം
14 ശതദ്രം ചന്ദ്രഭാഗാം ച യമുനാം ച മഹാനദീം
ദുഷദ്വതീം വിപാശാം ച വിപാപാം സമുലവാലുകാം
15 നദീം വേത്രവതീം ചൈവ കൃഷ്ണ വേണാം ച നിമ്നഗാം
ഇരാവതീം വിതസ്താം ച പയോഷ്ണീം ദേവികാം അപി

16 വേദ സൂതിം വേതസിനീം ത്രിദിവാം ഇഷ്ട മാലിനീം
 കരീഷിണീം ചിത്രവഹാം ചിത്രസേനാം ച നിമ്നഗാം
 17 ഗോമതീം ധൃതപാപാം ച വന്ദനാം ച മഹാനദീം
 കൗശികീം ത്രിദിവാം കൃത്യാം വിചിത്രാം ലോഹതാരിണീം
 18 രഥസഥാം ശതകംഭാം ച സരയും ച നരേശ്വര
 ചർമണ്യതീം വേത്രവതീം ഹസ്തിസോമാം ദിശം തഥാ
 19 ശതാവരീം പയോഷ്ണീം ച പരാം മൈമരമീം തഥാ
 കാവേരീം ചുലുകാം ചാപി വാപീം ശതബലാം അപി
 20 നിചിരാം മഹിതാം ചാപി സുപ്രയോഗാം നരാധിപ
 പവിത്രാം കണ്ഡലാം സിന്ധുവ്യാജിനീം പൂർവ്വാലിനീം
 21 പൂർവാഭിരാമാം വീരാം ച ഭീമാം ഓലവതീം തഥാ
 പലാശിനീം പാപഹരാം മഹേന്ദ്രം പിപ്ലാവതീം
 22 പാരിഷേണാം അസിക്ലീം ച സരലാം ഭാരമർദ്ദിനീം
 പുരുഹിം പ്രവരാം മേനാം മോലാം ഘൃതവതീം തഥാ
 23 ധൃമത്യാം അതിക്ലഷ്ണാം ച സുചീം ഛാവീം ച കൗരവ
 സദാനീരാം അധൃഷ്ട്യാം ച കശ ധാരാം മഹാനദീം
 24 ശശികാന്താം ശിവാം ചൈവ തഥാ വീരവതീം അപി
 വാസ്മം സുവാസ്മം ഗൗരീം ച കമ്പനാം സ ഹിരണ്യതീം
 25 ഹിരണ്യതീം ചിത്രവതീം ചിത്രസേനാം ച നിമ്നഗാം
 രഥചിത്രാം ജ്യോതിരഥാം വിശ്വാമിത്രാം കപിഞ്ജലാം
 26 ഉപേന്ദ്രാം ബഹുലാം ചൈവ കചരാം അംബുവാഹിനീം
 വൈനദീം പിഞ്ജലാം വേണ്ണാം തുംഗവേണാം മഹാനദീം
 27 വിദിശാം കൃഷ്ണ വേണ്ണാം ച താമ്രാം ച കപിലാം അപി
 ശല്യം സുവാമാം വേദാശ്യാം ഹരിസ്രാവാം മഹാപഗാം
 28 ശീഘ്രാം ച പിച്ഛിലാം ചൈവ ഭാരദ്വാജീം ച നിമ്നഗാം
 കൗശികീം നിമ്നഗാം ശോണാം ബാഹുദാം അഥ ചന്ദനാം
 29 ദുർഗാം അന്തഃശിലാം ചൈവ ബ്രഹ്മ മേധ്യം ബൃഹദൃതീം
 ചരക്ഷാം മഹിരോഹിം ച തഥാ ജംബൂനദീം അപി
 30 സുനസാം തമസാം ദാസീം ത്രസാം അന്യാം വരാണസീം
 ലോലോദ്ധൃത കരാം ചൈവ പൂർണാശാം ച മഹാനദീം
 31 മാനവീം വൃഷഭാം ചൈവ മഹാനദ്യോ ജനാധിപ
 സദാ നിരാമയാം വൃത്യം മന്ദഗാം മന്ദവാഹിനീം
 32 ബ്രഹ്മാണീം ച മഹാഗൗരീം ദുർഗാം അപി ച ഭാരത

ചിത്രോപലാം ചിത്രബർഹാം മജ്ജം മകരവാഹിനീം
 33 മന്ദാകിനീം വൈതരണീം കോകാം ചൈവ മഹാനദീം
 ശുക്തിമതീം അരണ്യാം ച പുഷ്പവേണ്യ് ഉത്പലാവതീം
 34 ലോഹിത്യാം കരതോയാം ച തമൈവ വൃഷഭംഗിനീം
 കമാരീം ഋഷികല്യാം ച ബ്രഹ്മ കല്യാം ച ഭാരത
 35 സരസ്വതീഃ സുപുണ്യാശ് ച സർവാ ഗംഗാശ് ച മാരിഷ
 വിശ്വസ്യ മാതരഃ സർവാഃ സർവാശ് ചൈവ മഹാബലാഃ
 36 തഥാ നദ്യസ് ത് അപ്രകാശാഃ ശതശോ ിഥ സഹസ്രാഃ
 ഇത്യ ഏതാഃ സരിതോ രാജൻ സമാഖ്യാതാ യഥാ സ്മൃതി
 37 അത ഉര്യധം ജനപദാൻ നിബോധ ഗദതോ മമ
 തത്രേമേ കരുപാഞ്ചലാഃ ശാല്യ മാദ്രേയ ജാംഗലാഃ
 38 ശുരസേനാഃ കലിംഗാശ് ച ബോധാ മൗകാസ് തമൈവ ച
 മത്സ്യാഃ സുകദ്യഃ സൗബല്യാഃ കുന്തലാഃ കാശികോശലാഃ
 39 ചേദിവത്സാഃ കരൂഷാശ് ച ഭോജാഃ സിന്ധുപുലിന്ദകാഃ
 ഉത്തമൗജാ ദശാർണാശ് ച മേകലാശ് ചോത്കലൈഃ സഹ
 40 പാഞ്ചാലാഃ കൗശികാശ് ചൈവ ഏകപുഷ്പാ യുഗം ധരാഃ
 സൗധാ മദ്രാ ഭുജിംഗാശ് ച കാശയോ ിപരകാശയഃ
 41 ജാരാഃ കക്ഷശാശ് ചൈവ സുദാശാർണാശ് ച ഭാരത
 കന്തയോ ിവന്തയശ് ചൈവ തമൈവാപരകന്തയഃ
 42 ഗോവിന്ദാ മന്ദകാഃ ഷണ്ഡാ വിദർഭാന്ത്രപവാസികാഃ
 അശ്ശകാഃ പാംസുരാഷ്ട്രാശ് ച ഗോപ രാഷ്ട്രാഃ പനീതകാഃ
 43 ആദി രാഷ്ട്രാഃ സുകുട്ടാശ് ച ബലിരാഷ്ട്രം ച കേവലം
 വാനരാസ്യാഃ പ്രവാഹാശ് ച വക്ത്രാ വക്ത്രയോഃ ശകാഃ
 44 വിദേഹകാ മാഗധാശ് ച സുമ്മാശ് ച വിജയാസ് തഥാ
 അംഗാ വംഗാഃ കലിംഗാശ് ച യക്രൽ ലോമാന ഏവ ച
 45 മല്ലാഃ സുദേഷ്ണാഃ പ്രാഹുതാസ് തഥാ മാഹിഷ കാർഷികാഃ
 വാഹികാ വാടയാനാശ് ച ആഭീരാഃ കാലതോയകാഃ
 46 അപരന്ധ്രാശ് ച ശുദ്രാശ് ച പഹ്ലവാശ് ചർമ്മ ഖണ്ഡികാഃ
 അടവി ശബരാശ് ചൈവ മരു ഭൗമാശ് ച മാരിഷ
 47 ഉപാവൃശ്യാനപാവൃശ്യാ സുരാഷ്ട്രാഃ കേകയാസ് തഥാ
 കുട്ടാപരാന്താ ദ്രൈഡേയോഃ കാക്ഷാഃ സാമുദ്ര നിഷ്കടാഃ
 48 അന്ധ്രാശ് ച ബഹവോ രാജന് അന്തർഗിര്യാസ് തമൈവ ച
 ബഹിർഗിര്യാ ആംഗമലദാ മാഗധാ മാനവർജകാഃ

49 മഹ്യത്തരാഃ പ്രാവൃഷേയാ ഭാർഗവാശ് ച ജനാധിപ
 പുണ്യാ ഭാർഗാഃ കിരാതാശ് ച സുഭോഷ്ണാഃ പ്രമുദാസ് തഥാ
 50 ശകാ നിഷാദാ നിഷയാസ് തഥൈവാനർതനൈകൃതാഃ
 ദുശ്ശലാഃ പ്രതിമത്സയാശ് ച കശലാഃ കന്ദാസ് തഥാ
 51 തീരഗ്രാഹാസ്തര തോയാ രാജികാ രമ്യകാ ഗണാഃ
 തിലകാഃ പാരസീകാശ് ച മധ്യമന്തഃ പ്രകത്സകാഃ
 52 കാശ്മീരാഃ സിന്ധുസൗവീരാ ഗാന്ധാരാ ദർശകാസ് തഥാ
 അഭീസാരാ കല്പതാശ് ച ശൗവലാ ബാഹ്ലികാസ് തഥാ
 53 ദർവീകാഃ സകചാ ദർവാ വാതജാമ രഥോരഗാഃ
 ബഹു വാദ്യാശ് ച കൗരവ്യ സുദാമാനഃ സുമല്ലികാഃ
 54 വധ്രാഃ കരീഷകാശ് ചാപി കലിന്ദോപത്യകാസ് തഥാ
 വനായവോ ദശാ പാർശ്വാ രോമാണഃ കശ ബിന്ദവഃ
 55 കച്ഛാ ഗോപാല കച്ഛാശ് ച ലാംഗലാഃ പരവല്ലികാഃ
 കിരാതാ ബർബരാഃ സിദ്ധാ വിദേഹാസ് താമ്രലിംഗകാഃ
 56 ഓഷ്ഠാഃ പുണ്യാഃ സ സൈരന്ത്യാഃ പാർവതീയാശ് ച മാരിഷ
 അഥാപരേ ജനപദാ ദക്ഷിണാ ഭരതർഷഭ
 57 ദ്രവിഡാഃ കേരലാഃ പ്രാച്യാ ഭൂഷികാ വനവാസിനഃ
 ഉന്നത്യകാ മാഹിഷകാ വികൽപാ മൃഷകാസ് തഥാ
 58 കർണികാഃ കുന്തികാശ് ചൈവ സൗബ്ബിദാ നലകാലകാഃ
 കൗകുടകാസ് തഥാ ചോലാഃ കോങ്കണാ മാലവാണകാഃ
 59 സമംഗാഃ കോപനാശ് ചൈവ കുങ്കരാംഗദ മാരിഷാഃ
 ധ്വജിന്യ് ഉത്സവ സങ്കേതാസ് ത്രിവാർഗാഃ സർവസേനയഃ
 60 ത്ര്യംഗാഃ കേകരകാഃ പ്രോഷ്ഠാഃ പരസഞ്ചരകാസ് തഥാ
 തഥൈവ വിന്ധ്യപുലകാഃ പുലിന്ദാഃ കൽകലൈഃ സഹ
 61 മാലകാ മല്ലികാശ് ചൈവ തഥൈവാപരവർതകാഃ
 കലിന്ദാഃ കലകാശ് ചൈവ കരണ്യാഃ കുരകാസ് തഥാ
 62 മൃഷകാ സ്തനബാലാശ് ച സതിയഃ പത്തിപഞ്ജകാഃ
 ആദിദായാഃ സിരാലാശ് ച സ്തുബകാ സ്തനപാസ് തഥാ
 63 ഹൃഷീവിദർഭാഃ കാന്തികാസ് തംഗണാഃ പരതംഗണാഃ
 ഉത്തരാശ് ചാപരേ ശ്ലോചാ ജനാ ഭരതസത്തമ
 64 യവനാശ് ച സ കാംബോജാ ദാരുണാ ശ്ലോചാ ജാതയഃ
 സക്ഷദ്രൂഹഃ കുന്തലാശ് ച ഹുണ്ണാഃ പാരതകൈഃ സഹ
 65 തഥൈവ മരധാശ് ചീനാസ് തഥൈവ ദശ മാലികാഃ

ക്ഷത്രിയോപനിവേശാശ് ച വൈശ്യശൂദ്ര ക്ലാനി ച
 66 ശൂദ്രാഭീരാമ ദരദാഃ കാശ്ശീരാഃ പശൂഭിഃ സഹ
 ഖശികാശ് ച തുഖാരാശ് ച പല്ലവാ ഗിരിഗഹ്വരാഃ
 67 ആത്രേയഃ സ ഭരദ്വാജാസ് തമൈവ സ്തനയോഷികാഃ
 ഔപകാശ് ച കലിംഗാശ് ച കിരാതാനാം ച ജാതയഃ
 68 താമരാ ഹംസമാർഗാശ് ച തമൈവ കരഭേജകാഃ
 ഉദ്ദേശ മാത്രേണ മയാ ദേശാഃ സങ്കീർതിതാഃ പ്രഭോ
 69 യഥാ ഗുണബലം ചാപി ത്രിവർഗസ്യ മഹാഫലം
 ദുഹ്യേദ് യേനഃ കാമധ്യക് ച ഭൂമിഃ സമ്യഗ് അനുഷ്ഠിതാ
 70 തസ്യാം ഗൃധ്യന്തി രാജാനഃ ശൂരാ ധർമാർഥകോവിദാഃ
 തേ ത്യജന്ത്യ് ആഹവേ പ്രാണാൻ രസാ ഗൃദ്ധാസ് തരസ്വിനഃ
 71 ദേവ മാനുഷകായാനാം കാമം ഭൂമിഃ പരായണം
 അന്യോന്യസ്യാവല്യന്വന്തി സാരമേയാ ഇവാമിഷം
 72 രാജാനോ ഭരതശ്രേഷ്ഠ ഭോജ്ജുകാമാ വസുസരാം
 ന ചാപി തൃപ്തിഃ കാമാനാം വിദ്യതേ ചേഹ കസ്യ ചിത്
 73 തസ്നാത് പരിഗ്രഹേ ഭൂമേർ യതന്തേ കരുപാഞ്ചവാഃ
 സാമ്നാ ദാനേന ഭേദേന ദണ്ഡേനൈവ ച പാർഥിവ
 74 പിതാ മാതാ ച പുത്രാശ് ച ഖം ദ്യൗശ് ച നരപുംഗവ
 ഭൂമിർ ഭവതി ഭൂതാനാം സമ്യഗ് അച്ഛിദ്ര ദർശിനി

അധ്യായം 11

1 [ധ്രു]

ഭാരതസ്യാസ്യ വർഷസ്യ തഥാ ഹൈമവതസ്യ ച
പ്രമാണം ആയുഷഃ സൂത ഫലം ചാപി ശുഭാശുഭം

2 അനാഗതം അതിക്രാന്തം വർതമാനം ച സഞ്ജയ
ആചക്ഷ്യ മേ വിസ്തരേണ ഹരിവർഷം തഥൈവ ച

3 [സ്]

ചത്വാരി ഭാരതേ വർഷേ യുഗാനി ഭരതർഷഭ

കൃതം ത്രേതാ ദ്വാപരം ച പുഷ്യം ച കുരുവർധന

4 പൂർവം കൃതയുഗം നാമ തതസ് ത്രേതായുഗം വിഭോ
സക്ഷേപാദ് ദ്വാപരസ്യാഥ തഥ പുഷ്യം പ്രവർതതേ

5 ചത്വാരി ച സഹസ്രാണി വർഷാണാം കുരുസത്തമ
ആയുഃ സംഖ്യാ കൃതയുഗേ സംഖ്യാതാ രാജസത്തമ

6 തത്ര ത്രീണി സഹസ്രാണി ത്രേതായാം മനുജാധിപ

ദ്വിസഹസ്രം ദ്വാപരേ തു ശതേ തിഷ്ഠതി സമ്പ്രതി

7 ന പ്രമാണ സ്ഥിതിർ ഹ്യ അസ്തി പുഷ്യേ fസ്തിൻ ഭരതർഷഭ
ഗർഭസ്ഥാശ് ച ത്രിയന്തേ fത്ര തഥാ ജാതാ ത്രിയന്തി ച

8 മഹാബലാ മഹാസത്താഃ പ്രജാ ഗുണസമന്വിതാഃ

അജായന്ത കൃതേ രാജൻ മൂനയഃ സുതപോധനാഃ

9 മഹോത്സാഹാ മഹാത്മാനോ ധാർമികാഃ സത്യവാദിനഃ

ജാതാഃ കൃതയുഗേ രാജൻ ധനിനഃ പ്രിയദർശനാഃ

10 ആയുഷ്ണോ മഹാവീരാ ധനർധര വരാ യുധി

ജായന്തേ ക്ഷത്രിയാഃ ശുരാസ് ത്രേതായാം ചക്രവർതിനഃ

11 സർവവർണാ മഹാരാജ ജായന്തേ ദ്വാപരേ സതി

മഹോത്സാഹാ മഹാവീര്യാഃ പരസ്പരവധൈഷിണഃ

12 തേജസാൽപേന സംയുക്താഃ ക്രോധനാഃ പുരുഷാ നൃപ

ലുബ്ധാശ് ചാന്യതകാശ് ചൈവ പുഷ്യേ ജായന്തി ഭാരത

13 ഈർഷ്യാ മാനസ് തഥാ ക്രോധോ മായാസൂയാ തഥൈവ ച

പുഷ്യേ ഭവന്തി മർത്യാനാം രാഗോ ലോഭശ് ച ഭാരത

14 സക്ഷേപോ വർതതേ രാജൻ ദ്വാപരേ fസ്തിൻ നരാധിപ

ഗുണോത്തരം ഹൈമവതം ഹരിവർഷം തതഃ പരം

അധ്യായം 12

1 [ധൃ]

ജംബു ഖണ്ഡസ് ത്വയാ പ്രോക്തോ യഥാവദ് ഇഹ സഞ്ജയ
 വിഷ്ണുഭം അസ്യ പ്രബ്രൂഹി പരിമാണം ച തത്ത്വതഃ
 2 സമുദ്രസ്യ പ്രമാണം ച സമ്യഗ് അച്ഛിദ്ര ദർശന
 ശാകദ്രീപം ച മേ ബ്രൂഹി കശ ദ്രീപം ച സഞ്ജയ
 3 ശാൽമലം ചൈവ തത്തേന ക്രൗഞ്ചദ്രീപം തഥൈവ ച
 ബ്രൂഹി ഗാവൽഗണേ സർവം രാഹോഃ സോമാർകയോസ് തഥാ

4 [സ്]

രാജൻ സുബഹവോ ദ്രീപാ യൈർ ഇദം സന്തതം ജഗത്
 സപ്ത ത്വ് അഹം പ്രവക്ഷ്യാമി ചന്ദ്രാദിത്യൗ ഗൃഹാംസ് തഥാ
 5 അഷ്ടാദശസഹസ്രാണി യോജനാനാം വിശാം പതേ
 ഷട്ശതാനി ച പൂർണാനി വിഷ്ണുഭോ ജംബുപർവതഃ
 6 ലാവണസ്യ സമുദ്രസ്യ വിഷ്ണുഭോ ദ്രീഗുണഃ സ്മൃതഃ
 നാനാജനപദാകീർണോ മണിവിദ്രുമ ചിത്രീതഃ
 7 നൈകയാതുവിചിത്രൈശ് ച പർവതൈർ ഉപശോഭിതഃ
 സിദ്ധചാരണസങ്കീർണഃ സാഗരഃ പരിമണ്ഡലഃ

8 ശാകദ്രീപം ച വക്ഷ്യാമി യഥാവദ് ഇഹ പാർഥിവ
 ശൃണ മേ ത്വം യഥാന്യായം ബ്രൂവതഃ കരുനന്ദന
 9 ജംബുദ്രീപപ്രമാണേന ദ്രീഗുണഃ സ നരാധിപ
 വിഷ്ണുഭേണ മഹാരാജ സാഗരോ ഽപി വിഭാഗശഃ
 ക്ഷീരോദോ ഭരതശ്രേഷ്ഠ യേന സമ്പരിവാരിതഃ

10 തത്ര പുണ്യാ ജനപദാ ന തത്ര ശ്രീയതേ ജനഃ
 കത ഏവ ഹി ദുർഭിക്ഷം ക്ഷമാ തേജോ യുതാ ഹി തേ
 11 ശാകദ്രീപസ്യ സക്ഷേഷേപോ യഥാവദ് ഭരതർഷഭ
 ഉക്ത ഏഷ മഹാരാജ കിം അന്യച്ഛ്രോതും ഇച്ഛസി
 12 [ധൃ]

ശാകദ്രീപസ്യ സക്ഷേഷേപോ യഥാവദ് ഇഹ സഞ്ജയ
 ഉക്തസ് ത്വയാ മഹാഭാഗ വിസ്തരം ബ്രൂഹി തത്ത്വതഃ

13 [സ്]

തഥൈവ പർവതാ രാജൻ സപ്താത്ര മണിഭൂഷിതാഃ
 രതാകരാസ് തഥാ നദ്യസ് തേഷാം നാമാനി മേ ശൃണ
 അതീവ ഗുണവത് സർവം തത്ര പുണ്യം ജനാധിപ

14 ദേവർഷിഗന്ധർവയുതഃ പരമോ മേന്ദർ ഉച്യതേ
 പ്രാഗായതോ മഹാരാജ മലയോ നാമ പർവതഃ
 യതോ മോലാഃ പ്രവർതന്തേ പ്രഭവന്തി ച സർവശഃ
 15 തതഃ പരേണ കൗരവ്യ ജലധാരോ മഹാഗിരിഃ
 യത്ര നിത്യം ഉപാദന്തേ വാസവഃ പരമം ജലം
 യതോ വർഷം പ്രഭവതി വർഷാ കാലേ ജനേശ്വര
 16 ഉച്ചൈർ ഗിരീ റൈവതകോ യത്ര നിത്യം പ്രതിഷ്ഠിതഃ
 രേവതീ ദിവി നക്ഷത്രം പിതാമഹ കൃതോ വിധിഃ
 17 ഉത്തരേണ തു രാജേന്ദ്ര ശ്യാമോ നാമ മഹാഗിരിഃ
 യതഃ ശ്യാമത്വം ആപന്നാഃ പ്രജാ ജനപദേശ്വര
 18 [ധൃ]

സുമഹാൻ സംശയോ മേ ദ്വ്യ പ്രോക്തം സഞ്ജയ യത് ത്വയാ
 പ്രജാഃ കഥം സൂതപുത്ര സന്ദ്രാപ്താഃ ശ്യാമതാം ഇഹ
 19 [സ]

സർവേഷ് ഏവ മഹാപ്രാജ്ഞ ദ്വീപേഷു കന്ദനന്ദന
 ഗൗരഃ കൃഷ്ണശ് ച വർണൗ ദ്വൗ തയോർ വർണാന്തരം നൃപ
 20 ശ്യാമോ യസ്മാത് പ്രവൃത്തോ വൈ തത് തേ വക്ഷ്യാമി ഭാരത
 ആസ്തേ ിത്ര ഭഗവാൻ കൃഷ്ണസ് തത് കാന്ത്യാ ശ്യാമതാം ഗതഃ
 21 തതഃ പരം കൗരവേന്ദ്ര ദൂർഗ ശൈലോ മഹോദയഃ
 കേസരീ കേസര യുതോ യതോ വാതഃ പ്രവായതി
 22 തേഷാം യോജനവിഷ്കംഭോ ദ്വിഗുണഃ പ്രവിഭാഗശഃ
 വർഷാണി തേഷു കൗരവ്യം സന്വ്രോക്താനി മനീഷിഭിഃ
 23 മഹാമേന്ദർ മഹാകാശോ ജലദഃ കമുദോത്തരഃ
 ജലധാരാത് പരോ രാജൻ സുകുമാര ഇതി സൂതഃ
 24 റൈവതസ്യ തു കൗമാരഃ ശ്യാമസ്യ തു മണി ചകഃ
 കേസരസ്യഥ മോദാകീ പരേണ തു മഹാപുമാൻ
 25 പരിവാര്യ തു കൗരവ്യ ദൈർഘ്യം ഹ്രസ്വത്വം ഏവ ച
 ജംബുദ്വീപേന വിഖ്യാതസ് തസ്യ മധ്യേ മഹാദ്രുമഃ
 26 ശാകോ നാമ മഹാരാജ തസ്യ ദ്വീപസ്യ മധ്യഗഃ
 തത്ര പുണ്യാ ജനപദാഃ പുഷ്പതേ തത്ര ശങ്കരഃ
 27 തത്ര ഗച്ഛന്തി സിദ്ധാശ് ച ചാരണാ റൈവതാനി ച
 ധർമികാശ് ച പ്രജാ രാജാശ് ചത്വാരോ ിതീവ ഭാരത
 28 വർണാഃ സ്വകർമ്മനിരതാ ന ച സ്തേനോ ിത്ര ദൃശ്യതേ

ദിർഘായുഷോ മഹാരാജ ജരാമൃത്യുവിവർജിതാഃ
 29 പ്രജാസ് തത്ര വിവർധന്തേ വർഷാസ് ഇവ സമുദ്രാഃ
 നദ്യഃ പുണ്യജലാസ് തത്ര ഗംഗാ ച ബഹുധാ ഗതിഃ
 30 സുകുമാരീ കുമാരീ ച സീതാ കാവേരുകാ തഥാ
 മഹാനദീ ച കൗരവ്യ തഥാ മണിജലാ നദീ
 ഇക്ഷുവർധനികാ ചൈവ തഥാ ഭരതസന്തമ
 31 തതഃ പ്രവൃത്താഃ പുണ്യോദാ നദ്യഃ കുരുകുലോദ്വഹ
 സഹസ്രാണാം ശതാന്യ് ഏവ യതോ വർഷതി വാസവഃ
 32 ന താസാം നാമധേയാനി പരിമാണം തഥൈവ ച
 ശക്യതേ പരിസംഖ്യാതും പുണ്യാസ് താ ഹി സരിദ് വരാഃ
 33 തത്ര പുണ്യാ ജനപദാശ് ചത്വാരോ ലോകസംമതാഃ
 മഗാശ് ച മശകാശ് ചൈവ മാനസാ മന്ദഗാസ് തഥാ
 34 മഗാ ബ്രാഹ്മണഭൃയിഷ്ടാഃ സ്വകർമ്മനിരതാ നൃപ
 മശകേഷു തു രാജന്യാ ധാർമികാഃ സർവകാമദാഃ
 35 മാനസേഷു മഹാരാജ വൈശ്യാഃ കർമ്മോപജീവിനഃ
 സർവകാമസമായുക്താഃ ശൂദ്രാ ധർമാർഥനിശ്ചിതാഃ
 ശൂദ്രാസ് തു മന്ദഗേ നിത്യം പുരുഷാ ധർമ്മശീലിനഃ
 36 ന തത്ര രാജാ രാജേന്ദ്ര ന ദണ്ഡോ ന ച ദണ്ഡികാഃ
 സ്വധർമ്മേണൈവ ധർമ്മം ച തേ രക്ഷന്തി പരസ്പരം
 37 ഏതാവദ് ഏവ ശക്യം തു തസ്മിൻ ദ്വീപേ പ്രഭാഷിതും
 ഏതാവദ് ഏവ ശ്രോതവ്യം ശാകദീപേ മഹൗജസി

അധ്യായം 13

1 [സ്]

ഉത്തരേഷു തു കൗരവ്യ ദ്വീപേഷു ശ്രൂയതേ കഥാ
 യഥാ ശ്രുതം മഹാരാജ ബ്രുവതസ് തൻ നിബോധ മേ
 2 ഘൃതതോയഃ സമുദ്രോ fത്ര ദധി മണ്ഡോദകോ fപരഃ
 സുരോദഃ സാഗരശ് ചൈവ തഥാന്യോ ഘർമ്മസാഗരഃ
 3 പരസ്പരേണ ദ്വിഗുണാഃ സർവേ ദ്വീപാ നരാധിപ
 സർവതശ് ച മഹാരാജ പർവതൈഃ പരിവാരിതാഃ
 4 ഗൗരസ തു മധ്യമേ ദ്വീപേ ഗിരിർ മാനഃ ശിലോ മഹാൻ
 പർവതഃ പശ്ചിമഃ കൃഷ്ണോ നാരായണ നിഭോ നൃപ
 5 തത്ര രത്നാനി ദിവ്യാനി സ്വയം രക്ഷതി കേശവഃ
 പ്രജാപതിം ഉപാസീനഃ പ്രജാനാം വിദധേ സുഖം
 6 കശ ദ്വീപേ കശ സ്തംബോ മധ്യേ ജനപദസ്യ ഹ
 സസൃജ്യതേ ശൽമലിശ് ച ദ്വീപേ ശാൽമലികേ നൃപ
 7 ക്രൗഞ്ചദ്വീപേ മഹാക്രൗഞ്ചോ ഗിരീ രത്നചയാകരഃ
 സസൃജ്യതേ മഹാരാജ ചാതുർവർണ്യേന നിത്യദാ
 8 ഗോമന്ദഃ പർവതോ രാജൻ സുമഹാൻ സർവധാതുമാൻ
 യത്ര നിത്യം നിവസതി ശ്രീമാൻ കമലലോചനഃ
 മോക്ഷിഭിഃ സംസ്തുതോ നിത്യം പ്രഭർ നാരായണോ ഹരിഃ
 9 കശ ദ്വീപേ തു രാജേന്ദ്ര പർവതോ വിദ്രുമൈശ് ചിതഃ
 സുധാമാ നാമ ദുർധർഷോ ദ്വിതീയോ ഹേമപർവതഃ
 10 ദ്യുതിമാൻ നാമ കൗരവ്യ തൃതീയഃ കമുദോ ഗിരിഃ
 ചതുർഥഃ പുഷ്പവാൻ നാമ പഞ്ചമസ് തു കശേശയഃ
 11 ഷഷ്ഠോ ഹരി ഗിരിർ നാമ ഷഡ് ഏതേ പർവതോത്തമാഃ
 തേഷാം അന്തരവിഷ്ണുഭോ ദ്വിഗുണഃ പ്രവിഭാഗശഃ
 12 ഔദ്ഭിദം പ്രഥമം വർഷം ദ്വിതീയം വേണമണ്ഡലം
 തൃതീയം വൈ രഥാകാരം ചതുർഥം പാലനം സൃതം
 13 ധൃതിമത് പഞ്ചമം വർഷം ഷഷ്ഠം വർഷം പ്രഭാ കരം
 സപ്തമം കാപിലം വർഷം സപ്തൈതേ വർഷപുഞ്ജകാഃ
 14 ഏതേഷു ദേവഗന്ധർവാഃ പ്രജാശ് ച ജഗതീശ്വര
 വിഹരന്തി രമന്തേ ച ന തേഷു ത്രിയതേ ജനഃ
 15 ന തേഷു ദസ്യവഃ സന്തി മ്ലേച്ഛ ജാത്യോ fപി വാ നൃപ
 ഗൗര പ്രായോ ജനഃ സർവഃ സുകുമാരശ് ച പാർഥിവ

16 അവശിഷ്ടേഷു വർഷേഷു വക്ഷ്യാമി മനുജേശ്വര
 യഥാ ശ്രുതം മഹാരാജ തദ് അവ്യഗ്രമനാഃ ശൃണു
 17 ക്രൗഞ്ചദ്വീപേ മഹാരാജ ക്രൗഞ്ചോ നാമ മഹാഗിരിഃ
 ക്രൗഞ്ചാത് പരോ വാമനകോ വാമനാദ് അന്ധകാരകഃ
 18 അന്ധകാരാത് പരോ ജാനൻ മൈനാകഃ പർവതോത്തമഃ
 മൈനാകാത് പരതോ രാജൻ ഗോവിന്ദോ ഗിരിർ ഉത്തമഃ
 19 ഗോവിന്ദാത് തു പരോ രാജൻ നിബിഡോ നാമ പർവതഃ
 പരസ് തു ദ്വിമുണസ് തേഷാം വിഷ്ണുഭോ വംശവർധന
 20 ദേശാംസ് തത്ര പ്രവക്ഷ്യാമി തൻ മേ നിഗദതഃ ശൃണു
 ക്രൗഞ്ചസ്യ കശലോ ദേശോ വാമനസ്യ മനോന്ദ്രസഃ
 21 മനോന്ദ്രസാത് പരസ് ചോഷ്ണോ ദേശഃ കരുകലോദ്വഹ
 ഉഷ്ണാത് പരഃ പ്രാവരകഃ പ്രാവരാദ് അന്ധകാരകഃ
 22 അന്ധകാരക ദേശാത് തു മുനിദേശഃ പരഃ സ്മൃതഃ
 മുനിദേശാത് പരസ് ചൈവ പ്രോച്യതേ ദുന്ദുഭിസ്വനഃ
 23 സിദ്ധചാരണസങ്കീർണോ ഗൗര പ്രായോ ജനാധിപ
 ഏതേ ദേശോ മഹാരാജ ദേവഗന്ധർവസേവിതാഃ
 24 പുഷ്കരേ പുഷ്കരോ നാമ പർവതോ മണിരത്നമാൻ
 തത്ര നിത്യം നിവസതി സ്വയം ദേവഃ പ്രജാപതിഃ
 25 തം പര്യപാസതേ നിത്യം ദേവഃ സർവേ മഹർഷിഭിഃ
 വാഗ്ഭിർ മനോന്ദ്രകുലാഭിഃ പുജയന്തോ ജനാധിപ
 26 ജംബൂദ്വീപാത് പ്രവർത്തന്തേ രത്നാനി വിവിധാന്യ് ഉത
 ദ്വീപേഷു തേഷു സർവേഷു പ്രജാനാം കരുനന്ദന
 27 വിപ്രാണാം ബ്രഹ്മചര്യേണ സത്യേണ ച ദമേന ച
 ആരോഗ്യായുഃ പ്രമാണാദ്യാം ദ്വിമുണം ദ്വിമുണം തതഃ
 28 ഏകോ ജനപദോ രാജൻ ദ്വീപേഷ് ഏതേഷു ഭാരത
 ഉക്താ ജനപദാ യേഷു ധർമ്മശ് ചൈകഃ പ്രദൃശ്യതേ
 29 ഈശ്വരോ ദണ്ഡം ഉദ്യമ്യ സ്വയം ഏവ പ്രജാപതിഃ
 ദ്വീപാൻ ഏതാൻ മഹാരാജ രക്ഷംസ് തിഷ്ഠതി നിത്യദാ
 30 സ രാജാ സ ശിവോ രാജൻ സ പിതാ സ പിതാമഹഃ
 ഗോപായതി നരശ്രേഷ്ഠ പ്രജാഃ സ ജഡ പണ്ഡിതാഃ
 31 ഭോജനം ചാത്ര കൗരവ്യ പ്രജാഃ സ്വയം ഉപസ്ഥിതം
 സിദ്ധം ഏവ മഹാരാജ ഭുഞ്ജതേ തത്ര നിത്യദാ
 32 തതഃ പരം സമാ നാമ ദൃശ്യതേ ലോകസംസ്ഥിതിഃ

ചതുരശ്രാ മഹാരാജ ത്രയസ് ത്രിംശത് തു മണ്ഡലം
 33 തത്ര തിഷ്ണന്തി കൗരവ്യ ചത്വാരോ ലോകസംമിതാഃ
 ദിഗ് ഗജാ ഭരതശ്രേഷ്ഠ വാമനൈരാവതാദയഃ
 സുപ്രതീകസ് തഥാ രാജൻ പ്രഭിന്നകരടാ മുഖഃ
 34 തസ്യഹം പരിമാണം തു ന സംഖ്യാതും ഇഹോത്സഹേ
 അസംഖ്യാതഃ സ നിത്യം ഹി തിര്യഗ് ഊർധ്വം അധസ് തഥാ
 35 തത്ര വൈ വായവോ വാന്തി ദിഗ്ഭ്യഃ സർവാഭ്യ ഏവ ച
 അസംബാധാ മഹാരാജ താൻ നിഗൃഹ്ണന്തി തേ ഗജാഃ
 36 പുഷ്പന്ദരഃ പദ്മസങ്കാശൈർ വർഷ്ണവദ്ഭിർ മഹാപ്രഭൈഃ
 തേ ശനൈഃ പുനർ ഏവാശ്രു വായുൻ മുഞ്ചന്തി നിത്യശഃ
 37 ശ്വസദ്ഭിർ മുച്യമാനാസ് തു ദിഗ് ഗജൈർ ഇഹ മാരുതാഃ
 ആഗച്ഛന്തി മഹാരാജ തതസ് തിഷ്ണന്തി വൈ പ്രജാഃ
 38 [ധ്രു]

പരോ വൈ വിസ്തരോ ിത്യർഥം ത്വയാ സഞ്ജയ കീർത്തിതഃ
 ദർശിതം ദ്വീപസംസ്ഥാനം ഉത്തരം ബ്രഹ്മി സഞ്ജയ
 39 [സ]

ഉക്താ ദ്വീപാ മഹാരാജ ഗ്രഹാൻ മേ ശൃണു തത്ത്വതഃ
 സ്വർഭാനഃ കൗരവശ്രേഷ്ഠ യാവദ് ഏഷ പ്രഭാവതഃ
 40 പരിമണ്ഡലോ മഹാരാജ സ്വർഭാനഃ ശ്രൂയതേ ഗ്രഹഃ
 യോജനാനാം സഹസ്രാണി വിഷ്ണുഭോ ദ്വാദശാസ്യ വൈ
 41 പരിണാഹേന ഷട് ത്രിംശദ് വിപുലത്വേന ചാനുല
 ഷഷ്ടിം ആഹുഃ ശതാന്യ് അസ്യ ബുധഃ പൗരാണികാസ് തഥാ
 42 ചന്ദ്രമാസ് തു സഹസ്രാണി രാജന് ഏകാദശ സ്മൃതഃ
 വിഷ്ണുഭേണ കരുശ്രേഷ്ഠ ത്രയസ് ത്രിംശത് തു മണ്ഡലം
 ഏകോന ഷഷ്ടിവൈപുല്യാച് ചീത രശ്മേർ മഹാത്മനഃ
 43 സൂര്യസ് ത് അഷ്ടൗ സഹസ്രാണി ദ്വേ ചാന്യേ കുരുനന്ദന
 വിഷ്ണുഭേണ തതോ രാജൻ മണ്ഡലം ത്രിംശതം സമം
 44 അഷ്ട പഞ്ചാശതം രാജൻ വിപുലത്വേന ചാനുല
 ശ്രൂയതേ പരമോദാരഃ പതംഗോ ിസൗ വിഭാവസുഃ
 ഏതത് പ്രമാണം അർകസ്യ നിർദിഷ്ടം ഇഹ ഭാരത
 45 സ രാഹുഗ് ചരാദയത്യ് ഏതൗ യഥാകാലം മഹത്തയാ
 ചന്ദ്രാദിത്യൗ മഹാരാജ സങ്ക്ഷേപോ ിയം ഉദാഹൃതഃ
 46 ഇത്യ് ഏതത് തേ മഹാരാജ പൃച്ഛതഃ ശാസ്ത്രചക്ഷുഷാ

സർവം ഉക്തം യഥാതത്ത്വം തസ്സാച്ഛരമം അവാപ്തഹി
 47 യഥാദൃഷ്ടം മയാ പ്രോക്തം സ നിര്യാണം ഇദം ജഗത്
 തസ്സാദ് ആശ്വസ കൗരവ്യ പുത്രം ദുര്യോധനം പ്രതി
 48 ശ്രുത്യേദം ഭരതശ്രേഷ്ഠ ഭൂമിപർവ മനോന്ദഗം
 ശ്രീമാൻ ഭവതി രാജന്യഃ സിദ്ധാർഥഃ സാധു സംമതഃ
 ആയുർ ബലം ച വീര്യം ച തസ്യ തേജശ് ച വർധതേ
 49 യഃ ശ്രണോതി മഹീപാല പർവണീദം യതവ്രതഃ
 പ്രീയന്തേ പിതരസ് തസ്യ തഥൈവ ച പിതാമഹാഃ
 50 ഇദം തു ഭാരതം വർഷം യത്ര വർതാമഹേ വയം
 പൂർവം പ്രവർതതേ പുണ്യം തത് സർവം ശ്രുതവാൻ അസി

അധ്യായം 14

1 [വീ]

അഥ ഗാവൽഗണിർ യിമാൻ സമരാദ് ഏത്യ സഞ്ജയഃ
 പ്രത്യക്ഷദർശീ സർവസ്യ ഭൂതഭവ്യ ഭവിഷ്യവിത്
 2 ധ്യായതേ ധൃതരാഷ്ട്രായ സഹസോപേത്യ ദുഃഖിതഃ
 ആചഷ്ടു നിഹതം ഭീഷ്മം ഭരതാനാം അമധ്യമം
 3 സഞ്ജയോ ിഹം മഹാരാജ നമസ് തേ ഭരതർഷഭ
 ഹതോ ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ ഭരതാനാം പിതാമഹഃ
 4 കകദം സർവയോധാനാം ധാമ സർവധനുഷ്ഠതാം
 ശരതൽപഗതഃ സോ ിദ്യ ശേതേ കരുപിതാമഹഃ
 5 യസ്യ വീര്യം സമാശ്രിത്യ ദൃഢം പുത്രസ് തവാകരോത്
 സ ശേതേ നിഹതോ രാജൻ സംഖ്യേ ഭീഷ്മഃ ശിഖണ്ഡിനാ
 6 യഃ സർവാനു പൃഥിവീപാലാൻ സമവേതാൻ മഹാമൃധേ
 ജിഗാഢൈക രഥേനൈവ കാശിപുര്യാം മഹാരഥഃ
 7 ജാമദഗ്ന്യം രണേ രാമം ആയോധ്യ വസു സംഭവഃ
 ന ഹതോ ജാമദഗ്ന്യേന സ ഹതോ ിദ്യ ശിഖണ്ഡിനാ
 8 മഹേന്ദ്രസദൃശഃ ശൗര്യേ സൈന്ദര്യേ ച ഹിമവാൻ ഇവ
 സമുദ്ര ഇവ ഗാഭീര്യേ സഹിഷ്ണുത്യേ ധരാ സമഃ
 9 ശരദംഷ്ടോ ധനുർ വക്ത്രഃ ഖഡ്ഗജിഹ്വോ ദുരാസദഃ
 നരസിംഹഃ പിതാ തേ ിദ്യ പാഞ്ചാല്യേന നിപാതിതഃ
 10 പാണ്ഡവാനാം മഹത് സൈന്യം യം ദൃഷ്ട്യാദൃഗ്നം ആഹവേ
 പ്രവേപത ഭയോദ്ദിഗ്നം സിംഹം ദൃഷ്ട്യാവ ഗോഗണഃ
 11 പരിരക്ഷ്യ സ സേനാം തേ ദശരാത്രം അനീകഹാ
 ജഗാമാസ്തം ഇവാദിത്യഃ കൃത്യാ കർമ്മ സുദൃഷ്ടരം
 12 യഃ സ ശക്ര ഇവാക്ഷോഭ്യോ വർഷൻ ബാണാൻ സഹസ്രശഃ
 ജഘാന യുധി യോധാനാം അർബുദം ദശഭിർ ദിനൈഃ
 13 സ ശേതേ നിഷ്കന്തൻ ഭൂമൗ വാതരുഗ്ണ ഇവ ദ്രുമഃ
 തവ ദുർമന്ത്രിതേ രാജൻ യഥാ നാർഹഃ സ ഭാരത

അധ്യായം 15

1 [ധൃ]

കഥം കരൂണാം ജ്ഞഭോ ഹതോ ഭീഷ്മഃ ശിവണ്ഡിനാ
കഥം രഥാത് സ നൃപതത് പിതാ മേ വാസവോപമഃ
2 കഥം ആസംഗ് ച മേ പുത്രാ ഹീനാ ഭീഷ്മേണ സഞ്ജയ
ബലിനാ ദേവകൽപേന ഗുർവർഥേ ബ്രഹ്മചാരിണാ
3 തസ്തിൻ ഹതേ മഹാസന്തേജ മഹേഷ്യാസേ മഹാബലേ
മഹാരഥേ നരവ്യാഘ്രേ കിം ഉ ആസീൻ മനസ് തദാ
4 ആർതിഃ പരാ മാവിശതി യതഃ ശംസസി മേ ഹതം
കരൂണാം ജ്ഞഭം വീരം അകമ്പ്യം പുരുഷർഷഭം
5 കേ തം യാന്തം അനുപ്രേയഃ കേ ചാസ്യാസൻ പുരോഗമാഃ
കേ ിതിഷ്ഠൻ കേ ന്യവർത്തന കേ ിഭ്യവർത്തന സഞ്ജയ
6 കേ ശൂരാ രഥശാർദൂലം അച്യുതം ക്ഷത്രിയർഷഭം
രഥാനീകം ഗാഹമാനം സഹസാ പൃഷ്ഠതോ ിന്വയഃ
7 യസ് തമോ ിർക ഇവാപോഹൻ പരസൈന്യം അമിത്രഹാ
സഹസ്രരശ്മി പ്രതിമഃ പരേഷാം ഭയം ആദധത്
അകരോദ് ദുഷ്കരം കർമ്മ രണേ കൗരവ ശാസനാത്
8 ഗ്രസമാനം അനീകാനി യ ഏനം പര്യവാരയൻ
കൃതിനം തം ദുരാധർഷം സമ്യഗ് യാസ്യന്തം അന്തികേ
കഥം ശാന്തനവം യുദ്ധേ പാണ്ഡവഃ പ്രത്യവാരയൻ
9 നിക്രന്തന്തം അനീകാനി ശരദംഷ്ടം തരസ്വിനം
ചാപവ്യാത്താനനം ഘോരം അസി ജീഹ്വം ദുരാസദം
10 അത്യന്യാൻ പുരുഷവ്യാഘ്രാൻ ഹ്രീമന്തം അപരാജിതം
പാതയാം ആസ കൗന്തേയഃ കഥം തം അജിതം യുധി
11 ഉഗ്രധന്യാനം ഉഗ്രേഷും വർത്തമാനം രഥോത്തമേ
പരേഷാം ഉത്തമാംഗാനി പ്രചിന്വന്തം ശിതേഷ്ടഭിഃ
12 പാണ്ഡവാനാം മഹത് സൈന്യം യം ദൃഷ്ട്യാദൃന്തം ആഹവേ
കാലാഗ്നിം ഇവ ദുർധർഷം സമവേഷ്യത നിത്യശഃ
13 പരീകൃഷ്യ സ സേനാം മേ ദശരാത്രം അനീകഹാ
ജഗാമാസ്തം ഇവാദിത്യഃ കൃത്യാ കർമ്മ സുദുഷ്കരം
14 യഃ സ ശക്ര ഇവാക്ഷയ്തം വർഷം ശരമയം സൃജൻ
ജഘാന യുധി യോധാനാം അർബുദം ദശഭിർ ദിനൈഃ
15 സ ശേതേ നിഷ്കന്തൻ ഭൂമൗ വാതരഗ്ണ ഇവ ഭൂമഃ

16 കഥം ശാന്തനവം ദൃഷ്ട്യാ പാണ്ഡവാനാം അനീകിനീ
 പ്രഹർതും അശക്തം തത്ര ഭീഷ്മം ഭീമപരാക്രമം
 17 കഥം ഭീഷ്മേണ സംഗ്രാമം അകർവൻ പാണ്ഡനന്ദനാഃ
 കഥം ച നാജയദ് ഭീഷ്മോ ദ്രോണേ ജീവതി സഞ്ജയ
 18 കൃപേ സംനിഹിതേ തത്ര ഭരദ്വാജാത്മജേ തഥാ
 ഭീഷ്മഃ പ്രഹരതാം ശ്രേഷ്ഠഃ കഥം സ നിധനം ഗതഃ
 19 കഥം ചാതിരഥസ് തേന പാണ്ഡാലേ്യന ശിഖണ്ഡിനാ
 ഭീഷ്മോ വിനിഹതോ യുദ്ധേ ദേവൈർ അപി ദുരുത്സഹഃ
 20 യഃ സ്മരീയതേ രണേ നിത്യം ജാമദഗ്ന്യം മഹാബലം
 അജിതം ജാമദഗ്ന്യേന ശക്രതുല്യപരാക്രമം
 21 തം ഹതം സമരേ ഭീഷ്മം മഹാരഥബലോചിതം
 സഞ്ജയാചക്ഷ്യ മേ വീരം യേന ശർമ ന വിദ്മഹേ
 22 മാമകാഃ കേ മഹേഷ്യാസാ നാജഹുഃ സഞ്ജയാച്യുതം
 ദുര്യോധനം സമാദിഷ്ടാഃ കേ വീരാഃ പര്യവാരയൻ
 23 യച് ഛിഖണ്ഡി മുഖാഃ സർവേ പാണ്ഡവാ ഭീഷ്മം അഭ്യയുഃ
 കച് ചിൻ ന കരവോ ഭീതാസ് തത്യജുഃ സഞ്ജയാച്യുതം
 24 മുരൂർവി ഘോഷസ്തനയിതുഃ പൃഷത്ക പൃഷതോ മഹാൻ
 ധനുർ ഹ്യാദ മഹാശബ്ദോ മഹാമോഘ ഇവോന്നതഃ
 25 യദ് അഭ്യവർഷത് കൗന്തേയാൻ സപാണ്ഡാലാൻ സ സൃഞ്ജയാൻ
 നിഘ്നൻ പരഥമാൻ വീരോ ദാനവാൻ ഇവ വജ്രദൃത്
 26 ഇഷ്ടസ്തുസാഗരം ഘോരം ബാണഗ്രാഹം ദുരാസദം
 കാർമുകോർമിണം അക്ഷയം അദീപം സമരേ ിപ്ലവം
 ഗദാസിമകരാവർതം ഹയഗ്രാഹം ഗജാകലം
 27 ഹയാൻ ഗജാൻ പദാതാംഗ് ച റഥാംഗ് ച തരസാ ബഹുൻ
 നിമജ്ജയന്തം സമരേ പരവീരാപഹാരിണം
 28 വിദഹ്യമാനം കോപേന തേജസാ ച പരന്തപം
 വേലേവ മകരാവാസം കേ വീരാഃ പര്യവാരയൻ
 29 ഭീഷ്മോ യദ് അകരോത് കർമ സമരേ സഞ്ജയാരിഹം
 ദുര്യോധനഹിതാർഥായ കേ തദാസ്യ പുരോ ിഭവൻ
 30 കേ ിരക്ഷൻ ദക്ഷിണം ചക്രം ഭീഷ്മസ്യാമിതതേജസഃ
 പൃഷ്ഠതഃ കേ പരാൻ വീരാ ഉപാസേധൻ യതവ്രതാഃ
 31 കേ പുരസ്താദ് അവർതന്ത രക്ഷന്തോ ഭീഷ്മം അന്തികേ

കേ റക്ഷൻ ഉത്തരം ചക്രം വീരാ വീരസ്യ യുധൃതഃ
 32 വാമേ ചക്രേ വർത്തമാനാഃ കേ റ്റല്ലൻ സഞ്ജയ സൃഞ്ജയാൻ
 സമേതാഗ്രം അനികേഷു കേ റ്റുരക്ഷൻ ദുരാസദഃ
 33 പാർശ്വതഃ കേ റ്റുവർത്തത ഗച്ഛന്തോ ദുർഗമാം ഗതിം
 സമൃഹേ കേ പരാൻ വീരാൻ പ്രത്യയ്യുധൃത സഞ്ജയ
 34 രക്ഷ്യമാണഃ കഥം വീരൈർ ഗോപ്യമാനാസ് ച തേന തേ
 ദുർജയാനാം അനികാനി നാജയംസ് തരസാ യധി
 35 സർവലോകേശ്വരസ്യേവ പരമേഷ്ടി പ്രജാപതേഃ
 കഥം പ്രഹർതും അപി തേ ശേകഃ സഞ്ജയ പാണ്ഡവാഃ
 36 യസ്മിൻ ദ്വീപേ സമാശ്രിത്യ യുധൃന്തി കുരവഃ പരൈഃ
 തം നിമഗ്നം നരവ്യാഘ്രം ഭീഷ്മം ശംസസി സഞ്ജയ
 37 യസ്യ വീര്യേ സമാശ്വസ്യ മമ പുത്രോ ബൃഹദ്ബലഃ
 ന പാണ്ഡവാൻ അഗണയത് കഥം സ നിഹതഃ പരൈഃ
 38 യഃ പുരാ വിബുധൈഃ സേന്ദ്രൈഃ സാഹായ്യേ യുദ്ധദുർമ്മദഃ
 കാക്ഷ്ഷിതോ ദാനവാൻ ഘ്നദ്ഭിഃ പിതാ മമ മഹാവ്രതഃ
 39 യസ്മിഞ്ജാതേ മഹാവീര്യേ ശന്തൻർ ലോകശങ്കരേ
 ശോകം ദുഃഖം ച ദൈന്യം ച പ്രാജഹാത് പുത്ര ലക്ഷ്മണി
 40 പ്രജ്ഞാ പരായണം തജ്ജ്ഞം സദ് ധർമ്മനിരതം ശുചിം
 വേദവേദാംഗതത്വജ്ഞം കഥം ശംസസി മേ ഹതം
 41 സർവാസ്തുവിനയോപേതം ദാന്തം ശാന്തം മനസിനം
 ഹതം ശാന്തനവം ശ്രുത്വാ മന്യേ ശേഷം ബലം ഹതം
 42 ധർമാദ് അധർമോ ബലവാൻ സമ്പ്രാപ്ത ഇതി മേ മതിഃ
 യത്ര വൃദ്ധം ഗുരും ഹത്യാ രാജ്യം ഇച്ഛന്തി പാണ്ഡവാഃ
 43 ജാമദഗ്ന്യഃ പുരാ രാമഃ സർവാസ്തുവിദ് അനന്തമഃ
 അംബാർഥം ഉദ്യതഃ സംഖ്യേ ഭീഷ്മേണ യധി നിർജിതഃ
 44 തം ഇന്ദ്രസമകർമാണം കകദം സർവധന്വിനാം
 ഹതം ശംസസി ഭീഷ്മം മേ കിം ന ദുഃഖം അതഃ പരം
 45 അസക്തത് ക്ഷത്രിയ വ്രാതാഃ സംഖ്യേ യേന വിനിർജിതാഃ
 ജാമദഗ്ന്യസ് തഥാ രാമഃ പരവീര നിഘാതിനാ
 46 തമാൻ നൃനം മഹാവീര്യാദ് ഭാർഗവാദ് യുദ്ധദുർമ്മദാത്
 തേജോ വീര്യബലൈർ ഭൂയാഞ് ശിവണ്ഡീ ദ്രുപദാരമജഃ
 47 യഃ ശൂരം കൃതിനം യുദ്ധേ സർവശാസ്തുവിശാരദം
 പരമാസ്തുവിദം വീരം ജഘാന ഭരതർഷഭം

48 കേ വിരാസ് തം അമിത്രഘ്നം അന്വയഃ ശത്രുസംസദി
 ശംസ മേ തദ് യഥാവൃത്തം യുദ്ധം ഭീഷ്മസ്യ പാണ്ഡവൈഃ
 49 യോഷേവ ഹതവീരാ മേ സേനാ പുത്രസ്യ സഞ്ജയ
 അഗോപം ഇവ ചോദ്ഭ്രാന്തം ഗോകുലം തദ് ബലം മമ
 50 പൗരഷം സർവലോകസ്യ പരം യസ്യ മഹാഹവേ
 പരാസിഷേത ച വസ് തസ്മിൻ കഥം ആസീൻ മനസ് തദാ
 51 ജീവിതേ ഫപ്യ് അദ്യ സാമർഥ്യം കിം ഇവാസ്മാസു സഞ്ജയ
 ഘാതയിത്യാ മഹാവീര്യം പിതരം ലോകധർമ്മികം
 52 അഗായേ സലിലേ മഗ്നം നാവം ദൃഷ്ട്വേവ പാരഗാഃ
 ഭീഷ്മേ ഹതേ ഭൃശം ദുഃഖാൻ മന്വേ ശോചന്തി പുത്രകാഃ
 53 അഗ്രിസാരമയം നൃനം സുദൃഢം ഹൃദയം മമ
 യച് ശൂത്രയാ പുരുഷവ്യാഘ്രം ഹതം ഭീഷ്മം ന ദീര്യതേ
 54 യസ്മിൻ അസ്തം ച മേധാ ച നീതിശ് ച ഭരതർഷഭേ
 അപ്രമേയാണി ദുർധർഷേ കഥം സ നിഹരതോ യുധി
 55 ന ചാസ്ത്രേണ ന ശൗര്യേണ തപസാ മേധയാ ന ച
 ന ധൃത്യാ ന പുനസ് ത്യാഗാൻ മൃത്യോഃ കശ് ചിദ് വിമുച്യതേ
 56 കാലോ നൃനം മഹാവീര്യഃ സർവലോകദുരത്യഃ
 യത്ര ശാന്തനവം ഭീഷ്മം ഹതം ശംസസി സഞ്ജയ
 57 പുത്രശോകാഭിസന്തപ്തോ മഹദ് ദുഃഖം അചിന്തയൻ
 ആശംസേ ഫഹം പുരാ ത്രാണം ഭീഷ്മാച് ഛരന്തനനന്ദനാത്
 58 യദാദിത്യം ഇവാപശ്യത് പതിതം ഭൂവി സഞ്ജയ
 ദുര്യോധനഃ ശാന്തനവം കിം തദാ പ്രത്യപദ്യത
 59 നാഹം സ്വേഷാം പരേഷാം വാ ബുദ്ധ്യാ സഞ്ജയ ചിന്തയൻ
 ശേഷം കിം ചിത് പ്രപശ്യാമി പ്രത്യനീകേ മഹീക്ഷിതാം
 60 ദാരുണഃ ക്ഷത്രധർമോ ഫയം ഋഷിഭിഃ സമ്പ്രദർശിതഃ
 യത്ര ശാന്തനവം ഹത്യാ രാജ്യം ഇച്ഛന്തി പാണ്ഡവാഃ
 61 വയം വാ രാജ്യം ഇച്ഛാമോ ഘാതയിത്യാ പിതാമഹം
 ക്ഷത്രധർമേ സ്ഥിതാഃ പാർഥാ നാപരാധ്യന്തി പുത്രകാഃ
 62 ഏതദ് ആര്യേണ കർതവ്യം കൃച്ഛാസ് ആപത്സു സഞ്ജയ
 പരാക്രമഃ പരം ശക്ത്യാ തച് ച തസ്മിൻ പ്രതിഷ്ഠിതം
 63 അനീകാനി വിനിഘ്നന്തം ഹ്രീമന്തം അപരാജിതം
 കഥം ശാന്തനവം താത പാണ്ഡുപുത്രാ നൃപാതയൻ
 64 കഥം യുക്താന്യ് അനീകാനി കഥം യുദ്ധം മഹാത്മഭിഃ

കഥം വാ നിഹതോ ഭീഷ്മഃ പിതാ സഞ്ജയ മേ പരൈഃ
65 ദുര്യോധനശ് ച കർണശ് ച ശകുനീശ് ചാപി സൗബലഃ
ദുഃശാസനശ് ച കിതവോ ഹതേ ഭീഷ്മേ കിം അബ്രുവൻ
66 യച് ഛരീരൈർ ഉപസ്തീർണാം നരവാരണവാജിനാം
ശരശക്തിഗദാഖഡ്ഗതോമരാക്ഷാം ഭയാവഹാം
67 പ്രാവിശൻ കിതവാ മന്ദാഃ സഭാം യുധി ദുരാസദാം
പ്രാണദ്യുതേ പ്രതിഭയേ കേ ദീവ്യന്ത നരർഷഭാഃ
68 കേ ദീജയൻ കേ ജിതാസ് തത്ര ഹൃതലക്ഷാ നിപാതിതാഃ
അന്യേ ഭീഷ്മാച് ഛാന്തനവാത് തൻ മമാചക്ഷ്യ സഞ്ജയ
69 ന ഹി മേ ശാന്തിർ അസ്തീഹ യുധി ദേവവ്രതം ഹതം
പിതരം ഭീമകർമാണം ശ്രുത്വാ മേ ദുഃഖം ആവിശത്
70 ആർതിം മേ ഹൃദയേ രൂഢാം മഹതീം പുത്ര കാരിതാം
ത്വം സിഞ്ചൻ സർപിഷേവാഗ്നിം ഉദ്ദീപയസി സഞ്ജയ
71 മഹാന്തം ഭാരം ഉദ്യമ്യ വിശ്രൂതം സാർവ ലൗകികം
ദൃഷ്ട്വാ വിനിഹതം ഭീഷ്മം മന്യേ ശോചന്തി പുത്രകാഃ
72 ശ്രോഷ്യാമി താനി ദുഃഖാനി ദുര്യോധനകൃതാന്യ് അഹം
തസ്മാൻ മേ സർവം ആചക്ഷ്യ യദ്യുത്തം തത്ര സഞ്ജയ
73 സംഗ്രാമേ പൃഥിവിശാനാം മന്ദസ്യാബുദ്ധി സംഭവം
അപനീതം സുനീതം വാ തൻ മമാചക്ഷ്യ സഞ്ജയ
74 യത്കൃതം തത്ര ഭീഷ്മേണ സംഗ്രാമേ ജയം ഇച്ഛതാ
തേയോ യുക്തം കൃതാസ്തേണ ശംസ തച് ചാപ്യ് അശേഷതഃ
75 യഥാ തദ് അഭവദ് യുദ്ധം കരുപാണ്ഡവസേനയോഃ
ക്രമേണ യേന യസ്തിംശ് ച കാലേ യച് ച യഥാ ച തത്

അധ്യായം 16

1 [സ്]

ത്വദ് യുഷേതാ *f* യം അനുപ്രശ്നോ മഹാരാജ യഥാർഹസി
 ന തു ദുര്യോധനേ ദോഷം ഇമം ആസക്തം അർഹസി
 2 യ ആത്മനോ ദുശ്ചിതാദ് അശുഭം പ്രാപ്തയാൻ നരഃ
 ഏനസാ തേന നാന്യം സ ഉപാശങ്കിതും അർഹതി
 3 മഹാരാജ മനുഷ്യേഷു നിന്ദ്യം യഃ സർവം ആചരേത്
 സ വധ്യഃ സർവലോകസ്യ നിന്ദിതാനി സമാചരൻ
 4 നികാരോ നികൃതിപ്രജൈഃ പാണ്ഡവൈസ് ത്വത്പ്രതീക്ഷയാ
 അനുഭൃതഃ സഹാമാത്യൈഃ ക്ഷാന്തം ച സുചിരം വനേ
 5 ഹയാനാം ച ഗജാനാം ച ശൂരാണാം ചാമിതൗജസാം
 പ്രത്യക്ഷം യൻ മയാ ദൃഷ്ടം ദൃഷ്ടം യോഗബലേന ച
 6 ശൃണു തത് പൃഥിവിപാല മാ ച ശോകേ മനഃ ക്രമാഃ
 ദിഷ്ടം ഏതത് പുരാ നൃനം ഏവം ഭാവി നരാധിപ
 7 നമസ്കൃത്യാ പിതൃസ് തേ *f*ഹം പാരാശര്യായ ധീമതേ
 യസ്യ പ്രസാദാദ് ദിവ്യം മേ പ്രാപ്തം ജ്ഞാനം അനുത്തമം
 8 ദൃഷ്ടീശ് ചാതീന്ദ്രിയാ രാജൻ ദൂരാച് ശ്രവണം ഏവ ച
 പരചിത്തസ്യ വിജ്ഞാനം അതീതാനാഗതസ്യ ച
 9 വ്യത്ഥിതോത്പത്തിവിജ്ഞാനം ആകാശേ ച ഗതിഃ സദാ
 ശസ്തൈർ അസംഗോ യുദ്ധേഷു വരദാനാൻ മഹാത്മനഃ
 10 ശൃണു മേ വിസ്തരേണേദം വിചിത്രം പരമാദ്ഭുതം
 ഭാരതാനാം മഹദ് യുദ്ധം യഥാഭൂൽ ലോമഹർഷണം
 11 തേഷ് അനീകേഷു യത് തേഷു വ്യഭേഷു ച വിധാനതഃ
 ദുര്യോധനോ മഹാരാജ ദുഃശാസനം അഥാബ്രുവീത്
 12 ദുഃശാസന രഥാസ് തുർണം യുജ്യന്താം ഭീഷ്മരക്ഷിണഃ
 അനീകാനി ച സർവ്വാനി ശീഘ്രം ത്വം അനുചോദയ
 13 അയം മാ സമനുപ്രാപ്തോ വർഷപുഗാഭീചിന്തിതഃ
 പാണ്ഡവാനാം സ സൈന്യാനാം ക്ഷത്രണാം ച സമാഗമഃ
 14 നാതഃ കാര്യതമം മന്യേ രണേ ഭീഷ്മസ്യ രക്ഷണാത്
 ഹന്ത്യാദ് ഗുപ്തോ ഹ്യ് അസൗ പാർഥാൻ സോമകാംശ് ച സ സൃജയാൻ
 15 അബ്രുവീച് ച വിശുദ്ധാത്മാ നാഹം ഹന്ത്യാം ശിഖണ്ഡിനം
 ശ്രൂയതേ സ്തീ ഹ്യ് അസൗ പൂർവം തസ്മാദ് വർജ്യോ രണേ മമ
 16 തസ്മാദ് ഭീഷ്മോ രക്ഷിതവ്യോ വിശേഷേണേതി മേ മതിഃ

ശിവണ്ഡിനോ വധേ യത്താഃ സർവേ തിഷ്ണു മാമകാഃ
 17 തഥാ പ്രാച്യുഗ്ദ്ധ് പ്രതീച്യുഗ്ദ്ധ് ച ദാക്ഷിണാത്യേത്തരാ പഥാഃ
 സർവശസ്ത്രാസ്ത്രകശലാസ് തേ രക്ഷന്തു പിതാമഹം
 18 അരക്ഷ്യമാണം ഹി വൃകോ ഹന്യാത് സിംഹം മഹാബലം
 മാ സിംഹം ജംബുകേനേവ ഘാതയാമഃ ശിവണ്ഡിനാ
 19 വാമം ചക്രം യുധാമന്യൂർ ഉത്തമൗജാഗ്ദ്ധ് ച ദക്ഷിണം
 ഗോപ്താരൗ ഫൽഗുനസ്യേതൗ ഫൽഗുനോ ഫപി ശിവണ്ഡിനഃ
 20 സംരക്ഷ്യമാണഃ പാർഥേന ഭീഷ്മേണ ച വിവർജിതഃ
 യഥാ ന ഹന്യാദ് ഗാംഗേയം ദുഃശാസന തഥാ കരു
 21 തതോ രജന്യാം വ്യഷ്ടാതാം ശബ്ദഃ സമഭവൻ മഹാൻ
 ക്രോശതാം ഭൂമിപാലാനാം യുജ്യതാം യുജ്യതാം ഇതി
 22 ശംഖദന്ദിനിർഘോഷൈഃ സിംഹനാദൈഗ്ദ്ധ് ച ഭാരത
 ഹയഹേഷിത ശബ്ദൈഗ്ദ്ധ് ച രഥനേമി സ്വനൈഗ്ദ്ധ് തഥാ
 23 ഗജാനാം ബൃഹതാം ചൈവ യോധാനാം ചാഭിഗർജതാം
 ക്ഷേപ്രധിതാസ്സോടിതോത്ക്രമൈഗ്ദ്ധ് തമുലം സർവതോ ഫഭവത്
 24 ഉദതിഷ്ണൻ മഹാരാജ സർവം യുക്തം അശേഷതഃ
 സ്യദ്യോദയേ മഹത് സൈന്യം കരുപാണ്ഡവസേനയോഃ
 തവ രാജേന്ദ്ര പുത്രാണാം പാണ്ഡവാനാം തഥൈവ ച
 25 തത്ര നാഗാ രഥാഗ്ദ്ധ് ചൈവ ജാംബുനദപരിഷ്കൃതാഃ
 വിദ്രാജമാനാ ദൃശ്യന്തേ മേഘാ ഇവ സ വിദ്യുതഃ
 26 രഥാനീകാന്ത് അദൃശ്യന്ത നഗരാണീവ ഭൂരിശഃ
 അതീവ ശുശ്രൂഭേ തത്ര പിതാ തേ പൂർണചന്ദ്രവത്
 27 ധനൂർഭീർ ഋഷ്ടിഭിഃ ഖഡ്ഗൈർ ഗദാഭിഃ ശക്തിതോമരൈഃ
 യോധാഃ പ്രഹരന്തൈഃ ശുഭ്രൈഃ സ്വേഷ്ച് അനീകേഷ്ച് അവസഥിതാഃ
 28 ഗജാ രഥാഃ പദാതാഗ്ദ്ധ് ച തുരഗാഗ്ദ്ധ് ച വിശാം പതേ
 വ്യതിഷ്ണൻ വാഗ്ദ്ധ്യാകാരാഃ ശതശോ ഫഥ സഹസ്രശഃ
 29 ധ്വജാ ബഹുവിധാകാരാ വ്യദൃശ്യന്ത സമുച്ഛിതാഃ
 സ്വേഷാം ചൈവ പരേഷാം ച ദൃതിമന്തഃ സഹസ്രശഃ
 30 കാഞ്ചനാ മണിചിത്രാംഗാ ജ്വലന്ത ഇവ പാവകാഃ
 അർചിഷ്ണന്തോ വ്യരോചന്ത ധ്വജാ രാജന്താം സഹസ്രശഃ
 31 മഹേന്ദ്ര കേതവഃ ശുഭ്രോ മഹേന്ദ്ര സദനേഷ്ച് ഇവ
 സംനദ്ധാസ് തേഷു തേ വീരാ ദദൃശൂർ യുദ്ധകാക്ഷിണഃ
 32 ഉദ്യതൈർ ആയുധൈർ ചിത്രാസ് തലബദ്ധാഃ കലാപിനഃ

ഋഷഭാക്ഷാ മനുഷ്യന്മാൾ ചമുതുമഗതാ ബഭുഃ
 33 ശകുനീഃ സൗബലഃ ശല്യഃ സൗന്ധവോ ഫിമ ജയദ്രഥഃ
 വിനാസവിനാസ് ആവന്ത്യൗ കാംബോജസ് ച സുദക്ഷിണഃ
 34 ശ്രുതായുധസ് ച കാലിംഗോ ജയന്തേനസ് ച പാർഥിവഃ
 ബൃഹദബലസ് ച കൗശല്യഃ കൃതവർമ്മാ ച സത്യാതഃ
 35 ദശൈതേ പുരുഷവ്യാഘ്രഃ ശൂരാഃ പരിഘബാഹവഃ
 അക്ഷൗഹിണീനാം പതയോ യജ്യാനോ ഭൂരിദക്ഷിണാഃ
 36 ഏതേ ചാന്യേ ച ബഹവോ ദുര്യോധന വശാന്തഗാഃ
 രാജാനോ രാജപുത്രാസ് ച നീതിമന്തോ മഹാബലാഃ
 37 സംനദ്ധാഃ സമദൃശ്യന്ത സ്വേഷ്ഠ് അനീകേഷ്ഠ് അവസ്ഥിതാഃ
 ബദ്ധകൃഷ്ണാജിനാഃ സർവേ ധ്വജിനോ മുഞ്ജ മാലിനഃ
 38 സൃഷ്ടാ ദുര്യോധനസ്യാർഥേ ബ്രഹ്മലോകായ ദീക്ഷിതാഃ
 സമൃദ്ധാ ദശവാഹിന്യഃ പരിഗൃഹ്യ വ്യവസ്ഥിതാഃ
 39 ഏകാദശീ ധർമ്മരാഷ്ട്രീ കൗരവാണാം മഹാചമുഃ
 അഗ്രതഃ സർവസൈന്യാനാം യത്ര ശാന്തനവോ ഫ്രഗുണീഃ
 40 ശ്വേതോഷ്ണീഷം ശ്വേതഹയം ശ്വേതവർമ്മാണം അച്യുതം
 അപശ്യാമ മഹാരാജ ഭീഷ്മം ചന്ദ്രം ഇവോദിതം
 41 ഹേമതാലധ്വജം ഭീഷ്മം രാജതേ സ്യന്ദനേ സ്ഥിതം
 ശ്വേതാഭ്ര ഇവ തീക്ഷ്ണാംശ്രം ദദൃശുഃ കരുപാണ്ഡവഃ
 42 ദൃഷ്ട്വാ ചമുതുമവേ ഭീഷ്മം സമകമ്പന്ത പാണ്ഡവഃ
 സൃഞ്ജയാസ് ച മഹേഷ്യാസാ ധൃഷ്ടദൃശ്ണപുരോഗമാഃ
 43 ജുംഭമാണം മഹാസിംഹം ദൃഷ്ട്വാ ക്ഷുദ്രമുഗാ യഥാ
 ധൃഷ്ടദൃശ്ണമുഖാഃ സർവേ സമുദ്രവിജിരേ മുഹൂഃ
 44 ഏകാദശൈതഃ ശ്രീജ്ജഷ്ടാ വാഹിന്യസ് തവ ഭാരത
 പാണ്ഡവാനാം തഥാ സപ്ത മഹാപുരുഷപാലിതാഃ
 45 ഉന്മത്തമകരാവർത്തൗ മഹാഗ്രാഹസമാകലൗ
 യുഗാന്തേ സമുപേതൗ ദ്വൗ ദൃശ്യേതേ സാഗരാവ് ഇവ
 46 നൈവ നസ് താദൃശോ രാജൻ ദൃഷ്ടപൂർവ്വോ ന ച ശ്രുതഃ
 അനീകാനാം സമേതാനാം സമവായസ് തഥാവിധഃ

അധ്യായം 17

1 [സ്]

യഥാ സ ഭഗവാൻ വ്യാസഃ കൃഷ്ണഭദ്രപായനോ fബ്രവീത്

തഥൈവ സഹിതാഃ സർവേ സമാജശ്ച മഹീക്ഷിതഃ

2 മൗലാ വിഷയഗഃ സോമസ് തദ് ദിനം പ്രത്യുപദ്യത

ദീപ്യമാനാശ് ച സന്വേതൂർ ദിവി സപ്ത മഹാഗ്രഹാഃ

3 ദ്വിധാ ഭൂത ഇവാദിത്യ ഉദയേ പ്രത്യുദൃശ്യത

ജ്വലന്ത്യാ ശിഖയാ ഭൂയോ ഭാനമാൻ ഉദിതോ ദിവി

4 വവാശിരേ ച ദീപ്തായാം ദിശി ഗോമായുവായസാഃ

ലിപ്തമാനാഃ ശരീരാണി മാംസശോണിതഭോജനാഃ

5 അഹന്ത് അഹനി പാർഥാനാം വൃദ്ധഃ കൃപിതാമഹഃ

ഭരദ്വാജാത്മജശ് ചൈവ പ്രാതർ ഉത്ഥായ സംയതൗ

6 ജയോ fസ്മ പാണ്ഡുപുത്രാണാം ഇത്യ് ഊചതുർ അരിന്ദമൗ

യുയുധാതേ തവാർഥായ യഥാ സ സമയഃ കൃതഃ

7 സർവധർമവിശേഷജ്ഞഃ പിതാ ദേവവ്രതസ് തവ

സമാനീയ മഹീപാലാൻ ഇദം വചനം അബ്രവീത്

8 ഇദം വഃ ക്ഷത്രിയാ ദ്വാരം സ്വർഗായാപാവൃതം മഹത്

ഗച്ഛധം തേന ശക്രസ്യ ബ്രഹ്മണശ് ച സ ലോകതാം

9 ഏഷ വഃ ശാശ്വതഃ പന്ഥാഃ പൂർവൈഃ പൂർവതരൈർ ഗതഃ

സംഭാവയത ചാത്മാനം അവ്യഗ്രമനസോ യുധി

10 നാഭാഗോ ഹി യയാതിശ് ച മാന്ധാതാ നഹുഷോ നൃഗഃ

സംസിദ്ധാഃ പരമം സ്ഥാനം ഗതാഃ കർമഭിർ ഊദൃശൈഃ

11 അധർമഃ ക്ഷത്രിയസ്യേഷ യദ് വ്യാധിമരണം ഗൃഹേ

യദ് ആജൗ നിധനം യാതി സോ fസ്യ ധർമഃ സനാതനഃ

12 ഏവം ഉക്താ മഹീപാലാ ഭീഷ്മേണ ഭരതർഷഭ

നിര്യയഃ സ്യാന്ത് അനീകാനി ശോഭയന്തോ രഥോത്തമൈഃ

13 സ തു വൈകർതനഃ കർണഃ സാമാത്യഃ സഹ ബന്ധുഭിഃ

ന്യാസിതഃ സമരേ ശസ്ത്രം ഭീഷ്മേണ ഭരതർഷഭ

14 അപേതകർണാഃ പുത്രാസ് തേ രാജാനശ് ചൈവ താവകാഃ

നിര്യയഃ സിംഹനാദേന നാദയന്തോ ദിശോ ദശ

15 ശ്വേതൈശ് ഛൈത്രൈഃ പതാകാഭിർ ധ്വജവാരണവാജിഭിഃ

താന്ത് അനീകാന്ത് അശോഭന്ത രഥൈർ അഥ പദാതിഭിഃ

16 ഭേരീ പണവശണ്ണൈശ് ച പടഹാനാം ച നിസ്വന്തൈഃ

രഥനേമി നിനാദൈശ് ച ബഭ്രവാകലിതാ മഹീ
 17 കാഞ്ചനാംഗദകേയുരൈഃ കാർമുകൈശ് ച മഹാരഥാഃ
 ഭ്രാജമാനാ വ്യദൃശ്യന്ത ജംഗമാഃ പർവതാ ഇവ
 18 താലേന മഹതാ ഭീഷ്മഃ പഞ്ച താരേണ കേതുനാ
 വിമലാദിത്യ സങ്കാശസ് തസ്മൗ കരുചമൃപതിഃ
 19 യേ ത്വദീയാ മഹേഷ്യാസാ രാജാനോ ഭരതർഷഭഃ
 അവർത്തത യഥാദേശം രാജഞ് ശാന്തനവസ്യ തേ
 20 സ തു ഗോവാസനഃ ശൈബ്യഃ സഹിതഃ സർവരാജഭിഃ
 യയൗ മാതംഗരാജേന രാജാർഹേണ പതാകിനാ
 പദ്മവർണസ് ത്വ് അനീകാനാം സർവേഷാം അഗ്രതഃ സ്ഥിതഃ
 21 അശ്വത്ഥാമാ യയൗ യത്തഃ സിംഹലാംഗല കേതനഃ
 ശ്രുതായുശ് ചിത്രസേനശ് ച പുരുമിത്രോ വിവിംശതിഃ
 22 ശല്യോ ഭൂരി ശ്രവാശ് ചൈവ വികർണശ് ച മഹാരഥഃ
 ഏതേ സപ്ത മഹേഷ്യാസാ ദ്രോണപുത്ര പുരോഗമാഃ
 സ്യന്ദനെൻ വരവർണാദൈർ ഭീഷ്മസ്യോസൻ പുരഃസരാ
 23 തേഷാം അപി മഹോത്സേധാഃ ശോഭയന്തോ രഥോത്തമാൻ
 ഭ്രാജമാനാ വ്യദൃശ്യന്ത ജാംബൂനദമയാ ധ്വജാഃ
 24 ജാംബൂനദമയീ വേദിഃ കമണ്ഡലുവിഭൃഷിതാ
 കേതുർ ആചാര്യ മുഖ്യസ്യ ദ്രോണസ്യ ധനുഷാ സഹ
 25 അനേകശതസാഹസ്രം അനീകം അനുകർഷതഃ
 മഹാൻ ദുര്യോധനസ്യോസീൻ നാഗോ മണിമയോ ധ്വജഃ
 26 തസ്യ പൗരവ കാലിംഗൗ കാംബോജശ് ച സുദക്ഷിണഃ
 ക്ഷേമധന്യാ സുമിത്രശ് ച തസ്മദ്ഃ പ്രമുഖതോ രഥാഃ
 27 സ്യന്ദനേന മഹാർഹേണ കേതുനാ വൃഷഭേണ ച
 പ്രകർഷന് ഇവ സേനാഗ്രം മാഗധശ് ച നൃപോ യയൗ
 28 തദ് അംഗപതിനാ ഗുപ്തം കൃപേണ ച മഹാത്മനാ
 ശാരദാഭൃചയ പ്രഖ്യം പ്രാച്യാനാം അഭവദ് ബലം
 29 അനീക പ്രമുഖേ തിഷ്ഠൻ വരാഹേണ മഹായശാഃ
 ശ്രശ്രഭേ കേതുമുഖ്യേന രാജതേന ജയദ്രഥഃ
 30 ശതം രഥസഹസ്രാണാം തസ്യോസൻ വരവർതിനഃ
 അഷ്ടൗ നാഗസഹസ്രാണി സാദിനാം അയുതാനി ഷദ്
 31 തത് സിന്ധുപതിനാ രാജൻ പാലിതം ധ്വജിനീമുഖം
 അനന്ത രഥനാഗാശ്യാം അശോഭത മഹദ് ബലം

32 ഷഷ്ട്യാ രഥസഹസ്രൈസ് തു നാഗാനാം അയുതേന ച

പതിഃ സർവക ലിംഗാനാം യയൗ കേതുമാതാ സഹ

33 തസ്യ പർവതസങ്കാശാ വ്യരോചന്ത മഹാഗജാഃ

യന്ത്രതോമര തുണീഭൈഃ പതാകാഭിശ് ച ശോഭിതാഃ

34 ശുശ്രുഭേ കേതുമുഖ്യേന പാദപേന കലിംഗപഃ

ശ്വേതച് ഛരത്രേണ നിഷ്കൃണ ചാമരവ്യജനേന ച

35 കേതുമാൻ അപി മാതംഗം വിചിത്രപരമാങ്കുശം

ആസ്ഥിതഃ സമരേ രാജൻ മേഘസ്ഥ ഇവ ഭാനുമാൻ

36 തേജസാ ദീപ്യമാനസ് തു വാരണോത്തമം ആസ്ഥിതഃ

ഭഗദന്തോ യയൗ രാജാ യഥാ വജ്രധരസ് തഥാ

37 ജഗ സ്തന്ധഗതാവ് ആസ്താം ഭഗദന്തേന സംമിതൗ

വിദാനവിദാവ് ആവന്ത്യൗ കേതുമാന്തം അനുവൃതൗ

38 സ രഥാനീകവാൻ വ്യൂഹോ ഹസ്ത്യംഗോത്തമ ശീർഷവാൻ

വാജീപക്ഷഃ പതന് ഉഗ്രഃ പ്രാഹരത് സർവതോ മുഖഃ

39 ദ്രോണേന വിഹിതോ രാജൻ രാജന്താ ശാന്തനവേന ച

തഥൈവചാര്യ പുത്രേണ ബാഹ്ലീകേന കൃപേണ ച

അധ്യായം 18

1 [സ്]

തതോ മുഹൂർത്താത് തുമുലഃ ശബ്ദോ ഹൃദയകമ്പനഃ
 അശ്രുയത മഹാരാജ യോധാനാം പ്രയുയുത്സതാം
 2 ശംഖദുന്ദുഭിനിർഘോഷൈർ വാരണാനാം ച ബൃഹിതൈഃ
 രഥാനാം നേമീഘോഷൈശ് ച ദീര്യതീവ വസുന്ധരാ
 3 ഹയാനാം ഹേഷമാണാനാം യോധാനാം തത്ര ഗർജതാം
 ക്ഷണേന ഖം ദിശശ് ചൈവ ശബ്ദേണാപൂരിതം തദാ
 4 പുത്രാണാം തവ ദുർധർഷേ പാണ്ഡവാനാം തഥൈവ ച
 സമകമ്പന്ത സൈന്യാനി പരസ്പരസമാഗമേ
 5 തത്ര നാഗാ രഥാശ് ചൈവ ജാംബൂനദവിഭൃഷിതാഃ
 ഭ്രാജമാനാ വ്യദശ്യന്ത മോഘാ ഇവ സ വിദ്യുതഃ
 6 ധ്വജാ ബഹുവിധാകാരാസ് താവകാനാം നരാധിപ
 കാഞ്ചനാംഗദിനോ രേജുർ ജ്വലിതാ ഇവ പാവകാഃ
 7 സ്വേഷാം ചൈവ പരേഷാം ച സമദൃശ്യന്ത ഭാരത
 മഹേന്ദ്ര കേതവഃ ശുഭ്രാ മഹേന്ദ്ര സദനേഷ് ഇവ
 8 കാഞ്ചനൈഃ കവചൈർ വീരാ ജ്വലനാർകസമപ്രഭൈഃ
 സന്നദ്ധാഃ പ്രത്യദൃശ്യന്ത ഗ്രഹാഃ പ്രജ്വലിതാ ഇവ
 9 ഉദ്യുതൈർ ആയുധൈശ് ചിത്രൈസ് തലബദ്ധാഃ പതാകിനഃ
 ഋഷഭാക്ഷാ മഹേഷ്യാസാശ് ചമുദ്യുഖഗതാ ബഭൂഃ
 10 പൃഷ്ഠഗോപാസ് തു ഭീഷ്മസ്യ പുത്രാസ് തവ നരാധിപ
 ദുഃശാസനോ ദുർവിഷഹോ ദുർമുഖോ ദുഃസഹസ് തഥാ
 11 വിവിംശതിശ് ചിത്രസേനോ വികർണ്ണശ് ച മഹാരഥഃ
 സത്യവ്രതഃ പുരുമിത്രോ ജയോ ഭൂരിശ്രവാഃ ശലഃ
 12 രഥാ വിംശതിസാഹസ്രാസ് തഥൈഷാം അന്തരായിനഃ
 അഭീഷാഹാഃ ശൂരസേനാഃ ശിബയോ fഥ വസാതയഃ
 13 ശാലാ മത്സ്യാസ് തഥാംബഷ്യാസ് ത്രിഗർത്താഃ കേകയാസ് തഥാ
 സൗവീരാഃ കിതവാഃ പ്രാച്യാഃ പ്രതിച്ഛോദീച്യമാലവാഃ
 14 ദ്വാദശൈതേ ജനപദാഃ സർവേ ശൂരാസ് തന്തത്യജഃ
 മഹതാ രഥവംശേന തേ fഭ്യരക്ഷൻ പിതാമഹം
 15 അനീകം ദശസാഹസ്രം കണ്ജരാണാം തരസിനാം
 മാഘദോ യേന നൃപതിസ് തദ്രഥാനീകം അന്യയാത്
 16 രഥാനാം ചക്രരക്ഷാശ് ച പാദപ്രക്ഷാശ് ച ദന്തിനാം

അഭ്രവൻ വാഹിനീമധ്യേ ശതാനാം അയുതാനി ഷട്
 17 പാദാതാൽ ചാഗ്രതോ ിഗച്ഛൻ ധനുശ് ചർമാസി പാണയഃ
 അനേകശതസാഹസ്രാ നഖരപ്രാസയോധിനഃ
 18 അക്ഷൗഹിണ്യോ ദശൈകാ ച തവ പുത്രസ്യ ഭാരത
 അദൃശ്യന്ത മഹാരാജ ഗംഗേവ യമുനാന്തരേ

അധ്യായം 19

1 [ധൃ]

അക്ഷൗഹിണ്യോ ദശൈകാം ച വ്യൂഢാം ദൃഷ്ട്വാ യുധിഷ്ഠിരഃ
കഥം അൽപേന സൈന്യേന പ്രത്യവ്യഹത പാണ്ഡവഃ

2 യോ വേദ മാനുഷം വ്യൂഹം ദൈവം ഗാന്ധർവം ആസുരം
കഥം ഭീഷ്മം സ കൗന്തേയഃ പ്രത്യവ്യഹത പാണ്ഡവഃ

3 [സ്]

ധാർതരാഷ്ട്രാണ്യ് അനീകാനി ദൃഷ്ട്വാ വ്യൂഢാനി പാണ്ഡവഃ
അഭ്യഭാഷത ധർമാത്മാ ധർമ്മരാജോ ധനഞ്ജയം

4 മഹർഷേർ വചനാത് താത വേദയന്തി ബൃഹസ്പതേഃ
സംഹതാൻ യോധയേദ് അൽപാൻ കാമം വിസ്താരയേദ് ബഹുൻ

5 സുചീമുഖം അനീകം സ്യാദ് അൽപാനാം ബഹുഭിഃ സഹ
അസ്ത്യാകം ച തഥാ സൈന്യം അൽപീയഃ സുതരാം പരൈഃ

6 ഏതദ് വചനം ആജ്ഞായ മഹർഷേർ വ്യൂഹ പാണ്ഡവ
തച് ശ്രുത്വാ ധർമ്മരാജസ്യ പ്രത്യഭാഷത ഫൽഗുണഃ

7 ഏഷ വ്യൂഹാമി തേ രാജൻ വ്യൂഹം പരമദുർജയം
അചലം നാമ വജ്രാഖ്യം വിഹിതം വജ്രപാണിനാ

8 യഃ സ വാത ഇവോദ്ധ്യതഃ സമരേ ദുഃസഹഃ പരൈഃ
സ നഃ പുരോ യോത്യതി വൈ ഭീമഃ പ്രഹരതാം വരഃ

9 തേജാംസി രിപുസൈന്യാനാം മൂദ്ഗൻ പുരുഷസത്തമഃ
അഗ്രേ fഗ്രണീർ യാസ്യതി നോ യുദ്ധോപായ വിചക്ഷണഃ

10 യം ദൃഷ്ട്വാ പാർഥിവാഃ സർവേ ദുര്യോധന പുരോഗമഃ
നിവർതിഷ്യന്തി സംഭ്രാന്താഃ സിംഹം ക്ഷുദ്രഗൃഹ ഇവ

11 തം സർവേ സംശ്രയിഷ്യാമഃ പ്രാകാരം അകതോഭയം
ഭീമം പ്രഹരതാം ശ്രേഷ്ഠം വജ്രപാണിം ഇവാമരാഃ

12 ന ഹി സോ fസ്തി പൂമാൽ ലോകേ യഃ സക്രദ്ധം വൃകോദരം
ദൃഷ്ട്വം അത്യഗ്ര കർമാണം വിഷഹേത നരർഷഭം

13 ഭീമസേനോ ഗദാം ബിദ്രദ് വജ്രസാരമയീം ദൃഢാം
ചരൻ വേഗേന മഹതാ സമുദ്രം അപി ശോഷയേത്

14 കേകയാ ധൃഷ്ടകേതുൾ ച ചേകിതാനൾ ച വിര്യവാൻ
ഏത തിഷ്ണന്തി സാമാത്യാഃ പ്രേക്ഷകാസ് തേ നരേശ്വര

15 ധൃതരാഷ്ടസ്യ ദായാദാ ഇതി ബീഭത്സുർ അബ്രവീത്
ബ്രുവാണം തു തഥാ പാർഥം സർവസൈന്യാനി മാരിഷ

അപൂജയംസ് തദാ വാഗ്ഭിർ അനുകൂലാഭിർ ആഹവേ
 16 ഏവം ഉക്ത്വാ മഹാബാഹുസ് തഥാ ചക്രേ ധനഞ്ജയഃ
 വ്യൂഹ്യ താനി ബലാന്യത് ആശു പ്രയയൗ ഫൽഗുനസ് തദാ
 17 സമ്പ്രയാതാൻ കരൂൻ ദൃഷ്ട്വാ പാണ്ഡവാനാം മഹാചമുഃ
 ഗംഗേവ പൂർണാ സ്തിമിതാ സ്യന്മാനാ വ്യദൃശ്യത
 18 ഭീമസേനോ ഫ്രഗുണീസ് തേഷാം ധൃഷ്ടദൃശ്ശ്വൽ ച പാർഷതഃ
 നകലഃ സഹദേവശ് ച ധൃഷ്ടകേതുശ് ച വീര്യവാൻ
 19 സമുദ്യോജ്യ തതഃ പശ്ചാദ് രാജാപ്യ അക്ഷൗഹിണി വൃതഃ
 ഭ്രാതൃഭിഃ സഹ പുനൈശ് ച സോ ഫഭ്യരക്ഷത പുഷ്പതഃ
 20 ചക്രരക്ഷൗ തു ഭീമസ്യ മാദ്രീപുത്രൗ മഹാദൃശീ
 ദ്രൗപദേയാഃ സ സൗഭദ്രാഃ പുഷ്പഗോപാസ് തരസിനഃ
 21 ധൃഷ്ടദൃശ്ശ്വൽ ച പാണ്ഡാല്യസ് തേഷാം ഗോപ്താ മഹാരഥഃ
 സഹിതഃ പൃതനാ ശൂരൈരഥമുഖൈഃ പ്രഭദ്രുകൈഃ
 22 ശിഖണ്ഡീ തു തതഃ പശ്ചാദ് അർജുനേനാഭിരക്ഷിതഃ
 യത്തോ ഭീഷ്മവിനാശായ പ്രയയൗ ഭരതർഷഭ
 23 പുഷ്പഗോപോ ഫർജുനസ്യാപി യുധയാനോ മഹാരഥഃ
 ചക്രരക്ഷൗ തു പാണ്ഡാല്യൗ യുധാമന്യുത്തമൗജസൗ
 24 രാജാ തു മധ്യമാനീകേ കന്തിപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
 ബൃഹദ്ഭിഃ കണ്ഠൈർ മന്തൈശ് ചലദ്ഭിർ അചലൈർ ഇവ
 25 അക്ഷൗഹിണ്യാ ച പാണ്ഡാല്യോ യജ്ഞസേനോ മഹാമനഃ
 വിരാടം അന്വയാത് പശ്ചാത് പാണ്ഡവർഥേ പരാക്രമീ
 26 തേഷാം ആദിത്യചന്ദ്രാഭാഃ കനകോത്തമ ഭ്രഷണാഃ
 നാനാ ചിഹ്നധരാ രാജൻ രഥേഷ്ഠ് ആസൻ മഹാധ്വജാഃ
 27 സമുത്തർപ്യ തതഃ പശ്ചാദ് ധൃഷ്ടദൃശ്ശ്വോ മഹാരഥഃ
 ഭ്രാതൃഭിഃ സഹ പുനൈശ് ച സോ ഫഭ്യരക്ഷദ് യുധിഷ്ഠിരം
 28 ത്വദ്രീയാനാം പരേഷാം ച രഥേഷു വിവിധാൻ ധ്വജാൻ
 അഭിഭ്രയാർജുനസ്യേകോ ധ്വജസ് തസ്ഥൗ മഹാകപിഃ
 29 പാദാതാസ് ത്വ അഗ്രതോ ഫഗച്ഛന് അസി ശക്ത്യഷ്ടി പാണ്ഡയഃ
 അനേകശതസാഹസ്രാ ഭീമസേനസ്യ രക്ഷിണഃ
 30 വാരണാ ദശസാഹസ്രാഃ പ്രഭിന്നകരടാ മുഖാഃ
 ശൂരാ ഹേമമയൈർ ജാലൈർ ദീപ്യമാനാ ഇവാചലാഃ
 31 ക്ഷരന്ത ഇവ ജീമുതാ മദാർദ്രാഃ പദ്മഗന്ധിനഃ
 രാജാനം അന്വയഃ പശ്ചാച് ചലന്ത ഇവ പർവതാഃ

32 ഭീമസേനോ ഗദാം ഭീമാം പ്രകർഷൻ പരിഘോപമാം
 പ്രചകർഷ മഹത് സൈന്യം ദുരാധർഷോ മഹാമനാഃ
 33 തം അർകം ഇവ ദൃഷ്ടേഷ്യം തപന്തം രശ്മിമാലിനം
 ന ശേകഃ സർവതോ യോധാഃ പ്രതിവീക്ഷിതും അന്തികേ
 34 വജ്രോ നാമൈഷ തു വ്യൂഹോ ദുർഭിദഃ സർവതോ മുഖഃ
 ചാപവിദ്യുദ് യജോ ഘോരോ ഗുഹ്ലോ ഗാബധീവധന്വനാ
 35 യം പ്രതിവ്യൂഹ്യ തിഷ്ണന്തി പാണ്ഡവാസ് തവ വാഹിനീം
 അജേയോ മാനുഷേ ലോകേ പാണ്ഡവൈർ അഭിരക്ഷിതഃ
 36 സന്ധ്യാം തിഷ്ണന്ത്യ സൈന്യേഷു സൂര്യസ്യാദയനം പ്രതി
 പ്രാവായ് സ പൃഷ്ണതോ വായുർ അനഭ്രേ സ്തനയിതുമൻ
 37 വിഷഗ് വാതാഗ് ച വാന്ത്യ ഉഗ്രാ നീചൈഃ ശർകര കർഷിണഃ
 രജശ് ചോദ്ധ്യയമാനം തു തമസാച് ഛാദയജ് ജഗത്
 38 പപാത മഹതി ചോൽകാ പ്രാങ്മുഖീ ഭരതർഷഭ
 ഉദ്യന്തം സൂര്യം ആഹത്യ വ്യശീര്യത മഹാസ്വനാ
 39 അഥ സജ്ജീയമാനേഷു സൈന്യേഷു ഭരതർഷഭ
 നിഷ്പ്രഭോ ഭൃദൃദിതാത് സൂര്യഃ സ ഘോഷോ ഭ്രൂഗ് ചചാല ഹ
 വ്യശീര്യത സ നാദാ ച തദാ ഭരതസത്തമ
 40 നിർഘാതാ ബഹവോ രാജൻ ദിക്ഷു സർവാസു ചാഭവൻ
 പ്രാദുരാസീദ് രജസ് തീവ്രം ന പ്രാജ്ഞായത കിം ചന
 41 ധ്വജാനാം ധൂയമാനാനാം സഹസാ മാതരിശ്വനാ
 കിങ്കിണീജാലനദ്ധാനാം കാഞ്ചനസ്രഗ്വതാം രവൈഃ
 42 മഹതാം സ പതാകാനാം ആദിത്യസമതേജസാം
 സർവം രധണ രധണീ ഭൂതം ആസീത് താലവനേഷ് ഇവ
 43 ഏവം തേ പുരുഷവ്യാഘ്രാഃ പാണ്ഡവാ യുദ്ധനന്ദിനഃ
 വ്യവസ്ഥിതഃ പ്രതിവ്യൂഹ്യ തവ പുത്രസ്യ വാഹിനീം
 44 സ്രംസന്ത ഇവ മജ്ജാനോ യോധാനാം ഭരതർഷഭ
 ദൃഷ്ട്യാഗ്രതോ ഭീമസേനം ഗദാപാണിം അവസ്ഥിതം

അധ്യായം 20

1 [ധൃ]

സുര്യോദയേ സഞ്ജയ കേ ന പൂർവം; യുയുത്സവോ ഹൃഷ്യമാണാ ഇവാസൻ
മാമകാ വാ ഭീഷ്മ നേത്രാഃ സമീകേ; പാണ്ഡവാ വാ ഭീമ നേത്രാസ് തദാനീം

2 കേഷാം ജഘന്ത്യ സോമസൂര്യൗ സ വായു; കേഷാം സേനാം ശ്യാപദാ
വ്യാഭിഷന്ത

കേഷാം യുനാം മുഖവർണാഃ പ്രസന്നാഃ; സർവം ഹ്യ ഏതദ് ബ്രൂഹി തത്ത്വം
യഥാവത്

3 [സ്]

ഉദേ സേനേ തുല്യം ഇവോപയാതേ; ഉദേ വ്യൂഹേ ഹൃഷ്യരൂപേ നരേന്ദ്ര

ഉദേ ചിത്രേ വനരാജി പ്രകാശേ; തഥൈവോദേ നാഗരഥാശ്യാപൂർണേ

4 ഉദേ സേനേ ബൃഹതീ ഭീമരൂപേ; തഥൈവോദേ ഭാരത ദുർവിഷഹ്യേ

തഥൈവോദേ സ്വർഗജയായ സൃഷ്ടേ; തഥാ ഹ്യ ഉദേ സത്പുരുഷാര്യ ഗുപ്തേ

5 പശ്ചാൻ മുഖാഃ കരവോ ധാർതരാഷ്ട്രാഃ; സ്ഥിതാഃ പാർഥാഃ പ്രാങ്മുഖാ യോ
ത്സ്യമാനാഃ

ദൈത്യേന്ദ്ര സേനേവ ച കൗരവാണാം; ദേവേന്ദ്ര സേനേവ ച പാണ്ഡവാനാം

6 ശുക്രോ വായുഃ പൃഷ്ഠതഃ പാണ്ഡവാനാം; ധാർതരാഷ്ട്രാസ് ശ്യാപദാ വ്യാഭിഷന്ത

ഗജേന്ദ്രാണാം മദഗന്ധാംശ് ച തീവ്രാൻ; ന സേഹിരേ തവ പുത്രസ്യ നാഗാഃ

7 ദുര്യോധനോ ഹസ്തിനം പദ്മവർണം; സുവർണകക്ഷ്യം ജാതിബലം പ്രഭിന്നം

സമാസ്ഥിതോ മധ്യഗതഃ കരൂണാം; സംസ്തുയമാനോ ബന്ധിഭിർ മാഗധൈശ് ച

8 ചന്ദ്രപ്രഭം ശ്വേതം അസ്യാതപത്രം; സൗവർണീ സ്രഗ് ദ്രാജതേ ചോത്തമാംശേ

തം സർവതഃ ശകനിഃ പാർവതീയൈഃ; സാർധം ഗാന്ധാരൈഃ പാതി ഗാന്ധാര
രാജഃ

9 ഭീഷ്മോ fഗ്രതഃ സർവസൈന്യസ്യ വൃദ്ധഃ; ശ്വേതച് ഛത്രഃ ശ്വേതധനഃ സ ശംഖഃ

ശ്വേതോഷ്ഠീഷഃ പാണ്ഡുരേണ ധ്വജേന; ശ്വേതൈർ അശൈഃ ശ്വേതശൈലപ്ര
കാശഃ

10 തസ്യ സൈന്യം ധാർതരാഷ്ട്രാശ് ച സർവേ; ബാഹ്ലികാനാം ഏകദേശഃ
ശലശ് ച

യേ ചാംബഷ്ടാഃ ക്ഷത്രിയാ യേ ച സിന്ധൗ; തഥാ സൗവീരാഃ പഞ്ച നദാശ് ച
ശൂരാഃ

11 ശോഭൈർ ഹയൈ തക്രമോ മഹാത്മാഃ; ദ്രോണോ മഹാബാഹുർ അഭിനസ
ത്തഃ

ആസ്തേ ഗുരുഃ പ്രയശാഃ സർവരാജ്ഞാം; പശ്ചാച് ചമും ഇന്ദ്ര ഇവാഭിരക്ഷൻ

12 വാർദ്ധക്യം സർവസൈന്യസ്യ മധ്യേ; ഭൂരിശ്രവാഃ പുരുമിത്രോ ജയശ് ച ശാലാ മത്സ്യഃ കേകയാശ് ചാപി സർവേ; ഗജാനീകൈർ ഭ്രാതരോ യോത്സ്യ മാനാഃ

13 ശാരദ്വതശ് ചോത്തരധൂർ മഹാത്മാഃ; മഹേഷ്യാസോ ഗൗതമശ് ചിത്രയോധി ശങ്കൈഃ കിരാതൈർ യവനൈഃ പഹ്ലവൈശ് ച; സാർധം ചമുഃ ഉത്തരതോ fഭിപാതി

14 മഹാരഥൈർ അന്ധകവൃഷ്ണിഭോജൈഃ; സൗരാഷ്ട്രകൈർ നൈരൂതൈർ ആത്ത ശന്യൈഃ ബൃഹദ്ബലഃ കൃതവർമാഭിമുഹൂഃ; ബലം ത്വദിയം ദക്ഷിണതോ fഭിപാതി

15 സംശപ്തകാനാം അയുതം രഥാനാം; മൃത്യുർ ജയോ വാർജ്ജുനസ്യേതി സൃഷ്ടാഃ യേനാർജ്ജുനസ് തേന രാജൻ കൃതാസ്ത്വഃ; പ്രയാതാ വൈ തേ ത്രിഗർതാശ് ച ശൂരാഃ

16 സാഗ്രം ശതസഹസ്രം തു നാഗാനാം തവ ഭാരത നാഗേ നാഗേ രഥശതം ശതം ചാശ്വാ രഥേ രഥേ

17 അശ്വേ fശ്വേ ദശ ധാനഷ്ടാ ധാനഷ്ടേ ദശ ചർമിണഃ ഏവം വ്യൂഢാന്യ് അനീകാനി ഭീഷ്മേണ തവ ഭാരത

18 അവ്യൂഹൻ മാനുഷം വ്യൂഹം ദൈവം ഗാന്ധർവം ആസുരം ദിവസേ ദിവസേ പ്രാപ്തേ ഭീഷ്മഃ ശാന്തനവോ fഗ്രണിഃ

19 മഹാരഥൗഘവിപുലഃ സമുദ്ര ഇവ പർവണി ഭീഷ്മേണ ധാർതരാഷ്ട്രാണാം വ്യൂഹഃ പ്രത്യങ്മുഖോ യധി

20 അനന്തരൂപാ ധ്വജിനീ ത്വദിയാ; നരേന്ദ്ര ഭീമാ ന തു പാണ്ഡവാനാം താം ത്വ ഏവ മന്യേ ബൃഹതീം ദൃഷ്ട്യുഷ്ട്യാഃ; യസ്യ നേതാരൗ കേശവശ് ചാർജ്ജുനശ് ച

അധ്യായം 21

1 [സ്]

ബൃഹതീം ധർതരാഷ്ട്രാണാം ദൃഷ്ട്യാ സേനാം സമുദ്യതാം
വിഷാദം അഗമദ് രാജാ കന്തിപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
2 വ്യൂഹം ഭീഷ്മേണ ചാഭേദ്യം കൽപിതം പ്രേക്ഷ്യ പാണ്ഡവഃ
അഭേദ്യം ഇവ സന്ദ്രേക്ഷ്യ വിഷണ്ണോ ഫർജ്ജനം അബ്രവീത്
3 ധനഞ്ജയ കഥം ശക്യാ അസ്യാഭിർ യോദ്ധും ആഹവേ
ധർതരാഷ്ട്രേർ മഹാബാഹോ യേഷാം യോദ്ധാ പിതാമഹഃ
4 അക്ഷോഭ്യോ ഫയം അഭേദ്യസ് ച ഭീഷ്മേണാമിത്രകർശിനാ
കൽപിതഃ ശാസ്ത്രദൃഷ്ടേന വിധിനാ ഭൂരി തേജസാ
5 തേ വയം സംശയം പ്രാപ്താഃ സ സൈന്യാഃ ശത്രുകർശന
കഥം അസ്യാൻ മഹാവ്യൂഹാദ് ഉദ്യാനം നോ ഭവിഷ്യതി
6 അഥാർജ്ജുനോ ഫബ്രവീത് പാർഥം യുധിഷ്ഠിരം അമിത്രഹാ
വിഷണ്ണം അഭിസന്ദ്രേക്ഷ്യ തവ രാജന് അനീകിനാം
7 പ്രജ്ഞയാദ്യധികാഞ് ശൂരാൻ ഗുണയുക്താൻ ബഹുൻ അപി
ജയന്ത് അൽപതരാ യേന തൻ നിബോധ വിശാം പതേ
8 തത് തു തേ കാരണം രാജൻ പ്രവക്ഷ്യാമ്യ് അനസൃയവേ
നാരദസ് തം ജ്ഞിർ വേദ ഭീഷ്മദ്രോണൗ ച പാണ്ഡവ
9 ഏതം ഏവാർഥം ആശ്രിത്യ യുദ്ധേ ദേവാസുരേ ഫബ്രവീത്
പിതാമഹഃ കില പുരാ മഹേന്ദ്രാദിൻ ദിവൗകസഃ
10 ന തഥാ ബലവീര്യാഭ്യാം വിജയന്തേ ജിഗീഷവഃ
യഥാസത്യാനൃശംസ്യാഭ്യാം ധർമേണൈവോദ്യമേന ച
11 ത്യക്ത്വാധർമം ച ലോഭം ച മോഹം ചോദ്യമം ആസമിതാഃ
യുധ്യധം അനഹങ്കാരാ യതോ ധർമസ് തതോ ജയഃ
12 ഏവം രാജൻ വിജാനീഹി ധ്രുവോ ഫസ്മാകം രണേ ജയഃ
യഥാ മേ നാരദഃ പ്രാഹ യതഃ കൃഷ്ണസ് തതോ ജയഃ
13 ഗുണഭൂതോ ജയഃ കൃഷ്ണേ പൃഷ്ഠതോ ഫന്വേതി മാധവം
അന്യഥാ വിജയത് ചാസ്യ സംനതിൽ ചാപരോ ഗുണഃ
14 അനന്ത തേജാ ഗോവിന്ദഃ ശത്രുപൃഗേഷു നിർവൃഥഃ
പൃഥുഷഃ സനാതനതമോ യതഃ കൃഷ്ണസ് തതോ ജയഃ
15 പുരാ ഹ്യ് ഏഷ ഹരിർ ഭൂത്യാ വൈകുണ്ഠോ ഫകുണ്ഠസായകഃ
സുരാസുരാൻ അവസ്സർജന് അബ്രവീത് കേ ജയന്ത് ഇതി
16 അന കൃഷ്ണം ജയേമേതി റൈർ ഉക്തം തത്ര തൈർ ജിതം

തത്പ്രസാദാദ് ധി ത്രൈലോക്യം പ്രാപ്തം ശക്രാദിഭിഃ സുരൈഃ
 17 തസ്യ തേ ന വ്യഥാം കാം ചിദ് ഇഹ പശ്യാമി ഭാരത
 യസ്യ തേ ജയം ആശാന്തേ വിശ്വദുക് ത്രിദശേശ്വരഃ

അധ്യായം 22

1 [സ്]

തതോ യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ സ്വാം സേനാം സമചോദയത്
 പ്രതിവൃഹന്ന് അനീകാനി ഭീഷ്മസ്യ ഭരതർഷഭ
 2 യഥോദ്ദിഷ്ടാന്യ് അനീകാനി പ്രത്യവൃഹന്ത പാണ്ഡവഃ
 സ്വർഗം പരം അഭീപ്സന്തഃ സുയുദ്ധേന കുരൂദ്വഹഃ
 3 മധ്യേ ശിഖണ്ഡിനോ fനീകം രക്ഷിതം സവ്യസാചിനാ
 ധൃഷ്ടദ്യുമ്നസ്യ ച സ്വയം ഭീഷ്മേണ പരിപാലിതം
 4 അനീകം ദക്ഷിണം രാജൻ യുധുധാനേന പാലിതം
 ശ്രീമതാ സാത്വതാഗ്രേണ ശക്രേണേവ ധനുഷ്ഠതാ
 5 മഹേന്ദ്ര യാനപ്രതിമം രഥം തുഃ സോപസ്കരം ഹാടകരതചിത്രം
 യുധിഷ്ഠിരഃ കാഞ്ചനഭാഞ്ച യോക്ത്രഃ; സമാസ്മിതോ നാഗകലസ്യ മധ്യേ
 6 സമുച്ഛിതം ദാന്തശലാകം അസ്യ; സുപാണ്ഡരം ഛത്രം അതീവ ഭാതി
 പ്രദക്ഷിണം ചൈനം ഉപാചരന്തി; മഹർഷയഃ സംസ്തുതിഭിർ നരേന്ദ്രം
 7 പുരോഹിതഃ ശത്രുവധം വദന്തോ; മഹർഷിവൃദ്ധഃ ശ്രുതവന്ത ഏവ
 ജപൈപ്യഗ് ച മന്ത്രൈഗ് ച തഥൗഷധീഭിഃ; സമന്തതഃ സ്വസ്ത്വ് അയനം പ്രചക്രഃ
 8 തതഃ സ വസ്ത്രാണി തഥൈവ ഗാഗ് ച; ഫലാനി പുഷ്പാണി തഥൈവ നിഷ്കാൻ
 കുരൂത്തമോ ബ്രാഹ്മണ സാൻ മഹാത്മാഃ; കുർവൻ യയൗ ശക്ര ഇവാമരേഭ്യഃ
 9 സഹസ്രസൂര്യഃ ശതകിങ്കിണീകഃ; പരാർധ്യ ജാംബൂനദഹേമചിത്രഃ
 രഥോ fർജ്ജുനസ്യാഗ്നിർ ഇവാർചി മാലീ; വിഭ്രാജതേ ശ്യാതഹയഃ സുചക്രഃ
 10 തം ആസ്മിതഃ കേശവ സംഗൃഹീതഃ; കപിധ്വജം ഗാണ്ഡിവബാണഹസ്തഃ
 ധനുർധരോ യസ്യ സമഃ പൃഥിവ്യാഃ; ന വിദ്യതേ നോ ഭവിതാ വാ കദാ ചിത്
 11 ഉദ്ദർശതയിഷ്യംസ് തവ പുത്ര സേനാഃ; അതീവ രൗദ്രം സ ബിഭർതി രൂപം
 അനായുധോ യഃ സുഭുജോ ഭുജാഭ്യാഃ; നരാശ്വനാഗാൻ യുധി ഭസ്മ കുര്യാത്
 12 സ ഭീമസേനഃ സഹിതോ യമാഭ്യാഃ; വൃകോദരോ വീര രഥസ്യ ഗോപ്താ
 തം പ്രേക്ഷ്യ മത്തർഷഭ സിംഹഖേലം; ലോകേ മഹേന്ദ്രപ്രതിമാനകൽപം
 13 സമീക്ഷ്യ സേനാഗ്രഗതം ദുരാസദഃ; പ്രവിവൃഥഃ പങ്കഗതാ ഇവോഷ്ടാഃ
 വൃകോദരം വാരണരാജദർപഃ; യോധാസ് ത്വദീയാ ഭയവിഘ്ന സത്താഃ
 14 അനീകമധ്യേ തിഷ്ഠന്തം രാജപുത്രം ദുരാസദം
 അബ്രവീദ് ഭരതശ്രേഷ്ഠം ഗുഡാകേശം ജനാർദനഃ

15 [വാ]

യ ഏഷ ഗോപ്താ പ്രതപൻ ബലസേഥാ; യോ നഃ സേനാം സിംഹ ഇവേക്ഷതേ
 ച

സ ഏഷ ഭീഷ്മഃ കരുവംശകേതുർ; യേനാഹുതാസ് ത്രിംശതോ വാജീമേധാഃ
16 ഏതാന്യ് അനീകാനി മഹാനഭാവം; ഗുഹന്തി മേഘാ ഇവ ഘർമ്മശ്ശിം
ഏതാനി ഹത്യാ പുരുഷപ്രവീര; കാക്ഷ്വസ്യ യുദ്ധം ഭരതർഷഭേണ

17 [ധൃ]

കേഷാം പ്രഹൃഷ്ടാസ് തത്രാഗ്രേ യോധാ യുധ്യന്തി സഞ്ജയ
ഉദഗ്രമനസഃ കേ fത്ര കേ വാ ദീനാ വിചേതസഃ

18 കേ പൂർവം പ്രാഹരംസ് തത്ര യുദ്ധേ ഹൃദയകമ്പനേ
മാമകാഃ പാണ്ഡവാനാം വാ തൻ മമാചക്ഷ്യ സഞ്ജയ

19 കസ്യ സേനാ സമുദയേ ഗന്ധമാല്യസമുദ്ഭവഃ
വാചഃ പ്രദക്ഷിണാഗ് ചൈവ യോധാനാം അഭിഗർജ്ജതാം

20 [സ്]

ഉഭയോഃ സേനയോസ് തത്ര യോധാ ജഹൃഷിരേ മുദാ
സ്രഗ് ധൂപപാനഗന്ധാനാം ഉഭയത്ര സമുദ്ഭവഃ

21 സംഹതാനാം അനീകാനാം വ്യൂഢാനാം ഭരതർഷഭ
സംസർപതാം ഉദീർണാനാം വിമർദഃ സുമഹാൻ അഭ്രൂത്

22 വാദിത്രശബ്ദസ് തുമുലഃ ശംഖഭേരീ വിമിശ്രിതഃ
കഞ്ജരാണാം ച നദതാം സൈന്യാനാം ച പ്രഹൃഷ്യതാം

അധ്യായം 23

1 ധൃതരാഷ്ട്ര ഉവാച

ധർമക്ഷേത്രേ കരുക്ഷേത്രേ സമവേതാ യുയുത്സവഃ
മാമകാഃ പാണ്ഡവായ് ചൈവ കിം അകർവത സഞ്ജയ

2 സഞ്ജയ ഉവാച

ദൃഷ്ട്വാ തു പാണ്ഡവാനീകം വ്യൂഢം ദുര്യോധനസ് തദാ
ആചാര്യം ഉപസംഗമ്യ രാജാ വചനം അബ്രവീത്
3 പശ്യേതാം പാണ്ഡുപുത്രാണാം ആചാര്യ മഹതീം ചമുഃ

വ്യൂഢാം ദ്രുപദപുത്രേണ തവ ശിഷ്യേണ ധീമതാ

4 അത്ര ശൂരാ മഹേഷ്യാസാ ഭീമാർജുനസമാ യുധി
യുയുധാനോ വിരാടസ് ച ദ്രുപദസ് ച മഹാരഥഃ

5 ധൃഷ്ടകേതുസ് ചേകിതാനഃ കാശിരാജസ് ച വീര്യവാൻ
പുരുജിത് കന്തിഭോജസ് ച ശൈബ്യസ് ച നരപുംഗവഃ

6 യുധാമന്യുസ് ച വിക്രാന്ത ഉത്തമൗജാസ് ച വീര്യവാൻ
സൗഭദ്രോ ദ്രുപദേയാസ് ച സർവ ഏവ മഹാരഥാഃ

7 അസ്മാകം തു വിശിഷ്ടാ യേ താൻ നിബോധ ദ്വിജോത്തമ
നായകാ മമ സൈന്യസ്യ സഞ്ജ്ഞാർഥം താൻ ബ്രവീമി തേ

8 ഭവാൻ ഭീഷ്മസ് ച കർണസ് ച കൃപസ് ച സമിതിഞ്ജയഃ
അശ്വത്ഥാമാ വികർണസ് ച സൗമദന്തിർ ജയദ്രഥഃ

9 അന്യേ ച ബഹവഃ ശൂരാ മദർഥേ ത്യക്തജീവിതാഃ
നാനാശസ്ത്രപ്രഹരണാഃ സർവേ യുദ്ധവിശാരദാഃ

10 അപര്യാപ്തം തദ് അസ്മാകം ബലം ഭീഷ്മാഭിരക്ഷിതം
പര്യാപ്തം തദ് ഇദം ഏതേഷാം ബലം ഭീമാഭിരക്ഷിതം

11 അയനേഷു ച സർവേഷു യഥാഭാഗം അവസ്ഥിതാഃ
ഭീഷ്മം ഏവാഭിരക്ഷന്തു ഭവന്തഃ സർവ ഏവ ഹി

12 തസ്യ സഞ്ജനയൻ ഹർഷം കരുവൃദ്ധഃ പിതാമഹഃ
സിംഹനാദം വിനദ്യോച്ചൈഃ ശംഖം ദധൂൗ പ്രതാപവാൻ

13 തതഃ ശംഖാസ് ച ഭേര്യസ് ച പണവാനകഗോമുഖാഃ
സഹസൈവാദ്യഹന്യന്ത സ ശബ്ദസ് തുമുലോ fഭവത്

14 തതഃ ശ്ലേഭൈർ ഹയൈർ യുക്തേ മഹതി സ്യന്തേ സ്ഥിതൗ
മാധവഃ പാണ്ഡവസ് ചൈവ ദിവ്യൗ ശംഖൗ പ്രദധൂതഃ

15 പാണ്ഡുജന്യം ഹൃഷികേശോ ദേവദത്തം ധനഞ്ജയഃ
പൗണ്ഡ്രം ദധൂൗ മഹാശംഖം ഭീമകർമാ വൃകോദരഃ

16 അനന്തവിജയം രാജാ കന്തിപുത്രോ യുധിഷ്ഠിരഃ
 നകലഃ സഹദേവസ് ച സുഘോഷമണിപുഷ്പകൗ
 17 കാശ്യസ് ച പരമേഷ്യാസഃ ശിഖണ്ഡീ ച മഹാരഥഃ
 ധൃഷ്ടദൃഗ്നോ വിരാടസ് ച സാത്യകിസ് ചാപരാജിതഃ
 18 ദ്രുപദോ ദ്രുപദേയാസ് ച സർവശഃ പൃഥിവീപതേ
 സൗദദ്രേസ് ച മഹാബാഹുഃ ശംഖാൻ ദധുഃ പൃഥക് പൃഥക്
 19 സ ഘോഷോ ധാർതരാഷ്ട്രാണാം ഹൃദയാനി വ്യദാരയത്
 നഭസ് ച പൃഥിവീം ചൈവ തുമുലോ വ്യന്തനാദയൻ
 20 അഥ വ്യവസ്ഥിതാൻ ദൃഷ്ട്വാ ധാർതരാഷ്ട്രാൻ കപിധ്വജഃ
 പ്രവൃത്തേ ശസ്ത്രസമ്പാതേ ധനൻ ഉദ്യമ്യ പാണ്ഡവഃ
 21 എഷീകേശം തദാ വാക്യം ഇദം ആഹ മഹീപതേ
 സേനയോർ ഉഭയോർ മധ്യേ റഥം സ്ഥാപയ മേ ിച്യുത
 22 യാവദ് ഏതാൻ നിരീക്ഷേ ിഹം യോദ്ധുകാമാൻ അവസ്ഥിതാൻ
 കൈർ മയാ സഹ യോദ്ധവ്യം അസ്മിൻ രണസമുദ്യമേ
 23 യോത്സ്യമാനാൻ അവേക്ഷേ ിഹം യ ഏതേ ിത്ര സമാഗതഃ
 ധാർതരാഷ്ട്രസ്യ ദുർബ്ബലേർ യുദ്ധേ പ്രിയചികീർഷവഃ
 24 ഏവം ഉക്തോ എഷീകേശോ ഗുഡാകേശേന ഭാരത
 സേനയോർ ഉഭയോർ മധ്യേ സ്ഥാപയിത്യാ രഥോത്തമം
 25 ഭീഷ്മദ്രോണപ്രമുഖതഃ സർവേഷാം ച മഹീക്ഷിതാം
 ഉവാച പാർഥ പശ്യൈതാൻ സമവേതാൻ കന്ത്രൻ ഇതി
 26 തത്രാപശ്യത് സ്ഥിതാൻ പാർഥഃ പിതൃൻ അഥ പിതാമഹാൻ
 ആചാര്യാൻ മാതൃലാൻ ഭ്രാതൃൻ പുത്രാൻ പൗത്രാൻ സഖീംസ് തഥാ
 27 ശ്യാശൂരാൻ സുഹൃദസ് ചൈവ സേനയോർ ഉഭയോർ അപി
 താൻ സമീക്ഷ്യ സ കൗന്തേയഃ സർവാൻ ബസ്മുൻ അവസ്ഥിതാൻ
 28 കൃപയാ പരയാവിഷ്ണോ വിഷീദന് ഇദം അബ്രവീത്
 ദൃഷ്ട്യമം സ്വജനം കൃഷ്ണ യുയുത്സും സമുപസ്ഥിതം
 29 സീദന്തി മമ ഗാത്രാണി മുഖം ച പരിശ്രുഷ്യതി
 വേപഥുസ് ച ശരീരേ മേ രോമഹർഷസ് ച ജായതേ
 30 ഗാണധീവം സ്രംസതേ ഹസ്താത് ത്വക് ചൈവ പരിദഹ്യതേ
 ന ച ശക്നോമ്യ് അവസ്ഥാതും ഭ്രമതീവ ച മേ മനഃ
 31 നിമിത്താനി ച പശ്യാമി വിപരീതാനി കേശവ
 ന ച ശ്രേയോ ിനപശ്യാമി ഹത്യാ സ്വജനം ആഹവേ
 32 ന കാങ്ഷേ വിജയം കൃഷ്ണ ന ച രാജ്യം സുഖാനി ച

കിം നോ രാജ്യേന ഗോവിന്ദ കിം ഭോഗൈർ ജീവിതേന വാ
 33 യേഷാം അർഥേ കാങ്ക്ഷിതം നോ രാജ്യം ഭോഗാഃ സുഖാനി ച
 ത ഇമേ fവസ്ഥിതാ യുദ്ധേ പ്രാണാംസ് ത്യക്ത്വാ ധനാനി ച
 34 ആചാര്യാഃ പിതരഃ പുത്രാസ് തമൈവ ച പിതാമഹാഃ
 മാതൃലാഃ ശ്വശൂരാഃ പൗത്രാഃ ശ്യാലാഃ സംബന്ധിനസ് തഥാ
 35 ഏതാൻ ന ഹന്തു ഇച്ഛാമി ഘ്നതോ fപി മധുസൂദന
 അപി ത്രൈലോക്യരാജ്യസ്യ ഹേതോഃ കിം ന മഹീകൃതേ
 36 നിഹത്യ ധാർതരാഷ്ട്രാൻ നഃ കാ പ്രീതിഃ സ്യാജ് ജനാർദന
 പാപം ഏവാശ്രയേദ് അസ്മാൻ ഹത്യൈതാൻ ആതതായിനഃ
 37 തസ്മാൻ നാർഹാ വയം ഹന്തു ധാർതരാഷ്ട്രാൻ സ്വബാധവാനർ
 സ്വജനം ഹി കഥം ഹത്യാ സുഖിനഃ സ്യാമ മാധവ
 38 യദ്യ് അപ്യ് ഏതേ ന പശ്യന്തി ലോഭോപഹതചേതസഃ
 കലക്ഷയകൃതം ദോഷം മിത്രദ്രോഹേ ച പാതകം
 39 കഥം ന ജേന്തയം അസ്മാദിഃ പാപാദ് അസ്മാൻ നിവർത്തിതും
 കലക്ഷയകൃതം ദോഷം പ്രപശ്യദ്ഭിർ ജനാർദന
 40 കലക്ഷയേ പ്രണശ്യന്തി കലധർമാഃ സനാതനാഃ
 ധർമേ നഷ്ടേ കലം കൃത്സും അധർമോ fഭിഭവത്യ് ഉത
 41 അധർമാഭിഭവാത് കൃഷ്ണ പ്രദൃഷ്യന്തി കലസ്ത്രീയഃ
 സ്ത്രീഷു ദുഷ്ടാസു വാർഷ്ണേയ ജായതേ വർണസങ്കരഃ
 42 സങ്കരോ നരകായൈവ കലഘ്നാനാം കലസ്യ ച
 പതന്തി പിതരോ ഹ്യ് ഏഷാം ലുപ്തപിണ്ഡോദകക്രിയാഃ
 43 ദോഷൈർ ഏതൈഃ കലഘ്നാനാം വർണസങ്കരകാരകൈഃ
 ഉത്സാദ്യന്തേ ജാതിധർമാഃ കലധർമാഗ് ച ശാശ്വതാഃ
 44 ഉത്സന്നകലധർമാണാം മനുഷ്യാണാം ജനാർദന
 നരകേ നിയതം വാസോ ഭവതീത്യ് അനുശൃശ്രൂമ
 45 അഹോ ബത മഹത് പാപം കർതും വ്യവസിതാ വയം
 യദ് രാജ്യസുഖലോഭേന ഹന്തു സ്വജനം ഉദ്യതാഃ
 46 യദി മാം അപ്രതീകാരം അശസ്തം ശസ്ത്രപാണയഃ
 ധാർതരാഷ്ട്രാ രണേ ഹന്യുസ് തൻ മേ ക്ഷേമതരം ഭവേത്
 47 ഏവം ഉക്ത്വാർജ്ജുനഃ സംഖ്യേ രഥോപസ്ഥ ഉപാവിശത്
 വിസൃജ്യ സശരം ചാപം ശോകസംവിഗ്നമാനസഃ

അധ്യായം 24

1 സഞ്ജയ ഉവാച

തം തഥാ കൃപയാവിഷ്ടം അശ്രുപൂർണാകലേക്ഷണം
വിഷീദന്തം ഇദം വാക്യം ഉവാച മധുസൂദനഃ

2 ശ്രീഭഗവാൻ ഉവാച

കതസ് ത്വാ കശ്ശലം ഇദം വിഷമേ സമുപസ്ഥിതം
അനാര്യജ്ജഷ്ടം അസ്വർഗ്യം അകീർതികരം അർജ്ജുന

3 ക്ലൈബ്യം മാ സ്യ ഗമഃ പാർഥ നൈതത് ത്വയ്ത് ഉപപദ്യതേ
ക്ഷുദ്രം ഹൃദയദൗർബല്യം തൃഷ്ണോത്തീഷ്ട പരന്തപ

4 അർജ്ജുന ഉവാച

കഥം ഭീഷ്മം അഹം സംഖ്യേ ദ്രോണം ച മധുസൂദന
ഇഷ്ടഭിഃ പ്രതിയോത്സ്യാമി പൂജാർഹാവ് അരിസൂദന

5 ഗുരൂൻ അഹത്യാ ഹി മഹാനഭാവാണ്ഃ ശ്രേയോ ഭോജ്ഞം ഭൈക്ഷ്യം അപീഹ
ലോകേ

ഹത്യാർഥകാമാംസ് തു ഗുരൂൻ ഇഹൈവഃ ഭുഞ്ജീയ ഭോഗാൻ ത്വധിരപ്രദിഗ്ധാൻ

6 ന ചൈതദ് വിദ്മഃ കതരൻ നോ ഗതീയോഃ യദ് വാ ജയേമ യദി വാ നോ
ജയേയുഃ

യാൻ ഏവ ഹത്യാ ന ജിജീവിഷാമസ്ഃ തേ fവസ്ഥിതാഃ പ്രമുഖേ ധാർതരാഷ്ട്രാഃ

7 കാർപണ്യദോഷോപഹതസ്വഭാവഃ; പ്ലച്ഛാമി ത്വാം ധർമ്മസംമൂഢഃചേതാഃ
യച്ഛ്രേയഃ സ്യാൻ നിശ്ചിതം ബ്രൂഹി തൻ മേഃ ശിഷ്യസ് തേ fഹം ശാധി മാം
ത്വാം പ്രപന്നം

8 ന ഹി പ്രപശ്യാമി മമാപനുദ്യാദഃ; യച്ഛോകം ഉച്ഛോഷണം ഇന്ദ്രിയാണാം
അവാപ്യ ഭ്രമാവ് അസുപന്തം ഋദ്ധം; രാജ്യം സുരാണാം അപി ചാധിപത്യം

9 സഞ്ജയ ഉവാച

ഏവം ഉക്ത്വാ ഹൃഷീകേശം ഗുഡാകേശഃ പരന്തപഃ
ന യോത്സ്യ ഇതി ഗോവിന്ദം ഉക്ത്വാ തുഷ്ണീം ബഭ്രവ ഹ

10 തം ഉവാച ഹൃഷീകേശഃ പ്രഹസന് ഇവ ഭാരത
സേനയോർ ഉഭയോർ മധ്യേ വിഷീദന്തം ഇദം വചഃ

11 ശ്രീഭഗവാൻ ഉവാച

അശോച്യാൻ അന്യശോചസ് ത്വാം പ്രജ്ഞാവാദാംഗ് ച ഭാഷസേ
ഗതാസ്മൻ അഗതാസ്മംഗ് ച നാനശോചന്തി പണ്ഡിതാഃ

12 ന ത്വ് ഏവാഹം ജാതു നാസം ന ത്വാം നേമേ ജനാധിപാഃ
ന ചൈവ ന ഭവിഷ്യാമഃ സർവേ വയം അതഃ പരം

13 ദേഹിനോ *f*സ്തിൻ യഥാ ദേഹേ കൗമാരം യൗവനം ജരാ
 തഥാ ദേഹാന്തരപ്രാപ്തിർ ധീരസ് തത്ര ന മൃഹ്യതി
 14 മാത്രാസ്സർശാസ് തു കൗന്തേയ ശീതോഷ്ണസുഖദുഃഖദാഃ
 ആഗമാപായിനോ *f*നിത്യാസ് താസ് തിതിക്ഷസ്വ ഭാരത
 15 യം ഹി ന വ്യഥയന്ത്യ് ഏതേ പുരുഷം പുരുഷർഷഭേ
 സമദുഃഖസുഖം ധീരം സോ *f*മൃതത്വായ കൽപതേ
 16 നാസതോ വിദ്യതേ ഭാവോ നാഭാവോ വിദ്യതേ സതഃ
 ഉഭയോർ അപി ദൃഷ്ടോ *f*ന്തസ് ത്വ് അനയോസ് തത്ത്വദർശിഭിഃ
 17 അവിനാശി തു തദ് വിദ്ധി യേന സർവം ഇദം തതം
 വിനാശം അവ്യയസ്യൂസ്യ ന കശ് ചിത് കർതും അർഹതി
 18 അന്വന്ത ഇമേ ദേഹാ നിത്യസ്യോക്താഃ ശരീരിണഃ
 അനാശിനോ *f*പ്രമേയസ്യ തസ്മാദ് യുധ്യസ്വ ഭാരത
 19 യ ഏനം വേത്തി ഹന്താരം യശ് ചൈനം മന്യതേ ഹതം
 ഉഭൗ തൗ ന വിജാനീതോ നായം ഹന്തി ന ഹന്യതേ
 20 ന ജായതേ ത്രിയതേ വാ കദാ ചിൻ; നായം ഭൂതാ ഭവിതാ വാ ന ഭൂയഃ
 അജോ നിത്യഃ ശാശ്വതോ *f*യം പുരാണോഃ ന ഹന്യതേ ഹന്യമാനേ ശരീരേ
 21 വേദാവിനാശിനം നിത്യം യ ഏനം അജം അവ്യയം
 കഥം സ പുരുഷഃ പാർഥ കം ഘാതയതി ഹന്തി കം
 22 വാസാംസി ജീർണാനി യഥാ വിഹായഃ നവാനി ഗൃഹ്ണാതി നരോ *f*പരാ
 ണി
 തഥാ ശരീരാണി വിഹായ ജീർണാനി; അന്യാനി സംയാതി നവാനി ദേഹീ
 23 നൈനം ചരിന്ദന്തി ശസ്ത്രാണി നൈനം ദഹതി പാവകഃ
 ന ചൈനം ക്ലേദയന്ത്യ് ആപോ ന ശോഷയതി മാരുതഃ
 24 അച്ഛേദ്യോ *f*യം അദാഹ്യോ *f*യം അക്ലേദ്യോ *f*ശോഷ്യ ഏവ ച
 നിത്യഃ സർവഗതഃ സ്ഥാണർ അചലോ *f*യം സനാതനഃ
 25 അവ്യക്തോ *f*യം അചിന്ത്യോ *f*യം അവികാര്യോ *f*യം ഉച്യതേ
 തസ്മാദ് ഏവം വിദിത്യൈനം നാനശോചിതും അർഹസി
 26 അഥ ചൈനം നിത്യജാതം നിത്യം വാ മന്യസേ മൃതം
 തഥാപി ത്വം മഹാബാഹോ നൈവം ശോചിതും അർഹസി
 27 ജാതസ്യ ഹി ധ്രുവോ മൃത്യൂർ ധ്രുവം ജന്മ മൃതസ്യ ച
 തസ്മാദ് അപരിഹാര്യേ *f*ർഥേ ന ത്വം ശോചിതും അർഹസി
 28 അവ്യക്താദീനി ഭൂതാനി വ്യക്തമധ്യാനി ഭാരത
 അവ്യക്തനിധനാന്ത്യ് ഏവ തത്ര കാ പരിദേവനാ

29 ആശ്ചര്യവത് പശ്യതി കശ് ചിദ് ഏനം; ആശ്ചര്യവദ് വദതി തഥൈവ ചാന്യഃ

ആശ്ചര്യവച് ചൈനം അന്യഃ ശ്രണോതി; ശ്രുത്വാപ്യ് ഏനം വേദ ന ചൈവ കശ് ചിത്

30 ദേഹീ നിത്യം അവധ്യോ ഽയം ദേഹേ സർവസ്യ ഭാരത തസ്മാത് സർവാണി ഭൂതാനി ന ത്വം ശോചിതും അർഹസി

31 സ്വധർമ്മം അപി ചാവേക്ഷ്യ ന വികമ്പിതും അർഹസി ധർമ്മ്യാദ് ധി യുദ്ധാച്ഛ്രേയോ ഽന്യത് ക്ഷത്രിയസ്യ ന വിദ്യതേ

32 യദൃച്ഛയാ ചോപപന്നം സ്വർഗദ്വാരം അപാവൃതം സുഖിനഃ ക്ഷത്രിയാഃ പാർഥ ലഭന്തേ യുദ്ധം ഹുദ്രശം

33 അഥ ചേത് ത്വം ഇമം ധർമ്മ്യം സംഗ്രാമം ന കരിഷ്യസി തതഃ സ്വധർമ്മം കീർത്തിം ച ഹിത്യാ പാപം അവാപ്സ്യസി

34 അകീർത്തിം ചാപി ഭൂതാനി കഥയിഷ്യന്തി തേ ഽവ്യയാം സംഭാവിതസ്യ ചാകീർത്തിർ മരണാദ് അതിരിച്യതേ

35 ഭയാദ് രണാദ് ഉപരതം മംസ്യന്തേ ത്വാം മഹാരഥാഃ യേഷാം ച ത്വം ബഹുമതോ ഭൂത്യാ യാസ്യസി ലാഘവം

36 അവാച്യവാദാംഗ് ച ബഹുൻ വദിഷ്യന്തി തവാഹിതാഃ നിന്ദന്തസ് തവ സാമർഥ്യം തതോ ദുഃഖതരം ന കിം

37 ഹതോ വാ പ്രാപ്സ്യസി സ്വർഗം ജിത്യാ വാ ഭോക്ഷ്യസേ മഹീം തസ്മാദ് ഉത്തിഷ്ഠ കൗന്തേയ യുദ്ധായ കൃതനിശ്ചയഃ

38 സുഖദുഃഖേ സമേ കൃത്യാ ലാഭാലാഭൗ ജയാജയൗ തതോ യുദ്ധായ യുജ്യസ്വ നൈവം പാപം അവാപ്സ്യസി

39 ഏഷാ തേ ഽഭീഹിതാ സാംഖ്യേ ബുദ്ധിർ യോഗേ ത്വ് ഇമാം ശൃണു ബുദ്ധ്യാ യുക്തോ യയാ പാർഥ കർമ്മബന്ധം പ്രഹാസ്യസി

40 നേഹാഭിക്രമനാശോ ഽസ്തി പ്രത്യവായോ ന വിദ്യതേ സ്വൽപം അപ്യ് അസ്യ ധർമസ്യ ത്രായതേ മഹതോ ഭയാത്

41 വ്യവസായാത്മികാ ബുദ്ധിർ ഏകേഹ കരുനന്ദന ബഹുശാഖാ ഹ്യ് അനന്താഗ് ച ബുദ്ധയോ ഽവ്യവസായിനാം

42 യാം ഇമാം പുഷ്പിതാം വാചം പ്രവദന്ത്യ് അവിപശ്ചിതഃ വേദവാദരതാഃ പാർഥ നാന്യദ് അസ്മീതി വാദിനഃ

43 കാമാത്മാനഃ സ്വർഗപരാ ജന്മകർമ്മഫലപ്രദാം ക്രിയാവിശേഷബഹുലാം ഭോഗൈശ്വര്യഗതിം പ്രതി

44 ഭോഗൈശ്വര്യപ്രസക്താനാം തയാപഹൃതചേതസാം

വ്യവസായാത്മികാ ബുദ്ധിഃ സമാധൗ ന വിധീയതേ
 45 ത്രൈശ്ചൈവ വിഷയാ വേദാ നിസ്തൈശ്ചൈവോ ഭവാർജുന
 നിർദ്ദന്വോ നിത്യസത്ത്വന്മോ നിര്യോഗക്ഷേമ ആത്മവാൻ
 46 യാവാൻ അർഥ ഉദപാനേ സർവതഃ സസ്തോഭോദകേ
 താവാൻ സർവേഷു വേദേഷു ബ്രാഹ്മണസ്യ വിജാനതഃ
 47 കർമ്മണ്യ് ഏവാധികാരസ് തേ മാ ഫലേഷു കദാ ചന
 മാ കർമ്മഫലഹേതുർ ഭൂർ മാ തേ സംഗോ ിസ്ത്വ് അകർമ്മണി
 48 യോഗസ്ഥഃ കരു കർമ്മാണി സംഗം ത്യക്ത്വാ ധനഞ്ജയ
 സിദ്ധ്യസിദ്ധ്യോഃ സമോ ഭൂത്വാ സമത്വം യോഗ ഉച്യതേ
 49 ദൂരേണ ഹ്യ് അവരം കർമ്മ ബുദ്ധിയോഗാദ് ധനഞ്ജയ
 ബുദ്ധൗ ശരണം അന്വിച്ഛ കൃപണാഃ ഫലഹേതവഃ
 50 ബുദ്ധിയുക്തോ ജഹാതീഹ ഉഭേ സുകൃതദൃഷ്ടതേ
 തസ്താദ് യോഗായ യുജ്യസ്വ യോഗഃ കർമ്മസു കൗശലം
 51 കർമ്മജം ബുദ്ധിയുക്താ ഹി ഫലം ത്യക്ത്വാ മനീഷിണഃ
 ജന്മബന്ധവിനിർമൂക്താഃ പദം ഗച്ഛന്ത്യ് അനാമയം
 52 യദാ തേ മോഹകലിലം ബുദ്ധിർ വ്യതിതരിഷ്യതി
 തദാ ഗന്താസി നിർവേദം ശ്രോതവ്യസ്യ ശ്രുതസ്യ ച
 53 ശ്രുതിവിപ്രതിപന്നാ തേ യദാ സ്ഥാസ്യതി നിശ്ചലാ
 സമാധാവ് അചലാ ബുദ്ധിസ് തദാ യോഗം അവാപ്സ്യസി
 54 അർജുന ഉവാച
 സ്ഥിതപ്രജ്ഞസ്യ കാ ഭാഷാ സമാധിസ്ഥസ്യ കേശവ
 സ്ഥിതധീഃ കിം പ്രഭാഷേത കിം ആസീത വ്രജേത കിം
 55 പ്രജഹാതി യദാ കാമാൻ സർവാൻ പാർഥ മനോഗതാൻ
 ആത്മന്യ് ഏവാത്മനാ തുഷ്ടഃ സ്ഥിതപ്രജ്ഞസ് തദോച്യതേ
 56 ദുഃഖേഷ് അനുദിഗമനാഃ സുഖേഷു വിഗതസ്തഹഃ
 വീതരാഗഭയക്രോധഃ സ്ഥിതധീർ മുനിർ ഉച്യതേ
 57 യഃ സർവത്രാനഭിസ്നേഹസ് തത് തത് പ്രാപ്യ ശുഭാശുഭം
 നാഭിനന്ദതി ന ദ്വേഷ്ടി തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ
 58 യദാ സംഹരതേ ചായം കൂർമോ ിഗാനീവ സർവശഃ
 ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർഥേഭ്യസ് തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ
 59 വിഷയാ വിനിവർത്തന്തേ നിരാഹാരസ്യ ദേഹിനഃ
 രസവർജം രസോ ിപ്യ് അസ്യ പരം ദൃഷ്ട്വാ നിവർത്തതേ
 60 യതതോ ഹ്യ് അപി കൗന്തേയ പുരുഷസ്യ വിപശ്ചിതഃ

ഇന്ദ്രിയാണി പ്രമാമീനി ഹരന്തി പ്രസഭം മനഃ
 61 താനി സർവാണി സംയമ്യ യുക്ത ആസീത മത്പരഃ
 വശേ ഹി യന്ത്യേന്ദ്രിയാണി തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ
 62 ധ്യായതോ വിഷയാൻ പുസഃ സംഗസ് തേഷുപജായതേ
 സംഗാത് സഞ്ജായതേ കാമഃ കാമാത് ക്രോധോ ഭിജായതേ
 63 ക്രോധാദ് ഭവതി സംമോഹഃ സംമോഹാത് സ്മൃതിവിഭ്രമഃ
 സ്മൃതിഭ്രംശാദ് ബുദ്ധിനാശോ ബുദ്ധിനാശാത് പ്രണശ്യതി
 64 രാഗദ്വേഷവിയുക്തൈസ്തു വിഷയാൻ ഇന്ദ്രിയൈശ് ചരൻ
 ആത്മവശൈശ്വർ വിധേയാത്മാ പ്രസാദം അധിഗച്ഛതി
 65 പ്രസാദേ സർവഭൂഖാനാം ഹാനീർ അന്ത്യോപജായതേ
 പ്രസന്നചേതസോ ഹ്യ് ആശു ബുദ്ധിഃ പര്യവതിഷ്ഠതേ
 66 നാസ്തി ബുദ്ധിർ അയുക്തസ്യ ന ചായുക്തസ്യ ഭാവനാ
 ന ചാഭാവയതഃ ശാന്തിർ അശാന്തസ്യ കൃതഃ സുഖം
 67 ഇന്ദ്രിയാണാം ഹി ചരതാം യൻ മനോ ഫന്ദവിധിയതേ
 തദ് അസ്യ ഹരന്തി പ്രജ്ഞാം വായുർ നാവം ഇവാംഭവി
 68 തസ്മാദ് യസ്യ മഹാബാഹോ നിഗൃഹീതാനി സർവശഃ
 ഇന്ദ്രിയാണീന്ദ്രിയാർഥേഭ്യസ് തസ്യ പ്രജ്ഞാ പ്രതിഷ്ഠിതാ
 69 യാ നിശാ സർവഭൂതാനാം തസ്യാം ജാഗർത്തി സംയമി
 യസ്യാം ജാഗ്രതി ഭൂതാനി സാ നിശാ പശ്യതോ മൂനേഃ
 70 ആപുര്യമാണം അചലപ്രതിഷ്ഠം സമുദ്രം ആപഃ പ്രവിശന്തി യദ്വത്
 തദ്വത് കാമാ യം പ്രവിശന്തി സർവേഃ സ ശാന്തിം ആപ്നോതി ന കാമകാമി
 71 വിഹായ കാമാൻ യഃ സർവാൻ പുമാംശ് ചരതി നിഃസ്സഹഃ
 നിർമമോ നിരഹങ്കാരഃ സ ശാന്തിം അധിഗച്ഛതി
 72 ഏഷാ ബ്രാഹ്മീ സമിതിഃ പാർഥ നൈനാം പ്രാപ്യ വിമുഹ്യതി
 സമിത്യാസ്യാം അന്തകാലേ ഫപി ബ്രഹ്മനിർവാണം ഋച്ഛതി

അധ്യായം 25

1 അർജുന ഉവാച

ജ്യായസി ചേത് കർമണസ് തേ മതാ ബുദ്ധിർ ജനാർദന
തത് കിം കർമണി ഘോരേ മാം നിയോജയസി കേശവ

2 വ്യാമിശ്രോണൈവ വാക്യേന ബുദ്ധിം മോഹയസിവ മേ
തദ് ഏകം വദ നിശ്ചിത്യ യേന ശ്രോയോ ഫഹം ആപ്തയാം

3 ശ്രീഭഗവാൻ ഉവാച

ലോകേ ഫസ്തിൻ ദ്വിവിധാ നിഷ്ഠാ പുരാ പ്രോക്താ മയാനഘ
ജ്ഞാനയോഗേന സാംഖ്യാനാം കർമയോഗേന യോഗിനാം

4 ന കർമണാം അനാരംഭാൻ നൈഷ്ഠർമ്യം പുരുഷോ ഫശ്നതേ
ന ച സംന്യസനാദ് ഏവ സിദ്ധിം സമധിഗച്ഛതി

5 ന ഹി കശ് ചിത് ക്ഷണം അപി ജാതു തിഷ്ഠത്യ് അകർമകൃത്
കാര്യതേ ഹ്യ് അവശഃ കർമ സർവഃ പ്രകൃതിജൈർ ഗുണൈഃ

6 കർമേന്ദ്രിയാണി സംയമ്യ യ ആന്യേ മനസാ സ്മരൻ
ഇന്ദ്രിയാർഥാൻ വിമുശാത്മാ മിഥ്യാചാരഃ സ ഉച്യതേ

7 യസ് ത് ഇന്ദ്രിയാണി മനസാ നിയമ്യാദതേ ഫർജ്ജന
കർമേന്ദ്രിയൈഃ കർമയോഗം അസക്തഃ സ വിശിഷ്യതേ

8 നിയതം കരു കർമ ത്വം കർമ ജ്യായോ ഹ്യ് അകർമണഃ
ശരീരയാത്രാപി ച തേ ന പ്രസിദ്യേദ് അകർമണഃ

9 യജ്ഞാർഥാത് കർമണോ ഫന്യത്ര ലോകോ ഫയം കർമബന്ധനഃ
തദർഥം കർമ കൗന്തേയ മുക്തസംഗഃ സമാചര

10 സഹയജ്ഞാഃ പ്രജാഃ സൃഷ്ട്വാ പുരോവാച പ്രജാപതിഃ
അനേന പ്രസവിഷ്യധ്വം ഏഷ വോ ഫസ്ത്വ് ഇഷ്ടുകാമധ്യക്

11 ദേവാൻ ഭാവയതാനേന തേ ദേവാ ഭാവയന്തു വഃ
പരസ്പരം ഭാവയന്തഃ ശ്രേയഃ പരം അവാപ്സ്യഥ

12 ഇഷ്ട്വാൻ ഭോഗാൻ ഹി വോ ദേവാ ദാസ്യന്തേ യജ്ഞഭാവിതാഃ
തൈർ ദത്താൻ അപ്രദായൈദ്യോ യോ ഭുങ്ക്തേ സ്തേന ഏവ സഃ

13 യജ്ഞശിഷ്ടാശിനഃ സന്തോ മുച്യന്തേ സർവകിൽബിഷൈഃ
ഭുഞ്ജതേ തേ ത് അഘം പാപാ യേ പചന്ത്യ് ആത്മകാരണാത്

14 അന്നാദ് ഭവന്തി ഭൂതാനി പർജന്യാദ് അന്നസംഭവഃ
യജ്ഞാദ് ഭവതി പർജന്യോ യജ്ഞഃ കർമസമുദ്ഭവഃ

15 കർമ ബ്രഹ്മോദ്ഭവം വിദ്ധി ബ്രഹ്മാക്ഷരസമുദ്ഭവം
തസ്മാത് സർവഗതം ബ്രഹ്മ നിത്യം യജ്ഞേ പ്രതിഷ്ഠിതം

16 ഏവം പ്രവർതിതം ചക്രം നാനവർതയതീഹ യഃ
 അലായുർ ഇന്ദ്രിയാരാമോ മോഘം പാർഥ സ ജീവതി
 17 യസ് ത്വ് ആത്മരതിർ ഏവ സ്യാദ് ആത്മതൃപ്തസ് ച മാനവഃ
 ആത്മന്യ് ഏവ ച സത്തുഷ്ടസ് തസ്യ കാര്യം ന വിദ്യതേ
 18 നൈവ തസ്യ കൃതേനാർഥോ നാകൃതേനേഹ കശ് ചന
 ന ചാസ്യ സർവഭൂതേഷു കശ് ചിദ് അർഥവ്യപാശ്രയഃ
 19 തസ്മാദ് അസക്തഃ സതതം കാര്യം കർമ സമാചര
 അസക്തോ ഹ്യ് ആചരൻ കർമ പരം ആപ്നോതി പൃതഃ
 20 കർമണൈവ ഹി സംസിദ്ധിം ആസ്ഥിതാ ജനകാദയഃ
 ലോകസംഗ്രഹം ഏവാപി സമ്പശ്യൻ കർതും അർഹസി
 21 യദ് യദ് ആചരതി ശ്രേഷ്ഠസ് തത് തദ് ഏവേതരോ ജനഃ
 സ യത് പ്രമാണം കരുതേ ലോകസ് തദ് അനവർതതേ
 22 ന മേ പാർഥാസ്തി കർതവ്യം ത്രിഷു ലോകേഷു കിം ചന
 നാനവാപ്തം അവാപ്തവ്യം വർത ഏവ ച കർമണി
 23 യദി ഹ്യ് അഹം ന വർതേയം ജാതു കർമണ്യ് അതന്ദ്രിതഃ
 മമ വർത്താനവർതന്തേ മനുഷ്യാഃ പാർഥ സർവശഃ
 24 ഉത്സീദേയുർ ഇമേ ലോകാ ന കര്യാം കർമ ചേദ് അഹം
 സങ്കരസ്യ ച കർതാ സ്യാം ഉപഹന്യാം ഇമാഃ പ്രജാഃ
 25 സക്താഃ കർമണ്യ് അവിദ്യാംസോ യഥാ കർവന്തി ഭാരത
 കര്യാദ് വിദ്യാംസ് തഥാസക്തശ് ചികീർഷുർ ലോകസംഗ്രഹം
 26 ന ബുദ്ധിഭേദം ജനയേദ് അജ്ഞാനാം കർമസംഗിനാം
 ജോഷയേത് സർവകർമാണി വിദ്വാൻ യുക്തഃ സമാചരൻ
 27 പ്രകൃതേഃ ക്രിയമാണാനി ഗുണൈഃ കർമാണി സർവശഃ
 അഹങ്കാരവിമുശാത്മാ കർതാഹം ഇതി മന്യതേ
 28 തത്ത്വവിത് തു മഹാബാഹോ ഗുണകർമവിഭാഗയോഃ
 ഗുണാ ഗുണേഷു വർതന്ത ഇതി മത്യാ ന സജ്ജതേ
 29 പ്രകൃതേർ ഗുണസംമൂലാഃ സജ്ജന്തേ ഗുണകർമസു
 താൻ അകൃത്സുവിദോ മന്ദാൻ കൃത്സുവിൻ ന വിചാലയേത്
 30 മയി സർവാണി കർമാണി സംന്യസ്യായ്യാത്മചേതസാ
 നിരാശീർ നിർമമോ ഭൂത്യാ യുധ്യസ്വ വിഗതജ്വരഃ
 31 യേ മേ മതം ഇദം നിത്യം അനുതിഷ്ഠന്തി മാനവാഃ
 ശ്രദ്ധാവന്തോ ഽനന്യയന്തോ മുച്യന്തേ തേ ഽപി കർമഭിഃ
 32 യേ ത്വ് ഏതദ് അഭ്യസ്യന്തോ നാനതിഷ്ഠന്തി മേ മതം

സർവജ്ഞാനവിമുഖാംസ് താൻ വിദ്ധി നഷ്ടാൻ അചേതസഃ
 33 സദൃശം ചേഷ്ടതേ സ്വസ്യാഃ പ്രകൃതേർ ജ്ഞാനവാൻ അപി
 പ്രകൃതിം യാന്തി ഭൂതാനി നിഗ്രഹഃ കിം കരിഷ്യതി
 34 ഇന്ദ്രിയസ്യേന്ദ്രിയസ്യാർഥേ രാഗദ്വേഷൗ വ്യവസ്ഥിതൗ
 തയോർ ന വശം ആഗച്ഛേത് തൗ ഹ്യ് അസ്യ പരിപന്ഥിനൗ
 35 ശ്രേയാൻ സ്വധർമ്മോ വിഗുണഃ പരധർമ്മാത് സ്വനുഷ്ഠിതാത്
 സ്വധർമ്മേ നിയനം ശ്രേയഃ പരധർമ്മോ ഭയാവഹഃ
 36 അർജുന ഉവാച
 അഥ കേന പ്രയുക്തോ ിയം പാപം ചരതി പുരുഷഃ
 അനിച്ചിന്ന് അപി വാർഷ്ണേയ ബലാദ് ഇവ നിയോജിതഃ
 37 ശ്രീഭഗവാൻ ഉവാച
 കാമ ഏഷ ക്രോധ ഏഷ രജോഗുണസമുദ്ഭവഃ
 മഹാഗണോ മഹാപാപ്മാ വിദ്ധ്യ് ഏനം ഇഹ വൈരിണം
 38 ധൃമേനാബ്രിയതേ വഹ്നിർ യഥാദർശോ മലേന ച
 യഥോൽബേനാവൃതോ ഗർഭസ് തഥാ തേനേദം ആവൃതം
 39 ആവൃതം ജ്ഞാനം ഏതേന ജ്ഞാനിനോ നിത്യവൈരിണാ
 കാമരൂപേണ കൗന്തേയ ദൃഷ്ടരേണാനലേന ച
 40 ഇന്ദ്രിയാണി മനോ ബുദ്ധിർ അസ്യാധിഷ്ഠാനം ഉച്യതേ
 ഏതൈർ വിമോഹയത്യ് ഏഷ ജ്ഞാനം ആവൃത്യ ദേഹിനം
 41 തസ്മാത് ത്വം ഇന്ദ്രിയാണ്യ് ആദൗ നിയമ്യ ഭരതർഷഭ
 പാപ്മാനം പ്രജഹി ഹ്യ് ഏനം ജ്ഞാനവിജ്ഞാനനാശനം
 42 ഇന്ദ്രിയാണി പരാണ്യ് ആഹൂർ ഇന്ദ്രിയേഭ്യഃ പരം മനഃ
 മനസസ് തു പരാ ബുദ്ധിർ യോ ബുദ്ധേഃ പരതസ് തു സഃ
 43 ഏവം ബുദ്ധേഃ പരം ബുദ്ധ്യാ സംസ്കൃത്യാത്മാനം ആത്മാനാ
 ജഹി ശത്രും മഹാബാഹോ കാമരൂപം ദുരാസദം

പ്രസാധകർ

അല്ലിളക്തം

